LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, DP Camp Erlangen, Oberst Drausnick-Str. 1. Printer: Ulmer & Ungeheuer. Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation: 14.000

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 73 (297)
Trešdien, 1949. g. 13. jūl.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietnieki: M. Cuiltis un A. Klāvsons. Redaktori: A. Bolšteina, Fr. Igals, J. Jēkabsons, F. Krusa, B. Ķiselis, H. Mindenbergs, A. Ozols, E. Raisters, L. Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Uhlandstr. 8 tel. 17339.

Spriedīs par vergu nometnēm Padomju savienībā

Rietumniekiem jāzina, kas notiek komūnistu cildinātā valstī

Ņujorkā (R). — UN saimnieciskā un sociālā padome šonedēļ sāks apspriest jautājumu par spaidu darbu sistēmu, līdz ar to atkal vēršot pasaules sabiedrības uzmanību uz vergu nometnēm Padomju savienībā. Kādā BBC ziņojumā (9. 7.) par to teikts:

„Tas sākās jau š. g. martā, kad Saimnieciskā un sociālā padome par spīti niknai opozicijai no padomju valdības puses uzdeva Starptautiskai darba pārvaldei noskaidrot jautājumu par spaidu darbu sistēmu „dažās valstīs". Akmens tad ātri sāka velties lejup. Starptautiskā darba pārvalde nolēma iecelt īpašu starptautisku komisiju, kas izmeklētu apsūdzības par dažās valstīs vēl pastāvošo vergu darbu sistēmu. Atbildot uz UN ģenerālsekretāra Trigve Lija pieprasījumu, Bēvins šinīs dienās paziņoja, ka Lielbritānija esot gatava šai ziņā sadarboties ar pārējām valstīm, ja vien Pad. savienība rīkojas tāpat.

Tika nospraušts izmeklēšanas komisijas darbības lauks, un tai uzdeva izdarīt izmeklēšanu, balstoties uz visiem pieejamiem datiem, ieskaitot arī amerikāņu arodbiedrību federācijas (AFL) memorandu. Bet tieši šis memorands satur vissmagāko apsūdzību pret padomju valdību. Tas noteikti apgalvo, ka Pad. savienībā apm. 8—14 milj. iedzīvotāju atrodas koncentrācijas nometnēs, neskaitot spaidu darbu nometnes Austrumeiropas valstīs, kas atrodas komūnistu dominācijā.

Ar tikpat konkrētu apsūdzību pret padomju valdību nākušas klajā arī angļu un amerikāņu ārlietu ministrijas. Abu šo valstu delegāti Saimnieciskā un sociālā padomē pēdējos mēnešos vairākkārt bija aizrādījuši, ka daudzi lielie padomju valsts pasākumi izvesti vienīgi ar koncentrācijas nometņu iemītnieku darba spēku. Viņu darba diena esot ļoti ilga, un, ja viņi vispār saņem kādu algu, tad tā esot tikai nieciga daļa no normālās algas. Vispār piespiedu darbu strādniekiem Pad. savienībā esot jādzīvo pat vēl sliktākos apstākļos nekā lopiem.

Pret padomju valdību celtā sūdzība, kā redzams, ir nopietna. Jautājums ieguvis sevišķi akūtu nozīmi pēc tam, kad atklātībā publicēja pavisam konkrētus datus par spaidu darbu nometnēm Pad. savienībā un Austrumeiropā. Vergu darbu sistēma patlaban pastāv visās zemēs, kas atrodas komūnistu varā — Čechoslovakijā, Polijā, Rumānijā, Ungārijā un Bulgārijā. Ir nepieciešami, lai sabiedriskā doma Pad. savienībā un visā rietumu pasaulē būtu pilnīgi informēta par šo smago apsūdzību PSRS, jo miljoniem rietumu strādnieku un zemnieku nostāja pret Pad. savienību atkarīga no tā, vai spaidu darbu sistēma Pad. savienībā pastāv vai nepastāv.

Kādas ir šīs apsūdzības konkrētās detaļas? Ko Pad. savienība uz to atbildējusi? Kādi dati apstiprina apsūdzību?

Apsūdzība, ko ceļ rietumvalstis pret PSRS, skan tā: Pad. savienībā iekārtotas pavisam apm. 125 milzu apjoma „labošanas nometnes", kurās atrodas 5—10 milj. ieslodzīto, kas visi tiek nodarbināti spaidu kārtā. Viņi tur ievietoti nevis uz tiesas, bet gan uz valsts slepenās policijas pavēli. Spaidu darbi vispār kļuvuši par neatņemamu sastāvdaļu padomju valsts mašīnērijā un saimniecībā. Visu PSRS zelta raktuvju produkcija dibinās vienīgi uz spaidu darbu sistēmu. Sibirijas tālo austrumu dzelzceļš, tāpat arī Baikāla un Kotlas-Vorkutas dz-ļa līnijas uz būvētas vienīgi ar vergu darba palīdzību. Pie ogļu ražošanas Karagandā nodarbināti vienīgi koncentrācijas nometņu ieslodzītie. Veselas pilsētas, kā piem., Magadanu apdzīvo vienīgi ieslodzītie.

Tā kā mirstība šais spaidu darbu nometnēs ir ļoti liela, tad ieslodzīto skaits pastāvīgi jāpapildina. Arestēto skaits Pad. savienībā atkarīgs vienīgi no tā, cik liels ir darba spēka pieprasījums no Gulaga (koncentrācijas nometņu pārvaldes organa) puses. Tāpēc arī pilnīgi pamatoti Pad. savienībā runā: „Būtu tikai cilvēks, — pants viņam vienmēr atradīsies."

Bet kā gan par to visu zina rietumvalstis? Uz to atbildēja angļu delegāts UN organizācijā Mejū. Viņš pateica: „Jūs jautāsit: kā gan mēs par to esam tik smalki informēti? Par apstākļiem PSRS spaidu darbu nometnēs mēs zinām tikpat labi, kā savā laikā zinājām par to, kas notiek Hitlera valstī. Cilvēki pastāvīgi pārbēg no komūnistu pārvaldītām zemēm brīvajā pasaulē, un viņi mums visu pastāsta. Padomju valdība tomēr mēģina šo bēgļu apgalvojumus apstrīdēt. Bet pēc dažādo bēgļu nostāstiem mēs esam varējuši rekonstruēt pilnīgi precīzu plānu par atsevišķo darba nometņu situāciju. Bet vai tas būtu iespējams, ja šīs nometnes dabā vispār neeksistē?"

Ja vien padomju delegāti to vēlētos viņi varētu bez kādiem ierobežojumiem un sarežģījumiem dabūt pilnīgu informāciju par to, cik un kur atrodas cietumi jebkurā rietumu demokratijas valstī, un tikpat viegli viņi arī dabūtu atļauju personīgi apskatīt jebkuru cietumu.

Diemžēl, ir maz cerību, ka padomju valdība publicēs attiecīgus datus par spaidu darbu nometnēm Pad. savienībā un ka tā atļaus ieskatīties rietumvalstu pārstāvjiem PSRS koncentrācijas nometņu iekšējā dzīvē. Bet ja nu padomju valdība tam tomēr piekristu, tad tas būtu milzu solis ceļā uz progresu un civilizāciju."

Svarīgs iekšpolitisks notikums Bulgārijā

Londona (R). — Pag. nedēļā Bulgārijā atzīmēts kāds ļoti svarīgs iekšpolitisks notikums, kas rāda, ka padomju iekārta Bulgārijā stāv uz nedrošiem pamatiem. Pēc Sofijā publicētā oficiālā paziņojuma, bulgāru komūnistu partijas centrālkomiteja savā kopsēdē apspriedusi „kļūdas un nepareizības, ko daži partijas organi pielaiduši savā rīcībā pret zemniekiem un it īpaši pret vidējiem zemniekiem". Rezolūcija runā par „valdības rīkojumu rupju sakropļošanu" un uzdod partijas politbirojam visīsākā laikā kļūdas izlabot. Esot jāpaaugstina lauksaimniecības ražojumu cenas, labāk jānoorganizē rūpniecības preču piegāde laukiem un jāatdod zeme tiem vidējiem zemniekiem, kas pret pašu gribu bija piespiesti iestāties kolhozos.

BBC korespondents aizrāda: „Tagad mēs redzam, ka bulgāru zemnieki, par spīti nežēlīgam terroram, visu laiku izrādījuši sīkstu pretestību kolhozācijai. Lēmums par kolhozu iekārtošanu Bulgārijā nācis vismaz 20 gadus par vēlu, jo starplaikā bulgāru zemnieki dabūjuši skaidri zināt, kādā postā un nabadzībā krievu zemniekus 20 gadu laikā novedusi lielinieku kollektīvizācijas politika. Pēdējās nedēļās vairākās vietās Bulgārijā nācies likvidēt līdzšinējās sādžu padomes tāpēc vien, ka, neraugoties uz visiem spaidiem, padomju vēlēšanās nebija nodots pat 25 proc. balsu par komūnistu kandidātu sarakstu."

*

Svētdien pēcpusdienā Sofijā apbedīja Maskavā mirušo ministru prezidentu Dimitrovu. Viņa šķirstu novietoja speciālā mauzolejā, kas Sofijā uzbūvēts pēc Ļeņina mauzoleja parauga. Bērēs piedalījās komūnistu delegācijas no daudzām rietumu valstīm. Bet visiem bija redzams, ka trūka Bulgārijas ministru prezidenta vietnieka Kolarova. Viņš aizbildinājās ar slimību.

Karalis Anglijā izsludina apvērsuma stāvokli

Londona (A) — Anglijas karalis pirmdien izsludināja apvērsuma stāvokli, jo Londonas doku strādnieku streiks turpinās.

Londonas ostā ieradās karaspēks, kas sācis pārtikas kuģu izkraušanu. Ostas strādnieku arodbiedrība paziņojusi, ka streiku turpinās. Par tā iemesliem joprojām valda neskaidrība. Britu galvenais prokurors sērs Šokross BBC šo streiku nosauca par „saimniecisku un politisku nodevību". Viņš strādnieku valdības uzdevumā izstrādās plānu, kā lauzt arodbiedrību stūrgalvību. kas šoreiz pašas pret savu gribu nonākušas kļūmīgā komūnistu ietekmē

Anglija slēdz saimnieciskus līgumus ar Maskavu un satelītiem par 5 miljardiem dolaru

Londona (A). — Jaunais pasaules politikas kurss iezīmējas aizvien skaidrāk. Angļu saimniecības un tirdzniecības vadītāji pēc Steforda Kripsa apspriedēm ar ASV finanču ministru Snaideru paziņojuši, ka Lielbritānija noslēgusi veselu rindu līgumu par Pad. savienību un tās satelītvalstīm. Jau nākamo 12 mēnešu laikā Anglija apmainīs preces un izejvielas 1 miljarda dolaru apmērā, bet turpmākajos 4 gados vēl vismaz par 4 miljardiem dolaru.

Dauningstritā pag. nedēļas beigās valdīja ļoti saspīlēts noskaņojums. Lai gan ASV finanču ministra Snaidera apspriedes ar Stefordu Kripsu un Kanādas finanču ministru Ebotu apzīmēja par „visumā sekmīgām", Londonas saimnieciskās aprindās par sarunu iznākumu valda ļoti piesardzīgs pesimisms. Stefords Kripss esot Snaideram atkārtojis visu to pašu, ko viņš iepriekšējā nedēļā deklarēja savā runā apakšnamā. Snaiders savukārt atbildējis, ka Lielbritānija, acīm redzot, nevēloties atteikties no savas neveselīgās saminieciskas sociālizēšanas politikas. Tā uzskatot, ka ASV jāatbalsta Lielbritānija, lai tās saimniecība verētu turēties virs ūdens. Bez tam, Snaiders paskaidrojis, Lielbritānijas ietiepīgā kursa dēļ esot jācieš arī pārējām Rietumeiropas valstīm. Nekādi galīgi lēmumi ceturtdien un piektdien Londonā nav pieņemti. Snaiders tikai ļoti vispusīgi informēja par stāvokli, atstājot izšķiršanos Stefordam Kripsam un domīniju finanču ministru sanāksmei, kas šīs nedēļas sākumā sapulcēsies Londonā.

ASV finanču ministrs Snaiders nedēļas beigās izlidoja uz Beļģiju. Tur viņš apspriedīsies ar Eiropas saimnieciskas padomes priekšsēdi Spāku, kā arī paredzējis nokārtot Beļģijas dolaru parādu starptautiskos maksājumos.

Paziņojums par saimnieciskajiem līgumiem ar Pad. savienību un tās satelītvalstīm iezīmē nepārprotamu Steforda Kripsa vēlēšanos pasvītrot iespējas Anglijai pašai izlīdzināt savu ārtirdzniecības deficitu. Kā uz to reaģēs Snaiders un Ņujorkas Volstrīts, rādīs amerikāņu prese, kas pēc pag. nedēļas Walstreet Journal ļoti asā ievada „Saimnieciskā Jalta" nogaida oficiālo Vašingtonas viedokli. AP saimnieciskais korespondents ziņo, ka Lielbritānija nav vēl parakstījusi līgumus nedz ar Ungāriju vai Čechoslovakiju, bet ka šos līgumus parakstīs tuvākajās dienās. Ar Pad. savienību paredzēta tūlitēja preču apmaiņa par 440 miljoniem dolaru. Līgums ar Jugoslaviju ir par 340 milj. dolaru, ar Ungāriju par 100 milj. dolaru un ar Čechoslovakiju par 120 milj. dolaru. Ja šie līgumi izrādīsies iedarbīgi, tie pēc AP korespondenta domām būs ievērojams atvieglinājums, jo Pad. savienība

(Turpinājums 8. lpp.).

Pad. savienībai 300 modernas zemūdenes

Vašingtona (A). — ASV kongresā pag. nedēļā flotes speciālisti vairākās slēgtās sēdēs ziņojuši par militārās technikas attīstību Pad. savienībā. Pēc AP informācijas, amerikāņu izlūkošanas daļa pavēstījusi kongresa locekļiem, ka krievu rīcībā atrodas 250—300 modernākā tipa zemūdenes. Admirālis Denfelds, ASV jūras spēku operātīvās daļas vadītājs, noteikti pieprasījis piešķirt visus vajadzīgos līdzekļus cīņai pret iespējama pretinieka zemūdenēm.

Aizsardzības ministrs L. Džonsons šai sakarībā senātā atbalstīja admirāļa Denfelda prasību un teica: „Mēs nerēķināmies ar to, ka karš varētu izcelties jau rītdien, bet mums nav nekādu reālu garantiju, ka tas nevarētu notikt jau aizparīt. Tāpat mums liekas, ka kara draudus galīgi novērst nebūs iespējams arī tuvākajā nākotnē — šo iemeslu dēļ mums jāparedz katrs iespējamais pārsteigums."

MASVEIDA DEPORTĀCIJAS ARĪ KAUKĀZĀ

Vašingtona (R). — Pag. nedēļas beigās Vašingtonā saņemta pārbaudīta informācija par masveidīgām deportācijām Kaukāzā. Šī ir visplašākā deportāciju akcija, kāda jebkad piedzīvota Kaukāzā padomju režīma 30 gadu laikā. Kā zināms, Kaukāzs robežo ar Turciju un Irānu.

Visā Kaukāzā deportācijas notikušas vienā dienā — 14. jūnijā un tās skāra vienīgi nekrievu iedzīvotājus. Deportēto kopskaits nav zināms, bet pēc uzmanīga aprēķina tas nav mazāks par 60.000. Deportēšanai izraudzītos upurus NKVD aģenti apcietināja pēkšņi, neuzrādot nekādu pavēli un nešķirojot pēc mantas stāvokļa, dzimuma vai vecumā. Viņus ievietoja smagās mašīnās, kas tos stiprā bruņotā apsardzībā nogādāja uz dzelzceļu piestātnēm, kur vēlāk sadzina tur preču vagonos. Ik vagonā sablīvēja 60—70 izsūtāmos. Nav noteikti zināms, uz kurieni kaukāzieši izsūtīti, bet daži aculiecinieki redzējuši uz vagonu durvīm uzrakstus „Uraļsk" un „Karaganda". Šī deportācijas akcija bija iepriekš rūpīgi sagatavota. Jau jūnija sākumā daudzās apdzīvotās vietās Kaukāzā bija parādījušās tanku un speciālās MVD (agrākās NKVD) daļas.

Vēl agrāk no Kaukāza bija saņemtas ziņas par pastiprinātu partizānu darbību. Kalniešu ciltis pilnīgi pārvaldījušas plašus, grūti pieejamus kalnu apgabalus, kur sarkanās armijas daļas nemaz neuzdrošinājās rādīties. Partizānu rīcībā bija moderns apbruņojums, arī smagie ložmetēji, tanku dūres un kalnu artilerija. Cik vērojams, šie ieroči bija kontrabandas ceļā piegādāti no Turcijas un Irānas.

Speciāla komisija lemj par 161000 izvietojamo

ĢENERĀLSEKRETĀRS TAKS ASI KRITIZĒ IECEĻOŠANAS VALSTU POLITIKU

Ženēva (L). — IRO ģenerālpadomes sesijā Ženēvā ģenerāldirektors Halams Taks sniedza pārskatu par pašreizējo stāvokli un visai sīku sekretāriāta izstrādātu plānu, kā vislabāk būtu izbeidzama IRO darbība. Atsaukdamies uz iepriekšējās ģenerālpadomes sesijas izstrādātiem četriem termiņiem IRO darbības izbeigšanai, ģenerāldirektors norādīja, ka sekretāriāts atzītu par praktiskāku citādu termiņu izkārtojumu, un no savas puses ierosināja izbeigt aprūpi DP nometnēs jau 1950. g. 31. martā, lai pakāpeniski varētu veikt aprūpes nodošanu citām organizācijām vai iestādēm līdz paredzētajam gala termiņam 1. jūlijā. Otrkārt, sekretāriāts atzinis padomes ierosinājumu prasīt no visiem DP, lai tie izšķiras par izceļošanu, repatriēšanos vai palikšanu Vācijā līdz š. g. 31. decembrim par nepraktisku tāpēc, ka, izņemot repatriēšanās gadījumu, šī izšķiršanās tik un tā nav atkarīga no paša DP, bet lielā mērā arī no ieceļošanas valstīm, vai no vācu valstu valdībām. Toties ģenerāldirektors ieteica pastiprināt DP orientēšanu un padomu došanu, kas katrā gadījumā būtu pareizākais ceļš.

Halams Taks tālāk ziņoja, ka š. g. janvārī IRO mandātā bijušas reģistrētas 702.000 personas. Paredz, ka vēl apm. 210.000 reģistrēsies līdz 1949. g. 1. oktobrim. Dabīgais dzimstības pieaugums palielinās DP skaitu par vēl 11.000. Tā iznāk, ka starplaikā starp 1949. g. 1. janvārī un 1950. g. 30. jūniju IRO kopsummā jāaprūpē 923.000 personas. Aprēķināts, ka tai pašā periodā 619.000 personas atstās IRO aprūpi vai nu izceļošanas, vai repatriēšanās dēļ, vai arī iekļaujoties vācu saimniecībā. Pēc šiem skaitļiem spriežams, ka 1950. g. 30. jūnijā IRO mandātā atrastos vēl 304.000 personas, no kurām 172.000 dzīvotu nometnēs.

Pēc visjaunākajiem datiem par DP, kas pieprasījuši IRO aprūpi šī gada martā un aprīlī, 61 proc. no tiem bijuši tādi bēgļi, kas ieradušies rietumjoslās jau priekš 1947. g. 8 proc. ieradušies 1947. g., 15 proc. 1948. g. un tikai 16 proc. bijuši bēgļi, kas ieradušies rietumos 1949. g. Tas nozīmē, ka lielākā daļa no šiem palīdzības lūdzējiem atradušies rietumjoslās jau vismaz divus gadus, bet lūguši IRO atbalstu tikai pēc tam, kad vairs nav spējuši paši sevi vācu saimniecībā apgādāt.

(Turpinājums 4. lpp.)

Arnolds Skrēbers, jaunieceltais latviešu pārstāvis pie IRO galvenā štaba Ženēvā, ceļā uz darba vietu piedalījās LCK sēdē Augustdorfā. Uzņēmumā A. Skrēbers (pa kreisi) sarunā ar LCK vicepriekšsēdi V. Janumu un Šlezvigas-Holšteinas latviešu pārstāvi St. Jaudzemu (vidū).
E. Grinberga uzņēmums.

IRO jaunais direktors — Donalds Kingslejs

IRO ģenerālpadome pag. piektdien aizejošā līdzšinējā ģenerālsekretāra Viljema H. Taka vietā ievēlēja amerikāni J. Donaldu Kingsleju.

Viņš būs jaunais IRO ģenerāldirektors, kam jāizvada starptautiskā bēgļu organizācija līdz galīgai darbības izbeigšanai 1950. g. 30. jūnijā. J. Donalds Kingslejs dzimis 1908. g. Ņujorkas štatā un studējis Sirakuzas universitātē. Līdz šim viņš ieņēma atbildīgu posteni Federālās drošības birojā.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 78 (297) 1949. g. 13. jūlijā.

Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

SARKANĀ ATOMU BUMBA

Aukstā kaŗa vissabiezinātākajā punktā panākts modus vivendi un sarunas par šī modusa iedzīvināšanu turpinās. Abas puses atzīmē panākumus — pazīme, ka vai nu jānosedz neveiksme vai arī panākumu nav vispār, bet tie meklējami katrs savā plāksnē. Vienādi vai otrādi, bet pozīciju kaŗa atmosfairas Berlīnē vairs nav, lai gan pa gaisa tiltu lidmašīnas savu joņošanu vēl arvien turpina.

Bet pats aukstais kaŗš ar to izbeidzies nav. Optimisti domā, ka ar Parīzes sarunām sākts lēns, bet tomēr iespējams, sarunu un sadarbības ceļš un tas var novest pie ilgstošas saprašanās. Neaizmirsīsim, ka sarunu stadija mēdz veiksmīga būt tad, kad abas puses ir puslīdz vienādi stipras un to varbūtējās iespējas kaŗa verdošajā fazē, par cik to vispār iespējams iepriekš noteikt, arī līdzsvarotas. Tādēļ savā laikā taču daži iespaidīgi vīri (domāsim, ka tie bija tikai optimisti!) ieteica izdot Pad. savienībai atoma bumbas noslēpumu, lai tā vienai pusei izzustu nervozais apdraudējuma stāvoklis un rastos izlīdzinājuma sarunu iespējām uz līdzīgās bazes. Tas tomēr nenotika, jo Rinteleni var atrasties arī vēl tālāk uz austrumiem no viņu līdzšinējās dzimtenes, un tad nervozitāte pārsviestos strauji uz otru pusi.

Kamēr notiek šī taustīšanās un ceļu meklēšana, aukstais kaŗš turpinās. Tāpat arī turpinās pastāvīgā cīņa par iniciātīvu un iedarbošanās uz pretinieka komūnikācijām, lai piespiestu otru pusi atkāpties. Kremļa kontrolētā territorija turpina neatlaidīgi palielināties, un te daudz nepalīdzēs prātojumi par varbūtējo Maotsetunga titoismu. Tomēr rietumu pusē vēl vienmēr valda pārliecība par savu pārākumu katrā iespējamībā, kuŗa balstās gan uz atomu ieročiem, gan arī pārāko techniku, tās pielietošanas māku un prasmi un tikpat kā neierobežoto kapacitātes kāpināšanu. Tā sakot — šeit ir ticība pārākam apbruņojumam un spējām vajadzības gadījumā to lietot.

Mēs negribam zīlēt, kad tautu tēvs tiks pie savas sarkanās spēļu bumbas (ja ticēt dažām ziņām, tad to jau piepūš), jo Kremļa noslēpumu izdibināšana piekrīt iestādēm, kuŗas par saviem soļiem ir pārāk mazrunīgas, lai no tā ko secinātu, un Kremļa noslēpumu apzinātāju un izpaudēju presē patiesības mīlestību atstāsim viņu pašu sirdsapziņai. Tomēr tā savādi liekas, ka Kremļa vīriem, kaut arī tos vispār atzīst par cietiem un mērķtiecīgiem, gribētos tikai par katru cenu panākt rietumu sasniegumus, un ka tie, lai panāktu šos sasniegumus, ietu tikai pa vienu ceļu, t. i. to, pa kuŗu bijis jāiet rietumu zinātnieku un pētnieku saimei, līdz tā tikusi pie saviem sasniegumiem. Ja tas tā būtu, tad būtu arī tiešām iespējams puslīdz labi aprēķināt, kad šāda faze iestātos un kur pa to laiku būtu aizgājušas rietumu spējas, un vai atsarpe šinī laikā sprīdī palielinājusies vai pamazinājusies. Bet pa vienu ceļu skrien tikai godīgi sportisti un arī tad tie rūpīgi jākontrolē. Šķiet gan, ka šos priekšnoteikumus mēs te nekur neredzam. Katrs sekmīgs spiegu gājiens ceļu ievērojami samazina, tāpat arī daža laba rietumu zinātnieka „progresa mīlestība".

Mūs patlaban visvairāk interesē tas fakts, ka gatavā un praksē izmēģinātā atomu bumba tomēr neatbaida otru pusi ne no aukstā kaŗa turpināšanas, ne arī no savu, tā sakot, aukstā kaŗa „sarkano atombumbu" pielietošanas. Šī lieta ir tomēr visai ievērības cienīga.

Pavisam bez komentāriem rietumi uzņēma ziņu par visai drīzu kādas sarkanās atomu bumbas pielietošanas iespēju. Bet tai jāvelti sava uzmanība, jo tās iedarbība var izpausties daudz plašākā radijā nekā rietumu pat visstiprākajā no esošajām atomu bumbām. Tā nesen ziņoja, ka Pad. savienībā apsveŗot iespēju izbeigt maizes pārdošanu, padarot maizi brīvi pieejamu ikvienam pilsonim pēc vajadzības. Neapstāsimies pie jautājuma, vai tas vispār iespējams, vai uz ilgu laiku un uz kā rēķina to darītu, bet atcerēsimies tikai tādus faktus, ka Āzijā un arī daudzās citās vietās cilvēks nekad nav paēdis, ka cilvēku visu mūžu nomāc rūpes par viņa vecumā dienām, lai kur viņš dzīvotu, ka zaudētā paradīze vēl arvien ir visu kopīgs sapnis un visu silto zemju iemītnieku ideālu par maizi bez darba un baudu, kādu dod dolce far niente. Prezidenta Trūmena augstsirdīgā, dzīves nepieciešamības un savas drošības diktētā palīdzība mazāk attīstītām zemēm par velti neko nedos, un, lai gan mēs saprotam, ka labāk zīle rokā, nekā mednis kokā, tas nav tik viegli iestāstāms tiem, kas dzīvo tuvāk ekvatoram. Lozungs — maize par velti un ēd tik, cik vēlies — ja to pavadīs kaut vai īss piemērs un īstenība, attaisnos ne tikai krāsaino, bet arī daudzu balto acīs komūnismu un to asiņaino iznīcības ceļu, pa kādu tam jāiet. Ja šīs propagandas atomu bumbas iedarbību laikus neparedzēs un nespers pretsoļus, īstā atomu bumba varēs mierīgi sapelēt savā glabātuvē.

Neskaitāmi vēstures piemēri rāda, ka daudzas tautas zaudējušas kaŗu jau pirms tā sākšanās, kad viņu prāti bijuši saindēti un drosme satricināta. Auksto kaŗu, vismaz no vienas puses, vada tikai ar šādu nolūku un gala mērķi; censties piekļūt pie otras puses nervu un arī muskuļu centriem, ja ne caur galvu, tad pa apkārtceļiem. Eiropa un Ziemeļamerika vienas pašas vairs nav izšķirīgs spēks, bet ar līdzšinējiem aukstā kaŗa paņēmieniem territoriālie samēri arvien vairāk nosveŗas sarkano pusē un jo sevišķi strauji viņu kontrolēto cilvēku skaits, kas jau tagad pa daļai ir lielu neērtību cēlonis tirdzniecībā un rūpniecībā. Bet arī atlikušā territorija ir baciļu piesēta un pat Anglijai ar tagadējo Londonas doku strādnieku streiku jāsajūt šo baciļu iedarbība.

Rietumi to visu redz, bet turpina aizstāvēties, un šī aizstāvēšanās kā jau vilcinājuma kaujā, ir saistīta vismaz ar territorijas zaudēšanu. Aukstajam kaŗam turpinoties, daudzi sāk just, ka var pienākt arī te iespēju robeža, aiz kuŗas panākumi grūti kalkulējami. Domājams, ka šī robeža vēl nav tik bīstami tuvu, un rietumi, apzinoties savu pārākumu, atļauj sev prieku turpināt vilcinājuma fazi aukstajā kaŗā. Bet mums tomēr negrib izzust no atmiņas „šapkami zakidajem" stratēģijas liktenis.

Robus

Baltijas universitātes profesorus pārvietos uz veco ļaužu nometni

Latviešu pārstāvis A. Skrēbers izbraucis uz Ženēvu

LCK britu joslas delegācijas paplašinātā sēdē, kuŗā piedalījās arī BCP un apgabalu pārstāvji un mūsu valsts ārkārtējo pilnvaru nesēja sūtņa K. Zariņa izraudzītais pārstāvis pie IRO galvenās mītnes Ženēvā A. Skrēbers, kas, braucot uz jauno darba vietu, iepazinās ar bēgļu dzīvi Vācijā un mūsu centrālo organizāciju darbību, LCK vicepriekšsēdis un delegācijas vadītājs V. Janums ziņoja, ka DV valde ierosinājusi britu joslas sardžu vienībām uzņemties rēgulāru tbc slimo bij. kaŗavīru un citu tautiešu aprūpi. Šāda aprūpe dotu katram no 280 slimajiem pabalstu ap DM 10 mēnesī. Sakarā ar nometņu pārvietošanu, DV centrālā valde pārvietojusies uz Blombergas nometni, bet pasta adrese tai Detmold, Wittje Str. 8.

BCP latviešu pārstāvis A. Trapāns ziņoja par notikušo apspriedi ar LWF pārstāvjiem, kuŗā pārrunāti jautājumi par invalīdu, veco un slimo tautiešu izceļošanas veicināšanu uz ASV. BCP izdarījusi iesniegumu par pārkārtojumiem izceļotāju bagāžas lietās, lai atļautu līdzi ņemt zināmas mantas (radio, foto aparātus, pulksteņus), kas tautiešu īpašumā jau no Latvijas. Ar LWF pārstāvjiem pārrunāts arī jautājums par palīdzību baltiešu universitātei, pie kam solīts atbalsts sakaru uzņemšanai un palīdzībai rast jaunu darba lauku ASV. Ar jaunajiem noteikumiem par DP izglītību paredzama zināma DP studentu skaita samazināšana, atsijājot nesekmīgos un tos, kas studijas turpina vairākās fakultātēs. Transporta nometnē uz ASV Gronā izceļotāju dokumentus vēl pārbauda ASV tieslietu resora pārstāvji. Bijuši gadījumi, kad dažiem bij. kaŗavīriem izceļošana apturēta. Šajā jautājumā būtu vēlams īpašs iesniegums minētam resoram. Tāpat minētajās kontrolēs ir noteikums, ka izceļotājiem, kas pārsniedz 50 g. v., jāpārvalda angļu valoda. Bāriņu pārvešana uz ASV noslēgusies. Tagad ir ierosinājums ASV latviešiem rūpēties, lai šie bāriņi tiktu uzņemti latviešu ģimenēs.

Pārrunāja arī jautājumu par izceļošanas veicināšanu tām grupām, kuŗas līdzšinējās schēmās grūti ietilpināt, un pēc A. Dravnieka priekšlikuma pieņēma lēmumu nometnēs sākt šajā grupā ietilpstošo personu reģistrāciju un datu savākšanu, lai pēdējos varētu nodot ASV labdarības organizāciju rīcībā, dodot tām iespēju iespaidīgāk sekmēt tautiešu izvietošanu.

J. Niedra ziņoja par savu braucienu uz Angliju un Beļģiju. Ar gandarījumu atzīmēja Latviešu organizāciju padomes Beļģijā nodoto ziedojumu LCK ārējās informācijas fondam — 3.600 franku. A. Dravnieka ziņojumā par skolu lietām atzīmēja, ka ar jauno instrukciju paredzēta mācību nauda studentiem un vidusskolu audzēkņiem. Pēdējiem trūcības dēļ paredzēts gan skolas naudu samazināt un atlaist, bet studentiem mācības maksa būs jāmaksā, un tas sagādās jaunas grūtības.

Lejassaksijas apg. pārstāvis R. Kukainis ziņoja par pārkārtojumiem apgabala nometnēs. Giftenes un Bevernas nometnes pārceltas uz Oldenburgas rajonu, un pēc kāda laika gaidāma arī Vatenštetes un Halendorfas pārvietošana, tā ka lielākais centrs apgabala austrumu joslā paliks vienīgi Dedelstorfa. Papildu transitnometni Ventorfai iekārto Delmenhorstā un papildu nometni Fallingbostelai Honā—Belzenē. Sakarā ar pārkārtojumiem apgabala pārstāvība pārgājusi uz ACCU nometni Hanoverā un turpmāk pārstāvības un pārstāvja R. Kukaiņa adrese būs (20a) Hannover—Stöcken, ACCU Baltic DP Camp, Garbsenerlandstr.

Ziemeļapgabala pārstāvis St. Jaundzems ziņoja par pārkārtojumiem nometnēs Flensburgā, kur uzsākta Antverpes pārvietošana uz Meiervīku. Līdz augstam Ķīles nometni paredzēts pārvietot uz Lībeku. Tāpat uz Lībeku iespējama nometņu pārvietošana no Hamburgas rajona. Tā Lībeka izveidosies par pēdējo mājvietu pirms novada tautiešu pārcelšanas uz Oldenburgas rajonu. Sakarā ar baltiešu universitātes paredzēto darbības izbeigšanu, paziņots mācības spēkiem, ka pa divi ģimenēm nedēļā viņi varēs pārcelties uz veco ļaužu nometni Gēstachtā. Šeit atļauts turpināt zinātnisko darbu, ņemot līdzi universitātes bibliotēku. Ar 4. jūliju darbību izbeigusi DP jūrskola Flensburgā.

LCK archīva pārzinis J. Rasmanis ziņoja, ka ap 500 kg svarīgāko archīvāliju, kas nosūtītas uz ASV, jau pienākušas Huvera institūtā. Šim sūtījumam sekos nākošais, bet mazāk svarīgās archīvālijas novietotas tepat Vācijā. Archīvs uzņēmies apzināt un dokumentēt arī latviešu kapu vietas Vācijā. Tā ka tālākā emigrācija pieaug, tad šim jautājumam jāvelti nopietna vērība.

V. Januma vadīto sēdi nobeidzot, tās dalībnieki noklausījās A. Skrēbera norādījumus par viņa tuvākajiem uzdevumiem jaunajā darba vietā un pārrunāja vairākus ierosinājumus šajā virzienā. Tāpat pārrunāja priekšdarbus LCP sesijas sasaukšanai, kas paredzēta britu joslā jūlija beigās.

E. R.

Kalifornijas braucējiem jāgaida

Jūnija pirmajā pusē Gronas transitnometnē ieradās zināms skaits emigrantu, kuŗu ceļā mērķis bija Kalifornija vai citi ASV dienvidrietumu štati. Sākumā šos braucējus iedalīja Ņujorkas vai Bostonas transportos, paredzot, ka pāc Amerikas krastu sasniegšanas tie dosies tālāk pa dzelzceļu cauri visam kontinentam. Tagad paziņots, ka šiem braucējiem jāgaida kuģis uz Ņuorleansu (Meksikas līcī), kas pēc saraksta paredzēts tikai 30. jūlijā. Tādēļ arī vairākām latviešu ģimenēm un lielākam skaitam vieniniеku būs vēl dažas nedēļas jāpavada Gronā.

Pēc paziņotā kuģu braucienu saraksta, kas, protams, var grozīties, līdz jūlija beigām no Brēmerhāfenas plānoti vēl šādi transporti: 11., 13. un 19. 7. uz Ņujorku (ar 876, 822 un 881 pasaž.), 20. 7. uz Bostonu (1082 pasaž.), 26. 7. uz Ņujorku (826 pasaž.), 29. 7. divi transporti uz Ņujorku (1003 un 943 pasaž.), 30. 7. uz Bostonu (884 pasaž.) un Ņuorleansu (829 pasaž.). Bez tam 14. 7. paredzēts transports no Kukshāfenas uz Halifaksu ar 1200 pasažieŗiem.

L. O.

DP ANGĻU JOSLĀ NEVAR SAŅEMT BEZDARBNIEKA PABALSTU

Sakarā ar britu joslas IRO pārvaldes iesniegumu CCG, ka vācu darba pārvaldes atteikušās DP maksāt instrukcijā Nr. 117 paredzēto bezdarbnieku pabalstu, joslas tieslietu pārvalde Herfordā paziņojusi, ka šāda rīcība ir pareiza, jo DP saņemot uzturu un apmešanos savās nometnēs, par kuŗu, ja DP ir bez darba, tiem arī nekas nav jāmaksā. Vāciešiem, turpretim, kuŗiem bezdarbnieku pabalstu izmaksā, no šī pabalsta jāsamaksā par dzīvokli un jāizpērk devas.

Kv.

Izšķirieties kamēr nav par vēlu

AUSTRĀLIJAS AUGSBURGAS MISIJAS VADĪTĀJA Mr. VULSONA APCIEMOJUMS HAUNŠTETENES NOMETNĒ

Haunštetenes baltiešu DP nometnē ieradās Augsburgas izceļošanas centra Austrālijas misijas vadītājs Mr. Vulsons, Augsburgas (5.) IRO apgabala emigrācijas un repatriācijas daļas vad. L. Lotheimas u. c. darbin. pavadībā, lai informētu par Austrāliju un atbildētu uz jautājumiem. L. Lotheima uzsvēra, ka visi nevarēs aizbraukt uz ASV un tādēļ jau laikus jāizšķiŗas kurp izceļot. Viņa esot pārsteigta par nometnē izdarīto aptauju, kuŗā no apm. 4000 cilvēkiem uz Austrāliju reģistrējušies tikai ap 200. Šobrīd visiem savas vēlmes jāsalīdzina ar reālitātēm. IRO nevēloties pielietot nekādus spaidus, bet varot gadīties, ka jau pēc pusgada tā būs spiesta nevis jautāt DP, kur tie vēlas braukt, bet vienkārši norādīt — kurp jābrauc. Šis aizrādījums domāts tiem, kas vēl nevar izšķirties.

Mr. Vulsons uzsvēra, ka viņš ikvienam ļauj pašam izvēlēties, vai braukt uz Austrāliju vai citur. Tuvāk informēja par bērnu piemaksām un vecuma pensijām Austrālijā un atgādināja, ka pēdējās no valsts saņemamas tikai pēc 20 Austrālijā nodzīvotiem gadiem. Patiesībai neatbilstot baumas, it kā bij. DP nedrīkstētu celt mājiņas, ja tiem ir sākuma kapitāls.

Uz Latvijas līdzstrādnieka jautājumu, kādēļ pēdējos transportos, kas no Augsburgas aizgājuši uz Italiju, bija tik maz baltiešu, Mr. Vulsons paskaidroja, ka tā bijusi vienkārša sagadīšanās. No turpmākām atbildēm izrietēja, ka uz Austrāliju izceļošanai pieņem bērnus ne jaunākus par 1 gadu. Tie DP, kas ieradušies Austrālijā, var izsaukt tikai asinsradiniekus. Ģimenēm īpašu ierobežojumu nav, principā līguma slēdzējam jābūt vīram, un dažādi tulkojamos gadījumos viņš ievērojot visus apstākļus. Tomēr jāatceroties dzīvokļu trūkums, kas liek dot priekšroku jaunajiem, lai tad tie piederīgos pēc tam izsauktu. Tā paša dzīvokļu trūkuma dēļ notiekot arī bezbērnu pāŗu šķiršana, bet ministrs Kalvels solījis, ka turpmāk to pēc iespējas vairs nedarīšot. Mr. Vulsons neticot, ka bezbērnu pāŗiem būšot jādzīvo šķirti abi līguma gadi.

Jautājumu nobeigumā L. Lotheima ar humoru paziņoja, ka turpmāk, šķiet, būšot jāievēro arī izceļotāju matu gaŗums, jo vairākās zemēs radies pārsteigums, ka DP ierodoties ar matiem līdz pleciem, kādi esot tikai māksliniekiem, un tā radot nevēlamu iespaidu.

E. Aa.

DP tieslietu padomnieki arī angļu joslā

Tagad arī Vācijas angļu joslā sākuši darboties IRO juridiskie padomnieki DP nometnēs, kas sniegs padomus un palīdzību tieslietās nometnēs un arī ārpus tām dzīvotājiem IRO reģistrētiem bēgļiem, kā arī darba un sardžu vienību locekļiem. DP juridiskie padomnieki nebūs katrā nometnē, bet uz vairākām nometnēm viens, pēc principa, ka uz katriem 3000 DP būtu 1 algots DP juridiskais padomnieks no tās tautības DP juristiem, kas attiecīgajā novadā ir vairākumā. Pavisam angļu joslā paredzēti 57 nometņu juridiskie padomnieki un bez tam atsevišķi DP juridiskie padomnieki darbosies vēl pie IRO novada un apgabala pārvaldēm. DP tieslietu padomnieku uzdevums palīdzēt DP sociālo tiesību laukā, amata tiesību un arodbiedrību jautājumos, atvieglot DP izkārtot formālitātes dzimšanas, miršanas, laulību, uzvārda maiņas un tml. lietās, sniegt padomus laulības šķiršanas, adopcijas, līgumu, testamentu, invaliditātes, darba nelaimes gadījumu, konfiskācijās u. c. lietās, palīdzēt sastādīt pārsūdzības IRO skrīningu lietās un taml. Tā kā IRO nav ieinteresēta aizstāvēt personas, kas pārkāpušas likumu noteikumus, antisociālus elementus un paraduma noziedniekus, tad DP aizstāvēšana tiesās juridiskiem padomniekiem atļauta tikai īpašos gadījumos. Kur DP tieslietu padomniekiem nav tiesību praktizēt vācu tiesās, DP jāgriežas pie pārstāvības tiesā pie vācu advokātiem. IRO juridisko padomnieku darbībai vienmēr jābūt stingrā saskaņā ar juristu profesijas ētiskiem principiem un bez atlīdzības. Juridiskos padomniekus amatos apstiprinās IRO angļu joslas galv. juridiskais padomnieks Lemgo Mr. J. D. Kellijs. Ziemeļreinas Vestfāles apgabalā par Detmoldas novada juridisko padomnieku amatā jau apstiprināts senātors Augusts Rumpēters, ar darba vietu Minsterē.

K. V.

VĒSTULES REDAKCIJAI

ARĪ PAŠI DP VAR DOT GALVOJUMUS IECEĻOŠANAI ASV

Vairākos gadījumos esmu jau pārliecinājies, ka DP komisija Vašingtonā nemaz neprasa un nepārbauda, vai galvojuma devējs ir jau Savienoto valstu pavalstnieks, vai arī DP, kas pats nesen te ieradies. Galvenais ir darba līgums. Par šo apstākli variet droši informēt visus tautiešus, jo ikviens latvietis, kas ieradies ASV, var tātad arī pats izsaukt šurp radus un paziņas, ja vien spēj tiem sagādāt darbu un dzīvokli.

V. Gūtmanis, ASV.

PATĪKAMA, BET NOVĒLOTA GĀDĪBA

Jāpriecājas, ka IRO vadība DP arodapmācībai tagad sniedz ievērojamu atbalstu, gādājot bagātīgi darbarīkus un mācības līdzekļus, tikai jānožēlo, ka šī gādība nāk gadu vai divus par vēlu. Pašreizējā straujajā izceļošanas gaitā vairs nevar cerēt, ka kursantu skaits arodskolās pieaugs, bet, kā to rāda katra diena, tas sāk samazināties, tādēļ mašīnas un darbarīki, kas iegādāti tikai tagad, dos daudz mazāk labuma nekā tas būtu bijis pirms diviem gadiem. Neiburgas skola, piemēram, pirms neilga laika apgādāta ar 20 jaunām rakstāmmašīnām, 4 virpām un 1 frēzējamo mašīnu, tāpat vairākas jaunas mašīnas dabūjuši ingolštatieši, bet pagājušā gada pavasarī Arolsenas arodskolā, kas bija pirmā un plašākā amerikāņu joslā, radio nodaļā mācībām bija jānotiek tikai teorētiski, jo gandrīz pilnīgi trūka materiālu praktiskam darbam. Turpat mūrnieki vingrinājās ar veciem, no drupām lauztiem ķieģeļiem un kaļķu javu neredzēja nemaz, bet Ingolštatē tagad jaunu ķieģeļu ir bagātīgi, saņemtas arī 5 tonnas kaļķu un esot gaidāmas vēl 15 t. Kaļķu pietiktu vairākiem gadiem, tikai jāšaubās, vai vairs būs ļaužu, kas tos varētu darbā izlietot. Bez tam IRO apgādājusi skolas lielos daudzumos ar nevajadzīgām lietām, piemēram laužņiem, āmuriem u. c., kuŗu pietiktu prāvu darba triecienvienību „apbruņošanai", bet kas arodu mācīšanā nav izmantojami. Ir gan taisnība, ka labāk vēlu nekā nekad, bet ir pagrūti saprast, kāpēc šie labumi nevarēja nākt tad, kad nometnēs vēl bija diezgan cilvēku, kas vēlējās pārskoloties labi apgādātās darbnīcās. Bet tur mēs neko vairs grozīt nevaram, vienīgais, kas mūsu ziņā — atlikušajos mēnešos izmantot pārskološanās iespējas.

A. B. Ingolštatē.

Nometņu dzīve

LATVIEŠU YWCAs amerikāņu joslas nodaļu pārstāvēm no 27.—30. jūnijam bija apspriede Prīnā, kur pieņēma latviešu YWCAs centrālās valdes statūtus un ievēlēja amerikāņu joslas pārstāves centrālajā valdē: T. Erdmani-Endziņu, V. Latsoni, Em. Kārkliņu un E. Medni. Par YWCAs darbību Kanādā un ASV referēja kanādiete Miss Kristi. Viņa solīja rūpēties, lai Kanādas YWCAs locekles atbalstītu DP ģimenes, kas palikušas bez apgādnieka. Sekojošā koncertā ar dziesmām un ārijām piedalījās E. Žagariņa, E. Druva un A. Saulīte, bet klaviermūziku atskaņoja L. Lāce.

BAIREITAS baltiešu nometni sāka likvidēt jūnija beigās. Igauņus pārvietoja uz Geislingenu, latviešus pārceļ uz Memingenu un Kempteni. Pēdējos pārvietos lietuviešus.

AUGUSTDORFAS latviešu nometnes komiteja Varoņu piemiņas dienā rīkoja izbraukumu uz kritušo kaŗavīru atdusas vietām Echelbornas, Giterslohes, Zennes un Augustdorfas kapsētās. Neliels apmeklētāju pulciņš ar prāv. Ozolu varoņu kapu vietās piedalījās dievvārdos, un Augustdorfas gaidas ik uz kapa nolika ozollapu vainagu.

FELLBACHAS nometnē, pienākot tautiešiem no likvidētās Sillenbuchas, tagad ir 938 latvieši. Uz Kanādu aizbraukušā komitejas priekšsēža P. Brunnera un viņa vietnieka A. Grundmaņa vietā ievēlēts A. Šneiders un A. Grāvītis.

HEIDELBERGAS universitāti beiguši pirmie latvieši trimdā: medicīnas fakultāti Ciprijāns Garancs, Vitālijas Kasparijs, Georgs Resnēvics un Lilija Zīverte, zobārstniecības nodaļu Helmi Fogele un Ārija Viķele.

1949. g. 13. jūlijā

Kā Jums patīk …

MŪSU LĪDZSTRĀDNIECES …

„Kādēļ viņi jau prie…

KO DOMĀ CAURMĒRA AMER…

Kā Jums patīk Ņujorkā?

MŪSU LĪDZSTRĀDNIECES VĒSTULE NO ASV

Nezinu, kādas izjūtas ir citiem DP, kad viņi pēc 2 mēnešu līšanas caur adatas aci komisijās un transitnometnēs, izturējuši pēdējo dokumentu pārbaudi Ņujorkas ostā, pa laipu no kuģa dodas apsolītā zemē. Man visspēcīgākā bija baiļu izjūta. Neuzticīgi vērojot apkārtni ar savu bērnu pulciņu paeju garām pāris ostas ierēdņiem; bet tūliņ laipna baznīcas organizācijas dāma smaidot sniedz man pretīm abas rokas. „Kā Jums patīk Ņujorka?" dzirdu jautājumu, un, redzot sev pretim kungu ar fotoaparātu, noprotu, ka tas ir kāds no laikrakstu reportieriem.

„Es nerunāju angliski," saku un pagaidām esmu glābta. Beidzot ir kopā arī manas mantas. Varu aicināt muitas ierēdni.

„Varbūt Jūs izvēlēsities apskatei tikai dažus saiņus? Man, sievietei, būs grūti pēc tam atkal visu sasaiņot," nedroši viņam ieminos.

„Protams — jums jāatver visi," viņš noteikti saka. Mazliet izbrīnu ierēdņa sejā izsauc daudzās grāmatas, bet ar lielu neizpratni viņš skatās uz veļas pulveri un veseliem piecpadsmit dučiem saspraužamo adatu, ar kuriem laipnais IRO ierēdnis mūs vēl uz kuģa apveltīja — augļu un daudzinātā Coca Cola vietā.

Kautrīgi cēnšos šo savas somas saturu noslēpt tuvākā reportiera foto aparātam. Tad meklēju atkal savu baznīcas organizāciju. Saņemu dzelzceļa biļeti, naudu, un kāda vāciski runājoša kunga pavadībā atstāju muitas halli. Pa pelēku ielu mūs aizved uz viesnīcu. Tur laipni smaidot mūs saņem grupa dāmu, kuras visas, diemžēl, runā tikai angliski. Bet viena no viņām prot mazliet franču valodu. Manas zināšanas ir līdzvērtīgas un saruna sākas. Nemanot mums piebiedrojies kāds kungs. Laipni smaidot viņš jautā:

„Kā Jums patīk Ņujorka?"

Saprotu, ka atkal esmu nokļuvusi reportiera rokās. Paveros pa logu pelēkā ielā, pa kuru nepārtraukti garā rindā slīd automašīnas, un domīgi saku, ka Ņujorka gan laikam liela pilsēta. Vīlies viņš aizver savu bloku un pazūd. Bet tad mūs apciemo kungi — latvieši. Viņi informē par lietām, kas mani interesē, pacienā bērnus saldumiem, dod norādījumus ceļam un drošina nebaidīties no nākotnes. Garastāvoklis, kas pa šīm nedaudzām stundām noslīdējis līdz nullei, tagad atkal uzlabojas. Noskatāmies dažus televīzijas pārraidījumus, tad viena no laipnajām dāmām ar taksometru pārved mūs Ņujorkas veikalu rajonā kādas privātas dzelzceļu sabiedrības kantorī. Gaidām, kas notiks tālāk. Iestājas krēsla, veikalu logi iedegas ugunīs, bet nedrīkstam nekur aiziet. Bērni mēģina caur lielo skatlogu saskaitīt stāvus, bet neizdodas. Mazā Maija iziet ārā, galviņu pavisam atkārusi viņa skaita un skaita, līdz sanāk 65, bet nav pārliecināta, vai visi stāvi saskaitīti, un blakus nams ir vēl augstāks. Biroja jaunkundze un apkalpotājs nēģeris vēro mazo un smaida. Sāk smaidīt arī svešais kungs, kas blakus solā kādu laiku snaudis. Viņš atnes konfekšu tūtu un aicina mazo un mani sev līdz. Rūpīgi viņš pārved mūs ielu krustojumam. Acis mums apžilbst no reklāmu ugunīs mirdzošās ielas.

„Brodvejal" viņš saka.

Apstājamies pie zema iežogojuma. Lejā, prožektoru gaismā, mūzikai skanot, skrituļkurpēs slido jaunieši. Turpat ir restorāns. Slido arī daži bērni. Tikpat sirsnīgi kā Maija, priecājas arī pats vecais kungs.

„Kā Jums patīk Ņujorka?" jautā mūsu jauniegūtais draugs, un šoreiz mēs no sirds sakam: „Skaista!"

Atgriezušies kantorī redzam, ka ir saradies jau vairāk braucēju. Pretim mums sēž skaista dāma kažokā ar divkrāsainu cepuri platām malām, rotātu vairāku krāsu plīvuriem un puķēm. Viņa laipni uzsmaida mums un informējusies pie biroja jaunkundzes, kas mēs par ceļotājiem, pasniedz mums lielu saini, kurā Maija atrod lelli, un prāvu tūtu saldumu. Drīz pienāk liels autobuss, tajā sakāpj visi braucēji, biroja jaunkundze ar apkalpotāju aizslēdz kantori, jo pulkstenis ir jau 9 vakarā, un pa ugunīs mirdzošām ielām braucam uz staciju. Lai Maijai veikalu logos nepaietu garām kas neredzēts, biroja jaunkundze nostāda viņu kājās uz sēdekļa. Un tā kā autobuss brauc lēnām un ielu krustojumos mums jāgaida uz signālugunu maiņu, tad redzēt var daudz. „Cik Ņujorka ir skaista!" — jūsmo bērni, bet izbraucot no veikalu rajona, ielas kļūst tumšas, man šķiet — daudz tumšākas nekā mūsu Rīgas nomalē.

Stacija. Autobuss aptur ielas malā un pa tādu kā spraugu izejam uz tukša, patumša perona, pie kura stāv vilciens. Biroja darbiniece novēl mums laimīgu ceļu, nēģeris — apkalpotājs sanes mūsu sainīšus vagonā, nolaiž mīkstiem sēdekļiem atzveltnes, tā ka varam atlaisties pusguļus, un drīz mēs braucam.

Vilciens atkal kādu laiku ripo pa mirdzošām ielām, tad apkārtne kļūst tumšāka, bet vēl aizvien mēs esam Ņujorkā. Mūsu laipnā, plīvurainā dāma ieņēmusi vietu mums blakus. Mēs runājamies kā nu varam, beidzot uznāk snaudiens.

Mani uzmodina viegls pieskāriens — mūsu kaimiņiene vēl mani informē par nākamo ceļu un, atstājusi savu adresi, atvadās. Viņa izkāpj, bet es gribu snaust tālāk. Aiz muguras sēdošais kungs man kaut ko saka un rāda uz logu. Redzu, ka esmu izdarījusi kļūdu: ārā uz tukšā perona pusnakts stundā stāv mana paziņa. Ir sācis diezgan stipri līt. Lai nesamirktu daudzie cepures plīvuri, viņa uzlikusi cepurei avīzes. Viņa stāv pacietīgi tumsā un lietū un smaidīdama māj man vēl vismaz savas piecas minūtes, līdz vilciens sāk kustēties un mēs vairs viena otru nevaram saredzēt.

Džemstaunā, jūnijā. **V. Dušulte**

Emigrācija uz Argentīnu

Pēdējā laikā ārzemju presē parādās ziņojumi, ka, ievērojot sliktos piedzīvojumus ar ieceļotājiem, Argentīnas iedzīvotāju un preses izturēšanās esot grozījusies pēdējiem par ļaunu. Argentīna esot lepna ar ievērojamiem panākumiem, kādus tā sasniegusi saimnieciskā un politiskā laukā pēdējo gadu laikā, un tiem ieceļotājiem, kas negribot vai nemākot piemēroties jaunās dzīves vietas apstākļiem, tā varot ieteikt atgriezties atpakaļ uz turieni, no kurienes nākuši.

Šinī sakarā kāda no lielākajām Argentīnas avīzēm vācu valodā Freie Presse paskaidro:

„Mūsu iedzīvotāju un valsts interesēs ir ieceļošanas akcijas stingrāka kontrole un ieceļotāju pamatīgāka izvēle. Mēs brīdinām no zināmiem elementiem, kas iekļuvuši masu nometnēs daudzu tūkstošu godīgu ieceļotāju vidū. Tas sevišķi sakāms par komūnistiem, spekulantiem un melntirgtājiem, kas izmanto IRO kuģus, lai kā nevainīgi jēriņi uz citu zemju nodokļu maksātāju rēķina iespraustos cerību, jaunuzbūves, ģimenes dzīves un kārtīgas eksistences zemē — miermīlīgajā un auglīgajā Argentīnā un tur turpinātu savus tumšos darbus un veikalus. Turpretī godīgi un strādīgi eiropieši mums nepieciešami, un viņu ieceļošana ietilpst prezidenta Perona piecgadu plānā. Neskaitāmie darbīgie sava aroda speciālisti, zemnieki un strādnieki, kas nevar atgriezties savā dzimtenē, mums ir vajadzīgi."

JAUNSKOTIJĀ

Par lauksaimniecības stāvokli un cenām Kanādā

Ir vasara arī šeit, Jaunskotijā, zemē kur neskan cīruļu un rubeņu dziesmas. Šo divu putniņu dziesmu trūkums, liek man katru rītu grūtsirdīgi raudzīties uz austrumiem, kur no Atlantika asiņaina lec dzimtenes saule... Un kur paliek mūsu lielmežu karalis mednis, mūsu gāršu vakaru romantiķe sloka? Jā, mūsu dzimtenes daba un fauna bija daudz bagātāka un skaistāka nekā mēs to pratām novērtēt. Tā mūžam aicinās atpakaļ...

Man ir mazs pavaļas brīdis, tāpēc uzrakstīšu dažus vārdus par lauksaimniecības stāvokli un cenām Kanādā.

Operēšu galvenā kārtā ar skaitļiem par cenām. Tad katrs ieinteresētais varēs kalkulēt un gūt vajadzīgo pārskatu. Lauksaimniecības nozares, kas vislābāk atmaksājas, minu vispirmā kārtā.

1) Piena lopi. Airširas un Gernsejas, sarkanraibi ar 4 un 5% tauku. Šķiet būs caurmērā labākas kā mūsu sarkanraibās un KB krustojumi. Sevišķi veselīgi lopi, jo ziemā tiek katru dienu, neskatoties uz aukstumu, dzīti dzirdīt un primitīvās kūtīs nav izlutinātas. Piemēroti ēdinot man visas jaunpienes dod 20 litru un vairāk dienā. Caurmēra govs maksā no 150—175 dol. Izcilus sugas lopi 300 un vairāk. Labība 6—7 centi kg, rauši 7—9 centi. Piens 10 centi litrā, sviests 1,40 dol. Fosfora mākslīgie mēsli — 30 dol. tonnā, kālijs (60%) — 60 dol., slāpeklis 30% — 78 dol. Vidējs siens — 25 dol., auzu salmi, presēti 12 dol. tonnā. Timotiņa, auzenes, angļu raizāles, kamolzāles sēklas no 50—70 centi kg. Āboliņi, lucerna 1 dol. kg, skarene 1,50 dol. kg.

Kā redzams, tad piensaimniecība atmaksājās 2—3 reizes labāk kā Latvijā. Pašlaik tirgū parādījies pirmais margarīns Kanādas vēsturē, kas mazliet sitīs piena produkta cenas uz leju. Sviests ir jau 10 centu lētāks, pilnpiens vēl turas cenā. Tā tad katram lauks. pionierim Kanādā būtu jāsāk vismaz ar minimālo piena lopu skaitu, lai krātu kūtsmēslus zemes auglības celšanai (kas šeit ir pamatīgi noplicināta) un nākošās izdevīgākās nozares — sakņkopības nodrošināšanai. Daudziem trūkst minimālo līdzekļu govju iegādei, tāpēc pirmā vasarā būs jāiztiek ar sakņaugu ražošanu, kūtsmēslus pērkot; tos var dabūt diezgan un maksā 1—2 dol. tonnā. Auto transports lēts, atkarībā no tāluma 0,50—1 dol. par tonnu.

Sakņkopība neprasa lielus kapitāla ieguldījumus. Stikli 10 metru lecektij maksā ap 30 dol. Ja nepaspētu uztaisīt lecekti, var audzēt vēlās saknes. Visas saknes maksā labi, ja vien var nodrošināt tirgu. Bet tā kā darba spēka trūkuma dēļ audzētāju (es rakstu par Jaunskotiju) nav daudz, tad šī problēma ir atrisināma. Ideāla lieta būtu atvērt tuvākā pilsētiņā savu sakņu un piena veikalu, jo tad var iegūt par pienu 20 centu litrā un par saknēm 70—80% vairāk! Cenas kg — kāposti agrie 10 c., vēlie 6 c., puķu kāposti 18 c. galviņā, lapu selerijas (jābalina, apraušot ar zemi vai sedzot ar dēļiem) 18 c. galviņā, galda bietes 7 c., burkāni 5—10 c., pastinaki 10 c., sīpoli 10 c., kāļi 3 c., tomāti 14—20 c., šķiramie zirņi 30—40 c., pupiņas, pakšu, 12—25 c.

Aitkopība. Labas krustojuma aitas uz pavasara pusi pagrūti dabūt, maksā 15—20 dol. Jēri rudenī — 12 dol., vilna 70 centi kg. Laba nozare — neprasa darbu un šeit ir daudz nekultivētu ganību. Jārēķinās ar žogu ierīkošanu. 400 m dzeloņstiepule maksā 5,50 dol.

Gaļas lopi. Par ½ g. veciem Sorthornas vai Herefordas teļiem jāmaksā 50—60 dol. Pārdodot 1½ g. vecus par dabūt ap 100—120 dol. Atskaitot ēdināšanu un kopšanu

Cūkkopība. Vaislas cūkas 50—60 dol. Siveni 6—8 nedēļas veci 10—12 dol. Par bekonu var dabūt 50 dol. Pērkot spēkbarību - tīrienesa 15—18 dol. no bekona. — Vistkopība. Olas 50—60 centu ducis, ½ vai gadu vecas vistas maksā 1,75—2 dol. Viena vista caurmērā dod 1,50 dol. tīrienesu. — Vismazāko ienesu dod labības, tā prēriju un kombaiņu monopols.

Citas cenas: vieglie un pussmagie auto 1500 dol., traktori 1600—2000, gumijriepu rati 200 dol., citas lauks. mašīnas maksā ap 50% mazāk dol. kā Latvijā latu. Labs zirgs no 100—150 dol. Darba rati 50—60 dol., ragavas 25—30 dol. Lietotu inventāru var dabūt par puscenu un lētāk.

Jaunskotija ir mazsaimniecību rajons un lauks. līmenis zems. Iemesli: saimniekošanas veids ekstensīvs, jo nav zināšanu un trūkst darba spēka. Visas ražas zemas, neviena nozare nav pietiekoši plaša, lai jūtami atmaksātos. Nelieto mākslīgos mēslus, nekultivē zālājus, nebaro lopiem lēto spēkbarību. Brauc ar auto, bet lopiem nav ko dzert. Kad sarunās ieminos, ka esmu agronoms ar vispusīgu praksi — viņi tomēr turpina mani mācīt saimniekošanas pamatjēdzienos! Sekas: jaunatne pārliecināta, ka lauksaimniecība neatmaksājas un aizplūst uz pilsētām vai strādā gadījuma darbus. Daudz saimniecību pārdod par ēku vērtību, zeme un mežs par brīvu. Cenas no 1000—3000 dol. Rente no 100—200 dol. gadā.

Esmu pārliecināts, ka Jaunskotija ir piemērotākā vieta latviešu lauksaimniekiem, kas grib tikt pie sava kaktiņa, sava stūrīša zemes. To derētu ievērot latviešiem Anglijā un Beļģijā, kas būtu iekrājuši naudu un vēlētos emigrēt uz Kanādu.

Gribētu zināt, vai daudz būtu vēl tādu agronomu, kas vēlētos braukt uz Kanādu un būtu spējīgi īsā laikā izveidot paraugsaimniecības, ja zemkopības ministrija dotu atbalstu saimniecību rentēšanai resp. pirkšanai uz nomaksu. Pēc ziņu saņemšanas rakstīšu lūgumu ministram Otavā, apgaismojot bēdīgo lauksaimniecības stāvokli un paraugsaimniecību tīkla izveidošanas nepieciešamību.

Vēlreiz atgādinu, ka atbildēšu tikai tām personām, kurām man būs konkrēta iespēja palīdzēt.

Jaunskotijā, jūnijā.

A. Jesens.

Austrālieši spriež, ka ...

Pēc pārbaudītiem aprēķiniem Austrālijas tagadējais 7,5 miljonu iedzīvotāju skaits, ja to nepalielinātu ar ieceļotājiem, kādos 20 gados, varbūt, vēl turpinās pieaugt līdz 8 miljoniem, bet pēc tam pakāpeniski samazināsies. Lai to novērstu, valdība izstrādājusi plānu 70.000 cilvēku ielaišanai gadā. Desmit gados tas dotu 700.000, bet 50 gados 3.500.000. Tomēr pacēlušās balsis, ka arī tā vēl par maz.

Sidnejas laikraksts The Argus ievieto veselu rakstu seriju, kurā valdība vispirms aicināta ielaist zemē vairāk jaunu ieceļotāju un tad arī vairāk rūpēties par to asimilēšanu.

„Kā gan varēsim ar tagadējo mazo iedzīvotāju skaitu pamatot savas tiesības dzīvot kontinentā," raksta autors Augustins Lodeviks, „kurā pietiktu telpas 30 miljoniem pie austrāliešu dzīves veida pieradušiem cilvēkiem? Pielāgojoties Eiropas standartam, šeit varētu dzīvot pat 60 miljonu. 70.000 pieaugums gadā ir pārāk niecīgs un nav arī attaisnojams ar atrunāšanos, ka lielāku ieceļotāju masu uzņemšana būtu pārāk komplicēts un grūts darbs. Daudzas mazākas valstis vajadzības gadījumos rīkojušās daudz enerģiskāk. Somija vienā gadā novietoja jaunās dzīves vietās pusmiljonu cilvēku, kas nebija gribējuši palikt padomju okupētos apgabalos. Grieķija pēc pirmā kara īsā laikā uzņēma 1,5 milj grieķu bēgļu no Turcijas un tāpat to darīja arī Bulgārija.

Vienīgi divi lietas var glābt rietumu civīlizācijas priekšposteni Austrālijā: dzimstības pieaugums un kāpināta immigrācija. Esam jau zaudējuši daudz laika, jo pirmajos četros pēckara gados daudz vērtīgu eiropiešu jau aizceļojuši uz citām zemēm. Tagad, kad kuģu satiksme jau puslīdz normāla, mums jāatgūst zaudētais un jānodrošina sev tik daudz Eiropas DP, cik vien iespējams, iekāms tie izceļo uz zemēm, kur dzīves un klimatiskie apstākļi daudz sliktāki nekā Austrālijā."

Raksta autors tālāk neuzskata par pareizu, ka, dzenoties vienīgi pēc darba rokām, Austrālijas komisijas Eiropā vervē galvenokārt vīriešus. Pareizas iedzīvotāju politikas nolūkos pastiprinātā mērā aicināmas arī sievietes un pie tam ne mazāk kā 12 sievietes uz 10 vīriešiem, jo Austrālijā tagad vīriešu ir vairāk, nekā sieviešu.

Pretēji pašreizējai praksei, kad vieniniekus novieto rūpniecībā un lielajās lauksaimniecībās, austrāliešu publicists ieteic apgādāt jaunos immigrantus ar pašu saimniecībām. Austrālijas vēsturē jau bijis gadījums, kad pag. gadusimteņa vidū ieceļotāji vācieši, apsaimniekojot individuālas mazsaimniecības, kļuvuši par turīgiem un apmierinātiem austrāliešiem. Zemes Austrālijā diezgan, daudzi apgabali pat vēl nav pienācīgi izpētīti. Nav noliedzams, ka laukos ir arī lielāks dzimstības procents, kas būtu otrs iemesls šādu saimniecību veicināšanai. Ja tad rastos iedzīvotāju pārprodukcija laukos, tur liekās darba rokas dabiski ieplūstu arī pilsētu rūpniecībā.

Tālāk autors polemizē ar tām vietējo iedzīvotāju aprindām, kas vēlētos asimilēt jaunieceļotājus rekorda laikā, iekļaut tos iespējami ātrā laikā austrāliešu sadzīvē, liekot tiem aizmirst savu valodu un paražas. Šādas tieksmes Austrālijā radušās tādēļ, ka līdz šim tur no jauna ieceļojuši gandrīz vienīgi angļu kultūras ļaudis, kas tuvi vecajiem austrāliešiem. Citādi tas bijis Amerikā, kur saradušies dažādu tautību un valstu ļaudis. Ļaujot šiem svešiniekiem brīvi lietot savu valodu, pat nometinot tos vienkopus, Austrālijai nekādas briesmas nedraudot. Neesot pamatotas arī izteiktās bažas, ka, kopā dzīvojot, šie ieceļotāji varētu vieglāk pakļauties fašistu vai komūnistu propagandai. Austrālijā ir daudz vācu pēcnācēju apdzīvotu vietu, bet arī tur nacionālsociālistu propagandai savā laikā neesot bijuši nekādi panākumi. Vecie austrālieši jaunos asimilējot bez grūtībām un ātrā laikā.

NODROŠINĀJUMS

Vecs indiānis ierodas Oklahamas lielākajā bankā un prasa aizdevumu.

„Cik Jums vajadzētu?"

„Divi simti dolaru."

„Un kādu drošību varat piedāvāt?"

„Katram dolaram vienu zirgu. Man ir divi simti zirgu."

Protams, tas ir pietiekami, un indiānis aizņēmumu dabū. Drīz vien viņš atkal ierodas bankā un pie kases lodziņa pārskaita savu naudas žūksnīti — trīs simti dolāru. No šīs summas viņš samaksā savu parādu un procentes, bet pārējo naudu bāž atpakaļ kabatā un griežas uz projām iešanu.

„Vai jūs savu naudu negribētu uzticēt mūsu bankai uzglabāšanā?" jautā ierēdnis.

„Hm," nomurmina vecais sarkanādainis un jautājoši paskatās baļģīmim tieši sejā. „Cik zirgu ir **jums**?" (n)

„Kādēļ viņi jau priekš kara nebrauca uz Ameriku?"

KO DOMĀ CAURMĒRA AMERIKĀNIS PAR DP UN EMIGRĀCIJAS PROBLĒMU

Ņuhevenas lielais dienas laikraksts New Haven Evening Register, kā atsevišķo numuru lappušu skaits sniedzas no 24—80, sarīkojis aptauju savu lasītāju saimē, lai noskaidrotu caurmēra amerikāņu domas par DP emigrācijas likuma paplašināšanu. Laikraksts aptaujas ievadā piezīmē, ka Vācijā, Itālijā un Austrijā DP nometnēs smok vesels miljons bezpajumtnieku, kas ar lielu sasprindzinātību seko strīdiem un pārrunām, ko Sav. valstīs izraisījis emigrācijas likuma paplašināšanas projekts.

Kā zināms, DP likuma papildinājuma projekts, kas paredz ieceļotāju kvotas paaugstināšanu vēl par 100.000, izraisījis ASV dzīvas pārrunas gan par, gan pret. Sniedzam zemāk zīmīgākās atbildes, ko laikraksts saņēmis savā aptaujā.

L u i z e M e l t b i j a, bibliotēkāre: „Jā, es labprāt vēlētos, lai DP ieceļotāju skaits kļūtu lielāks. Domāju, ka tas palīdzētu pasaulē stiprināt demokratiskās idejas. Ir tiesa, ka pie mums valda darba roku pārpilnība, bet ja šos 100.000 vienmērīgi sadalītu pa visu zemi, tad Amerikas 140 milj. iedzīvotājiem tie nebūtu nekāda nasta."

D a v i d s P o v e r s, darba inspektors: „Palielināt DP skaitu? — Bet, sakiet, kur gan mēs lai rodam tiem pajumti?! Dzīvoju, piemēram, patlaban pie saviem sievas vecākiem. Piecus gadus, t. i. kopš esmu precējies, veltīgi meklēju dzīvokli. Mums ir 2 bērni, un mēs būtu apmierināti ar mazu dzīvoklīti, bet neesam to līdz šim atraduši. Tāpēc jāraugās ļoti uzmanīgi uz jaunu un atkal jaunu tūkstošu ievešanu. Kā zinu, pārvietotās personas Eiropā dzīvo nometnēs. Ja tām arī Amerikā ierīkotu nometnes un viņas ar tām būtu apmierinātas, tad — all right — lai viņas nākļ"

Dr. N. V o l a d a r s k i s, zobārsts: „Vēl 100.000? Bet noteikti! Mums šeit Amerikā ir vēl pietiekami telpas un darba iespēju. Jo vairāk mums būs cilvēku, jo veselīgāka būs mūsu saimniecība. Bez tam esmu pārliecināts, ka palīdzēt šiem nelaimīgajiem ir Sav. valstu morāliskais pienākums."

D ž ē m s R o š s, ierēdnis: „Nē, es neatzīstu šo soli par pareizu. Ir visai apšaubāmi, vai šie cilvēki vispār simpatizē mūsu valsts iekārtai un mūsu demokratiskām idejām. Un kā gan mēs varam būt droši, ka viņu vidū nav komūnistu aģentu? Patlaban Amerikas konjunktūra nav izdevīga, un tādēļ mūsu vadītājiem valstsvīriem labāk būtu jāierosina jautājums: kādēļ pārvietotās personas neatgriežas savā dzimtenē? Ticu, ka šādā ceļā mēs daudz ātrākā laikā atrisinātu DP problēmu. Ja DP tik ļoti vēlas tikt uz Ameriku, tad es jautāju: kādēļ viņi to nedarīja jau agrāk, kaut, piem., priekš kara?!"

D ā n i e l s H i r š s, students: „Bet, protams, mums jāpalielina ieceļotāju kvote! Neaizmirsīsim, ka Ameriku kolonizēja tieši šādi cilvēki un mūsu zeme tagad sasniegusi pirmo vietu pasaulē. Šie cilvēki tur Eiropas nometnēs ir, tā teikt „pirmšķirīga materiāla"; esmu bijis pats saskarē ar viņiem un varu to apgalvot. Neticu, ka mūsu pašreizējais saimnieciskais stāvoklis neļautu paaugstināt kvoti."

C. A. Š o f i l d s: „Man nav iebildumu pret DP ieceļošanu, bet tas nedrīkstētu notikt patlaban, kad mūsu saimnieciskā dzīve slīd uz leju. Vispirms savedīsim kārtībā savu saimniecību un tad aicināsim viesus."

H o v a r d s A. Ņ u t o n s, skolotājs: „Mana pieeja šim jautājumam ir citāda. Es nerunāja par 100.000 vai 200.000. Svarīgākais ir, ka šie cilvēki tur nometnēs neprot runāt angliski. Vispirms lai tiem iemāca angļu valodu, lai viņi varētu būt noderīgi darbā, un tad runāsim par skaitļiem."

L. L e k m e n s, inženieris: „Mēs varam droši ielaist Amerikā vēl 100.000. Eiropa nespēj palīdzēt šiem nelaimīgajiem, un atgriezties mājās tie arī nevar. Kādēļ mums jāizšķiež līdzekļi DP uzturēšanai Eiropā, ja mēs, pārvezdami tos šeit, tiktu vaļā no šiem izdevumiem un jaunās darba rokas pie tam palīdzētu atkal nostabilizēt mūsu saimniecisko varenību!" L. Šv.

Izgriezt! **Uzglabāt!**

Tautisko lietu amatnieki,

kas izceļo uz ASV, var viegli gūt blakus peļņu. Pieņemu pārdošanā: kokgriezumus, metalla kalumus, ādas darbus, keramiku, sudraba izstrādājumus, dzintara izstrādājumus, tautiskos audumus, taut. lelles un citas lietas. **Mr. R. Pētersons, 96, Columbia ave, Newark, N. J., USA.**

(Nr. 46)

Latvijas PEN klubs atspēko uzbrukumus latviešiem

Latvijas PEN kluba Vācijas centra atgādinājums civilizētajai pasaulei par latviešu tautas, un tās gara darbinieku likteni divu totālitāru valstu okupācijas apstākļos izsaucis plašāku polēmiku daudz lasītājā amerikāņu laikrakstā New York Herald Tribune. Jau atzīmējām, ka, izmantojot šī latviešu raksta parādīšanos pasaules presē, kāds Dr. J. Litvins, Londonā, kas sakās esam „arī rakstnieks un žurnālists", tai pat laikrakstā atbildēja ar tendenciozu uzbrukumu visai latviešu tautai, uzveldams tai vainu par žīdu iznīcināšanu Latvijā. Šos nepamatotos apgalvojumus atspēko Latvijas PEN kluba centrālās valdes priekšsēža Artura Bērziņa (Stokholmā) paskaidrojums, kas ievietots NYHT 7. jūlija numurā.

Latvieši okupācijas varā, saucas A. Bērziņa raksts, ko amerikāņu laikraksts divslejīgā ielauzumā ievietojis tūliņ blakus savam minētā datuma ievadrakstam. Atsaukuma autors vispirms jau apgāž Dr. Litvina absurdo apgalvojumu ar to, ka patstāvīgā Latvijā žīdu minoritātes statuss bija tik labvēlīgs, kā nekur citur Eiropā. Latviešiem nav bijis naida pret žīdu tautu, bet sašutumu gan radījis tas, ka boļševiku pirmās okupācijas laikā atsevišķi žīdi piedalījušies boļševiku zvērībās un latviešu tautas apspiešanā.

Abu okupācijas varu terrors vērsās vienādi kā pret latviešiem, tā žīdiem un tajā nav vainojama ne latviešu tauta, ne tās organizācijas vai likumīgā valdība. Par spīti daudzajām žīdu bēgļu un žurnālistu denunciācijām, UNRRAs un IRO neskaitāmajos skrīningos atklājies viens vienīgs gadījums, kur kāds latvietis piedalījies žīdu iznīcināšanā, un vainīgais jau saņēmis savu sodu. Nav bijis arī gadījuma, kur kāds latviešu rakstnieks vai žurnālists būtu aicinājis savus lasītājus žīdu grautiņiem.

„Latvijas PEN klubs, tāpat kā UN, ar sašutumu novēršas un nosoda jebkāda veida tautu izkaušanu, bet, protams, vēl mazāk par UN var to aizkavēt. Jau līdz šim kā boļševiku, tā nacistu okupanti ir nogalinājuši vai deportējuši gandrīz pusi (650.000) latviešu tautas, un mums ir iemesls domāt, ka tie 100.000 latviešu, kas atrodas brīvajā rietumu pasaulē kā politiski bēgļi, var izrādīties par pēdējiem latviešiem. Vai savas ģimenes nelaimes dēļ Dr. J. Litvins uzskata par savu pienākumu ar nepatiesiem un vieglprātīgiem apvainojumiem vēl padziļināt latviešu tautas traģēdiju un trimdā turpināt pret mums boļševiku uzsākto vajāšanu mūsu dzimtenē?"

Speciāla komisija spriež par izvietojamiem

(Turpinājums no 1. lpp.)

Ģenerāldirektors Taks sevišķi uzsvēra, ka to bēgļu skaits, kas vēl skaitītos aprūpē uz nākoša gada jūliju, eventuāli var kļūt arī vēl lielāks par pieminēto skaitli 172.000, ja dažādo valstu valdības nemīkstinās ieceļošanas ierobežojumus. Pavisam skaidrs tomēr esot tas, ka arī ieceļošanas likumu mīkstināšanas gadījumā nebūs iespējams paredzētajā laikā izvietot visus atlikušos bēgļus un DP. Nenovēršami paliks pāri „grūti izvietojamo grupa", kas fizisku, sociālu vai saimniecisku iemeslu dēļ netiks uzņemti nevienā valstī.

Ģenerāldirektors visai asi vērsās pret pašreizējo ieceļošanas valstu politiku, kas noslēdz durvis ne tikai slimiem, veciem un kropliem, bet arī tā sauktām „nesaimnieciskām ģimenēm" — atraitnēm ar maziem bērniem un ļoti lielām ģimenēm, aizrādīdams, ka bieži vien noraidīšanas iemesls ir ne tikai „vāja veselība" vai „slikta reputācija", bet pat „slikts ārējais iespaids".

Nesen izdarītie pētījumi dažādos IRO darbības apgabalos ļāvuši teorētiski aprēķināt, ka ir pavisam ap 188.300 personu, kas ietilpst „ierobežotu izceļošanas iespējamību" grupā. Neliela daļa no tiem varot repatriēties, iekļauties vācu saimniecībā vai izceļot ar atsevišķu labvēļu atbalstu, bet visumā esot jāpieņem, ka IRO darbībai beidzoties ap 161.000 no pieminētiem 172.000 piederēs šai „ierobežoto iespēju" grupai.

Tā kā vairs nevarot kavēties ar sagatavošanos šīs grupas tālākā likteņa atvieglināšanai, esot jau izveidota speciālā komisija no IRO un labdarīgo organizāciju pārstāvjiem, kas pēdējās nedēļās uzsākusi plānošanas darbus.

Bādenē-Bādenē nesen notikušas apspriedes starp IRO un Vācijas okupācijas iestāžu pārstāvjiem, kurās panākta vienošanās par kompetenču sadalījumu šīs programmas ietvaros. Okupācijas iestādes uzņēmušās augstāko atbildību par šo bēgļu likteņiem katra savā joslā, IRO aprūpēs tos līdz savas aprūpes darbības beigām, bet pēc tam aprūpēšana jāuzņemas vietējās saimniecības iestādēm.

Tālāk Halams Taks norādīja, ka patiesi nespējīgie slimie, vecie un invalidi pakāpeniski jāsavāc speciālos centros, kuru pārvalde — cerams — atradīsies starptautisku labdarības organizāciju rokās. Visiem citiem — par spīti bažām, kas izpaudušās Bādenes-Bādenes apspriedēs — acīm redzot būs jāiekļaujas vācu saimniecībā tieši, jo ir pārāk maz izredžu uz citu atrisinājumu.

JAUNS KAŖA GĀJIENS PRET DP VĀCU PRESĒ

Ieteic repatriēt visus, kas nevar izceļot uz aizjūras zemēm

IRO ģenerālpadomes pagaidu atzinums, ka šīs organizācijas likvidēšanas gadījumā lielāks skaits DP varētu palikt Vācijā, radījis satraukumu ne tikai pašu pārvietoto personu vidū, bet arī vāciešos. Vairākos Rietumvācijas laikrakstos parādījušies principiāli raksti par šo vāciešiem „nevēlamo ārzemnieku" problēmu, pie kam visur izvirzīta prasība par Vācijā palikušo DP iespējami ātru pielīdzināšanu vācu pilsoņiem, sevišķi zīmējoties uz viņu pakļautību policijai.

„Rietumu pasaulē nav vietas, kas būtu mazāk piemērota politiski vajāto un bēgļu masu izmetināšanai, nekā Rietumvācija," raksta Stuttgarter Ztg. (7. 7.). „Pēc tam, kad šo personu sastāvs un viņu ierašanās tiešie iemesli kopš 1945. g. ievērojami mainījušies, ar pilnu tiesību tagad aizrādāms, ka viņu aprūpes problēma ir visas rietumu pasaules kopēja lieta. Galvenās domstarpības vāciešu un starptautisko bēgļu aprūpes organizāciju starpā līdz šim ne tikdaudz bijušas saimnieciskos jautājumos, jo lielu pārtikas daļu piegādājušas ārzemes, cik izrietējušas no īpatā DP statusa, kuŗu nometnes izvērtušās itin kā par aizsardzības joslām vācu saimniecībā."

Nometnēs nodibinātie uzņēmumi nemaksājot nekādus nodokļus un apgrozot daudz preču, kas traucē Rietumvācijas saimniecisko dzīvi. „Sevišķi pasvītrojams," uzsveŗ šī laikraksta ievadnieks, „ka šādā ceļā iegūtā lielā peļņa šādā vai tādā ceļā tiek pārsūtīta uz ārzemēm." Vāciešiem tādēļ jāpanākot, ka tieši šai ziņā DP iespējami ātri pakļaujami vācu likumu noteikumiem. Ierobežojami arī tā saukto mīlestības dāvanu sūtījumi no ārzemēm, jo to saturs gandrīz pilnīgi nonākot melnajā tirgū, traucējot vācu importieŗu darbību. Tā faktiski tagad jau esot pilnīgi dezorganizēts legālais kafijas, tējas un šokolādes tirgus.

Vēl daudz krasāku valodu lieto bavāriešu katoļu nedēļas izdevums Münchener Allgemeine (9. 7.), kas savam ievadrakstam devis sensācionālo virsrakstu Kriminālie viesi. „Vai Dienvidbavārijai patiešām lemts vēl ilgi metināt savās robežās Vācijā palikušo ārzemnieku negatīvo izlasi?" vaicā autors un atkārto visus jau atkārtoti dzirdētos pārmetumus pārvietotajām personām. Daudz telpas veltīts vecajam apgalvojumam, ka apgabalos, kur atrodas DP nometnes, stipri pieaug kriminālo noziegumu skaits. Bavārijas policijas statistika esot pierādījusi, ka DP dalība 1948. gadā atklātajos noziegumos bijusi šāda: slepkavībās 29,1 proc., ievainojumos ar nāvīgām sekām — 25,77 proc., laupīšanas un šantāžā — 30,62 proc., izvarošanās 15,84 proc. un tirdzniecībā ar narkotiskiem līdzekļiem 10 proc. šo ārzemnieku skaits pie tam nepārsniedzot 3 proc. no Bavārijas vācu iedzīvotāju skaita. Atkārtots apgalvojums, ka vācu policijai slēgtas „eksterritoriālās DP nometnes" un ka tādēļ šī ārzemnieku dalība smagākajos noziegumos droši vien vēl lielāka. Policija esot konstatējusi, ka sabiedriskā drošība kādā apgabalā tūliņ uzlabojusies, tiklīdz tur slēgta kāda bēgļu nometne.

Ja ģenerāldirektors Taks tagad arī paziņojis, ka nometnes pakāpeniski likvidēšot, tad paliekot tomēr fakts, ka šis noziedzīgais elements sajaukšoties ar pārējo iedzīvotāju masu. Pat lielās ASV uzņemot vienīgi tādus imigrantus, kas tām vēlami, kādēļ būtu netaisni, ja Vāciju piespiestu izmitināt neārstējami slimus cilvēkus un ļaudis, kas paši sevi nespēj uzturēt. Par tiem, kas savas pastāvīgās dzīves vietas atstājusi austrumu un rietumu ideoloģisko domstarpību dēļ, būtu jārūpējas rietumvalstīm kopēji, atbrīvojot no šī uzdevuma Vāciju, kuŗai jau tā sagādā rūpes no austrumvalstīm izraidīto vāciešu miljoni. Par politiskiem bēgļiem atzītie DP attiecīgi izvietojami valstīs, kur tie sev varētu rast darbu, ko Vācija viņiem nevar solīt. Vācijai dodama tiesība r e p a t r i ē t uz viņu dzimtajām zemēm v i s u s tos, no kuŗu uzņemšanas atsakās arī citas valstis. Ja tagad Vācijā palikušo bēgļu „negatīvo izlasi" sadalītu pa visu pasauli, tad tā tur nebūtu tik kaitīga, cik bieži apdzīvotajā Vācijā un jo sevišķi Bavārijā. Tas būtu arī rietumu okupācijas varu interesēs, uzsveŗ rakstītājs, jo daudzu bēgļu nodomi nav pārbaudāmi, un tie varbūt ieradušies Vācijā tieši ar nolūku, lai traucētu sociālo mieru.

Kas vācu rokām neder, to ieteic uzdot pārvietotām personām

Satraukumu Bavārijas vācu presē radījis arī Bavārijas militārās valdības šefa van Vagonera paskaidrojums, ka nav izredžu uz DP nometņu likvidēšanu Dienvidbavārijā pirms galīgās IRO nometņu likvidēšanas.

Gandrīz visi bavāriešu laikraksti, šo gubernātora paskaidrojumu komentēdami, aizrāda, ka Bavārijas valstij šādas nometņu likvidēšanas kārtības dēļ rodoties vislielākie zaudējumi, jo vēl līdz nākošam gadam palikšot neatbrīvotas taisni tās telpas, kas atrodas Bavārijas t ū r i s m a apgabalos.

Bavārijas partijas priekšsēžā v. i. Antons Donhauzers savas partijas kopsapulcē no jauna saucis, ka „mēs bavārieši beidzot gribam būt kungi savā zemē" un norādījis, ka Bavārijā blakus 1,7 miljoniem evakuētu vāciešu esot 280.000 „bijušo fīrera viesu", 200.000 illegālu robežpārgājēju un ap 300.000 pārvietotu personu. Līdz ar to Bavārija esot vislielākā „DP zemē" pasaulē.

Ar pavisam jaunu ideju „DP labā" uzstājas Ruhr-Nachrichten, kas gaŗāku ievadrakstu par grūtībām, ko rada demontāžas pavēļu izpildīšana, nobeidz ar ierosinājumu uzdot šī darba veikšanu DP.

Šis Rūras apgabala laikraksts aizrāda, ka vācu strādnieki, kam okupācijas kaŗaspēka ieroču pavēnī jāveic demontāžas darbi, nonākot visai „bīstamā stāvoklī", jo citi vācieši viņus sākot ienīst par spīti tam, ka arī šie strādnieki paši veic pavēles visai nelabprāt. Tādēļ pēc laikraksta domām vajadzētu piesaistīt fabriku demontāžas darbiem DP. „Poļus, latviešus un lietuviešus sūtīja vācu mežos, lai tos iznīcinātu, kāpēc tad tie nevarētu būt arī vācu fabriku kapŗači?" jautā Ruhr-Nachrichten un piebilst: „Vācu rokām ar šo netīro darbu piektajā pēckaŗa gada nevajadzētu darboties."

—pa.

45000 DP TRAĢISKĀ GRUPA ANGĻU JOSLĀ

Par „traģisko grupu" angļu joslas IRO direktors ģen. Fenšavs nosauca tos DP, kuŗus neizdosies izvietot līdz tam laikam, kad IRO izbeigs darbību. Viņš šai grupai veltīja vislielāko vērību, kad nesen pieņēma amerikāņu žurnālistus savā štābā Lemgo, pirms tie devās vairāku dienu ilgā apskates braucienā pa angļu joslas nometnēm.

No informācijas, ko sniedza amerikāņu žurnālistiem, izriet, ka jūnijā angļu joslā bija pavisam 156.389 DP, no kuŗiem 115.858 dzīvoja nometnēs, bet 40.531 privāti, taču ar tiesībām uz IRO atbalstu izceļošanai, repatriācijai vai juridiskas un politiskas aizsardzības jautājumos. Pavisam angļu joslā ir 211 DP nometnes un 74 DP pulcēšanas centri. Kopš IRO darbības sākuma, 1947. g. 1. jūlijā no angļu joslas uz dažādām izvietošanas zemēm izceļojuši 96.011 DP, bet 34.416 repatriējušies.

„Vislielākās rūpes mums rada to liktenis, kam būs jāpaliek te pēc IRO darbības izbeigšanās nākošā gada jūlijā," amerikāņu žurnālistiem teica ģen. Fenšavs. „Mēs labi zinām, cik rupji vācieši apietas paši ar saviem bēgļiem. Lūdzu iedomājaties, kas varētu notikt ar tiem apmēram 45.000, kam, pēc pašreizējiem novērojumiem spriežot, būs jāpaliek Vācijā, ja neatradīs jaunus ceļus DP problēmas atrisināšanai."

Ģenerālis Fenšavs pats norādīja, ka pēc viņa domām vienīgais radikālais DP problēmas atrisinājums varētu būt tas, ka visas valstis, kas atbalsta IRO, vienotos uzņemt katra savu proporcionālu „godīgu tiesu" no tiem, kas citādi grūti izvietojami.

Atbildēdams uz jautājumu, vai par tiem DP, kam būtu jāpaliek Vācijā, nevarētu rūpēties vācu labdarības organizācijas, ģenerālis norādīja, ka tāda doma ir ierosināta, bet uzsvēra, ka Vācijā ir jau pārāk daudz pašu vācu bēgļu, un it sevišķi smaga bēgļu problēma ir angļu joslas ziemeļos. Visā angļu joslā esot ap 4,5 miljoni vācu bēgļu, bet no tiem 1,5 milj. dzīvojot Šlezvigā-Holšteinā, kur tādējādi ap 60 proc. no visiem iedzīvotājiem esot bēgļi, kuŗu uzturēšana un apgādāšana saprotams radot gandrīz nepārvaramas grūtības.

Sarunā ar amerikāņu žurnālistiem angļu joslas IRO direktors vēl norādīja, ka nākošajā gadā, kas acīm redzot būs pēdējais IRO darbības gads, no angļu joslas cerot izvietot līdz 80.000 DP. No tiem ap 50.000, cerams, varēšot tikt uz ASV. 4000 līdz 6000 tagad ik mēnesi izceļojot pie piederīgiem uz Kanādu.

Runājot par dažādām iespējām DP aprūpes uzlabošanai, ģenerālis vēl aizrādīja uz sarunām ar zviedru Sarkano Krustu, kas līdz šim darbojies Polijā turienes bērnu atbalstīšanai, bet politisku apsvērumu dēļ domājot par savas Polijas misijas likvidēšanu un turienes štata, līdzekļu un enerģijas pārsviešanu uz dzelzs aizkara šo pusi, aprūpējot daļu no angļu joslas DP.

—pa.

GROZĪJUMI SOCIĀLAJĀ LIKUMDOŠANĀ

Militārā valdība apstiprinājusi noteikumus, kas vācu iestādēm amerikāņu joslā ar 1. jūniju nosaka grozījumus slimo un pensiju apdrošināšanā. Obligātai slimo apdrošināšanai tagad pakļauti arī tie darbinieki, kuŗu alga nepārsniedz DM 375 mēnesī resp. DM 4500 gadā. Darba vietām un slimo kasei tagad jāizdod slimības zīmes arī šis atalgojuma grupas strādātājiem un viņu ģimenes locekļiem; tiem arī tiesība uz slimo kases rēķina saņemt zāles pašiem, kā arī viņu apdrošinātiem ģimenes locekļiem. Tajā pašā laikā paaugstinātas iemaksas pensiju fondam, bet samazinātas iemaksas apdrošināšanai pret bezdarbu.

K. K.

HUGO PURIŅŠ

Starp pusnakti un ausmu

NOVELE

(2. turpinājums)

„Es varu iejusties jūsu stāvoklī," viņš uzliek labi koptu roku Simam uz pleca, „pilnīgi, mans draugs, un tomēr — baidos, ka pašlaik nevarēšu jums palīdzēt. Man uzdots aicināt tikai sievietes." Savu nevarību izrādīdams, pulkvedis viegli nožestikulē rokām: „Priekšraksti, saprotat... instrukcijas no augšas... jeb—" viņš piepeši kaut ko iedomājas un jautā, „varbūt jums ir kāda sevišķa speciālitāte?"

„Sevišķa speciālitāte?" kā vīlies nostiepj Sims. „Nē, mister Kourtman, tādas man nav. Studijas, ko iesāku dzimtenē, šeit atjaunot nav bijis iespēju, bet es esmu piemācījies dažu labu lietu klāt — bija te mums tādi kursi. Varu strādāt par auto mechaniķi, mūrnieku, pulksteņu labotāju un masieri; man ir četru mēnešu ilga prakse automatiskā telefonijā, un, domāju, ka neesmu arī aizmirsis pa kaŗa laikiem pieklīdušās zināšanas par dzelzceļiem. Ko vēl? Melnos darbus — bez skaita."

Jaunā vīrieša skats urbjas tieši pulkveža acīs: „Mister Kourtman, pieņemiet mani!"

„Nujā...," dziļi nokāsējies, ar nelaimīguma pieskaņu balsī, pulkvedis meklē vārdus, „redzat... jā, mums vajaga vai nu zinātniekus, augsti kvalificētus lietpratējus, ko vēl būtu atļauts ņemt ārpus šīs sieviešu schēmas ietvariem, vai atkal pavisam vienkāršu, bet izcili izturīgu darba spēku, piemēram... nu, piemēram, ogļračus — jaunus un spēcīgus, es uzsveŗu, sevišķi spēcīgus vīrus. Tāda izlase varbūt ir mazliet cietsirdīga pret pārējiem, jo katrs taču nevar būt atlēts, bet jums jāsaprot, ka deviņu amatu strādātāju mums pašiem diezgan."

„Ogļračus! Tā tad ogļračus jūs varētu pieņemt?" jaunais vīrietis, šaubas mākdams, mirklī sakož zobus. Nē, vienalga, vienalga! — Nākotni, tā saucamo laimi, jaunu dzīvi un mieru taču var izrakt arī no pazemes, sirdi var apklusināt arī tā... Strauja apņemšanās uzrauj viņu kājās, un kā kāršu spēlmanis, ko kārdina prātus reibinātāja banka, viņš piesmacis izgrūž:

„Uz cik ilgu laiku jālīgst!?"

Pulkvedis neatbild. Viņš kavējas uzlūkot šo bālo jauno cilvēku, kas tagad, viņam klāt pieklupis, savelk rokas dūrēs un čukst:

„Tos var pieņemt, ja? Tad ņemiet mani, sēr! Es rakšu labi, kārtīgi un daudz; es ...es taču reiz gribu būt atkal cilvēks, saprotiet — c i l v ē k s, tāds kā jūs, tāds kā citi te, rietumos, ar tiesībām, taisnību, pats ar savu dzīvi! Kad beidzu skolu — jūs tad bijāt jau atstājis Latviju — iebruka viņi, izkāmējušie stepju vilki, un mūsu zeme mirka asinīs, gaiss biezēja no nevainīgu upuŗu vaimanām un vaidiem, bet pasaule klusēja. Tad kaŗš. Ienāca tie otrie, — atkal tas pats. Kāda maza tauta iet savu Golgātas ceļu. Kādēļ? Tādēļ, ka taisnība vienmēr ir lielajam un stiprajam, tādēļ..., bet ko es te runāju! Jums taču nav ne jausmas, kas tas ir, un jūs nezināt arī, kā tas ir tagad — morāliski pazemotam nīkt svešā zemē, par pameslu būt, pameslu tām pašām kājām, kas, naglotos kaŗa zābakos ieautas, cik reižu jau nav izbradājušas mūsu zemi! Par ko šis lāsts, kur ir tas, kas var pateikt — par ko?! Vai tāpēc, ka, mazi, vāji būdami, tomēr mīlam zemi, no kuŗas cēlušies? Mister Kourtman, dodiet man iespēju, pierakstiet... uz gadu, diviem, uz pieciem gadiem kaut, ja tāds ir jūsu likums, bet pierakstiet, lūdzu..."

Jaunais vīrietis trīc aiz uzbudinājuma, un viņa acīs kvēlo tik savāda uguns, ka pulkvedis instinktīvi pasper soli atpakaļ. Tad viņš, lai iegūtu laiku, noskata Teofilu Simu no galvas līdz kājām un saka:

„Šis laiks ir pārējas laiks, mans draugs. Vai nu pasaule iekārtosies tā, ka visiem būs labi, jeb arī tā aizies bojā. Daudzi jūsu ļaudis dzīvo šeit vēl sliktākos apstākļos — es esmu redzējis — to ģimenes ir izšķirtas, vai pat izjukušas, un nereti pašus māc slimība, tālab... jūs savā ziņā varētu būt laimīgs, jā gan — laimīgam jums vajadzētu būt, kur savējie ir pie jums un... jūs tak visi esat veseli?"

Sims saviebjas par tādu mierinājumu un pasmīn:

„Piedodiet! Pārstādītam augam ir trīs iespējas — tas vai nu turpina zaļot, kaut arī vairs ne tā kā vecajā vietā, nīkuļo vai nokalst, turpretim stādam, ko izrauj no dārza un nosviež ceļmalā, iespēja tikai viena — iznīkt. Vai jūs gribat izglābt dažus novārtā atstātus augus, mister Kourtman?"

Pulkvedis no jauna ievēro sava skolnieka izstīdzējušo augumu, sadilušos vaigus un tumšu loku apņemtās acis. Nožēlojot viņš viegli pašūpo galvu:

„Raktuves nav jūsu vieta. Nē, nē, mans draugs, tas neiet!"

„Bet kāpēc tad?" jautājumā ieskanas nikna un nepacietīga nota.

„Baidos — jūs neesat šim darbam piemērots, jūs..."

„Tā... es saprotu," rūgti pārtrauc Sims, „jūs negribat! Varbūt tas sagādā jums liekas pūles? Bet tad esiet vismaz atklāts, pasakiet to skaidri!"

Pulkvedis pietvīkst. „Jā gan, es negribu jūs tur pieņemt un nepieņemšu," viņš skarbi iesaucas. „Es nedarīšu to tāpēc, ka nejūtu ne mazāko vajadzību apslogot ar jums savu sirdsapziņu! Pēc gada jūs būsit beigts, saprotat? Beigts, vispirms garīgi, pēc tam fiziski! Jūs esat gaŗš, un jums ir šauri pleci, jūs pārvērtējat sevi, mans draugs!"

Un viņš runā vēl un vēl — par ogļraču īpato psicholoģiju, par to, ka šis amats pāriet no paaudzes uz paaudzi, ka jauneklis jau no mazām dienām pierod raktuvju gaisam. Viņš beŗ vārdus kā no ložmetēja, cenzdamies pārsteigt, apmulsināt, satriekt. Lai tas trakulis atjēdzas un nedara muļķības! Viņš tam palīdzēs, labi, to viņš mēģinās, bet ne tūlīt, taču ne ar raktuvēm!

Teofils Sims klausās, klausās un nesaka vairs ne vārda. Atkal vienas drupas vairāk — viņš domā. Nolādētais liktenis...

Lejā ierēcas signāltaure.

„Un tas ir jūsu pēdējais vārds, mister Kourtman?" Sims vēlreiz saņemas.

„Raktuvju lietā pēdējais," cieti atbild pulkvedis, „bet..."

„Tad nekā...", jaunā cilvēka pleci nosveŗas uz priekšu, kakls ieraujas dziļāk zaļajā apkaklē. „Tad nekā," viņš nočukst, „lūdzu mani atvainot un — ardievu!"

„Acumirkli," pulkvedis ķer pēc kabatas portfeļa," jūs neļāvāt man izrunāt līdz galam." Viņš sniedz mazu, dzeltenīgu vizītkartīti un turpina:

„Te ir mana adrese, un jūs atstājiet man savējo. Viens svarīgs trumpis jums tomēr ir — tā ir valoda. Kad aizbraukšu mājās, mēģināšu kaut ko darīt jūsu labā. Tā," sērs Redžinalds Kourtmanis pastiepj lielu, spēcīgu plaukstu, „bet līdz tam — neaizmirstiet, ka neesat vienīgais zem mūsu vecās saules, kas pašlaik sēž ēnā, tāpēc galvu augšā zēn, un dzīvojiet ar smaidu — lai Dievs jums palīdz!"

„Par daudz laipns jūs esat, mister Kourtman... pateicos, ardievu," kā apdullis murmina Teofils Sims, un iesirmais pulkvedis paliek nesaprātis, vai šie ir izsmiekla vai pieklājības vārdi. (Turpinājums sekos).

Valda Mora

DOŅ-ŽUANAM

Nu atkal tavās pēdās eju,
Sauc mani jaunu maldu prieks,
Un sirdī ieslēdzu kā dzeju
No visām sejām tavu seju,
Mans skumjais gara līdzinieks.

Ņem rozes sarkanās un melnās,
Ko dzeloņi un maigums sien,
Ņem rozes sarkanās un melnās,
Lai smalka smarža paliek delnās
Un sirdī — mīlestība vien.

4. 2. 1949.

Jūlijs

Šī vasara ir ievērojamāka nekā visas iepriekšējās. Vispirms jau ar to, ka ļaudis, īpaši latvieši, ir tādi kā domīgāki nekā parasti. Un starp viņiem pašreiz ir daudz vairāk bārdainu cilvēku nekā pirms Jāņiem, kad vasara tikko sākās. Kāpēc?

Jā, kāpēc... Tāpēc, ka laiks paiet. Vai tad nupat vēl nebija pavasaris? Vēl nesen ziedēja koki, viļņoja pļavas un pagalmos tekāja cālēni. Un nu? Vai tad jūs neredzat tirgū grozi lūzt ķiršu, ērkšķogu un zemeņu svara; aprikozes un firziķi, jāņogas, rabarberi, gurķi un tomāti — viss juku jukām! Un saule staigā cepinādama pār pircēju un pārdevēju mugurām, asfalts tvaiko rūgtu un smacējošu dvingu, liepu lapas kļuvušas pelēkas no zemes putekļiem un tveices. Vēl viņas tikko ziedēja, bet nu jau pāri arī jasmīnu laiks, druvās rudzi jau metas bālgani, un klau! — vai tev nenodrebēja sirds, ka šādā tempā arī rudens būs pēkšņi klāt tikpat kā pēc piecām minūtēm? Un mums taču jābrauc prom — tev un man un mums visiem — daudziem, daudziem. Vēl taču gribējās pagozēties Eiropā? Bet IRO saka, ka nu vairs nevar. Un tā šis straujas temps atgādina, ka šī vasara ir kā upe, kas tek pretim citiem krastiem, kur būs citas vasaras un citi augļi — tikai ne vairs šie, tikai ne tādi, kā te.

Peldētāji, kas tveicē apguruši meklē spirdzinājumu Lechas vai Nekaras ūdeņos — vai tie gan straumes burbuļošanā nesaklausa aiztekam šīs zemes šāli — visus tos ha-jo, gel, oha, ja-mei un noi! kas drīz būs jāapmaina pret Misisipi ūdeņu guldzēšanu, kuros šie paši mazie vārdiņi droši vien skanēs citādi — varbūt O. K., damned un nezin kā vēl? Kā nu nē, kā nu nē, dažs no viņiem sirds dziļumos pat vēlas, kaut notiktu kas ārkārtīgs, lai apturētu nenovēršamā nākšanu, kaut uznāktu briesmīgs negaiss vai kas cits...

Un negaiss uznāk. Pēkšņi sacēlies viesulis uzrauj gaisos milzīgus putekļu mākoņus, kas pret sauli šķiet kā dzeltena migla, tā lien nāsīs un čirkst starp zobiem, gluži kā Saharā. Bet pērkons uznāk un pāriet, nolīst daži miljardi lietus lāšu — un nekas nepārvēršas. Druvas turpina briest savam rudenim pretī ar vēl lielāku skubu, un kancelejās grozās un apgrozās papīri, kas šovasar vēl aizraus daudzus jo daudzus no Lechas un Nekaras ielejām. Bija vajadzīgs kārtīgs pērkons ar tādu zibeni, kas no debesīm šķildams iesper tieši pašā Maskavā, lai te kaut kas grozītos. Bet tas nu šoreiz nenotika.

Bija vajadzīgs kārtīgs lietus, tāds, kas liktu Vācijas upēm atkal piesmelties ar ūdeni līdz malām, lai cilvēki pagūtu noskūt bārdas. Bet arī tas nenotika. Bārdas? Jā gan. Vai tad neesat paguvuši ievērot, ka Vācijā trūkst ūdens, un dzert un vārīt drīkst tikai pulksteņi skatoties, kur nu vēl bārdu skūt? Īpaši nepatīkami tas skar tādus principa cilvēkus, kas nemīl celties priekš astoņiem rītā. Bet, kā jau teikts, tas nenotika. Un tā ļaudis, domīgi un bārdaini, lūkojas nākotnē. Peldas, raugās debesīs, sauļojas, sirsnīgi runājās ar draugiem, un vakarā, kad neviens neredz, kā nejauši noglāsta sen izziedējušu ceriņu krūmu, kas idilliski piekļāvies akmens žoga mūrim — ne jau aiz lielas mīlestības vai sentimenta, bet tādēļ, ka pie tā bija pierasts. Austrālijā ir eikalipti un palmas. Bet ceriņu un vecu draugu gan tur laikam vēl nav. Un tikko taču pagāja pirmais jūlijs — tā diena, līdz kuŗai ļaudīm bija jāzin, vai viņi ir vai nav DP. Nākošais jūlijs šai lietai vairs nederēs.

Lūk, arī tāpēc jūlijs ir izcils mēnesis. Un tad vēl būs decembris, pats pēdējais šinī gadā, un tad tiem pašiem cilvēkiem būs jāzin, vai viņi grib šķirties no ceriņiem un draugiem, vai nē. Jo laiks paiet — tāpat kā šis pavasaris, pēc kuŗa vasara uznāca tik pēkšņi.

Severīns Dūms

Tā viņi izteicās

Pazīstams latviešu rakstnieks pēc laikrakstu apvienošanās: „Aramzemes platība samazinājusies par pusi."

*

Labu vēstuli var viegli pazīt. Ja, to lasot, dzird rakstītāju r u n ā j a m, — tad tā ir laba vēstule.

Rakstniekiem okupētajā Latvijā jāruna vagaru valoda

Literāri darbi jāraksta pēc partijas diktāta

Okupētā Latvijā kompartija lemj nevien par cilvēku dzīvību un nāvi, bet arī nosaka, ko drīkst un nedrīkst domāt, gribēt, just. Tā kā Latvijas kompartijā par biedriem ir tikai 1,5% tās iedzīvotāju, pie kam latvieši ir minoritāte kā partijā, tā savā zemē, tad saprotams, ka LK(b)P CK ir tikai VK(b)P CK vagars. Ne velti agrākais pagrīdnieks A. Balodis kādā dzejolī saka: „Dzīves lēmējs Staļins latvjus saules ceļā poš." Šo latviešu boļševiku nožēlojamo vagara lomu, šķiet, apzinās arī tagadējais „ministru prezidents" V. Lācis, kas sakarā ar latviešu literātūras dekadu Maskavā 1948. g. beigās raksta par mūsu rakstniecības sākumiem: „Drusku vēlāk vecais Stenders sāka vingrināties didaktisku dziesmiņu un pamācību sacerēšanā. Izmantodams bībeles tematiku, viņš vagara valodā ieteica latviešu zemniekiem vienmēr paklausīt kungam baronam." Patiesi, labāk vairs nevar raksturot rakstnieku stāvokli padomju iekārtā, kur pēc Staļina laureāta J. Sudrabkalna atzinuma „visiem jākalpo vienam mērķim". Atliek vienīgi šais formulās „kunga barona" vietā likt „Saulvedi — lielo Staļinu", bībeles vietā partijas īso kursu, lai katram kļūtu skaidrs, ka šodien latviešu rakstniecība ir spiesta runāt Stendera laika vagara valodu.

Izpildīdams VK(b)P CK jauno rīkojumu, sakarā ar Ždanova pazīstamām tezēm, LK(b)P CK sekretārs A. Pelše garā rakstā Imperiālistiskās reakcijas ideoloģiskā agresija (Karogs, 1949. g. 4. nrs) strostē J. Juzovska, A. Gurviča un Co līdzskrējējus teātŗa kritikas laukā—A. Čaku, K. Kļavu (Pabērzu) un O. Brikšķi, pārmezdams viņiem, ka tie „gājuši cauri menševiku partijas skolai" un būdami oportūnisti tikai vārdos „veikli pielāgojušies un piesmērējušies strādniecībā tagad valdošajam virzienam". Viņu ražojumos izpaužoties „nelietīgais kosmopolītisms, formālisms, buržuaziskais estetisms un snobisms", viņu loģika esot „menševiku politiskā loģika".

Ko tad partija prasa no rakstniekiem un kritiķiem? Pēc CK lēmumiem „neviens literātūras un mākslas darbs, tāpat kā neviens ideoloģisks darbinieks n e d r ī k s t b ū t b e z p a r t e j i s k s, jo padomju literātūras uzdevums ir a u d z i n ā t c i l v ē k u s k o m ū n i s m a g a r ā" tātad rakstniekam jābūt Latvijas kompartijas vagaram līdzīgi tam, kā LK(b)P ir VK(b)P vagars. „Latvijas muižā". Te jāaizrāda, ka vagara un muižas nosaukumus ļoti iemīlējuši tagadējie Latvijas varas vīri, runājot par rakstnieka uzdevumiem. Tos lieto kā V. Lācis, tā A. Pelše. Pēdējais vēl tuvāk paskaidro savu resp. Ždanova tezi šādiem vārdiem: „Izcelt padomju cilvēka cildenās rakstura īpašības, reālistiski notēlot padomju sociālistiskās (?) iekārtas pārākumu pār kapitālisma verdzības un tumsības valstību, stiprināt padomju patriotismu — lūk, CK izvirzītie uzdevumi padomju literātūrai un mākslai." Citiem vārdiem, sociālistiskā „reālisma" metode nozīmē ideālizēt komūnistus un karikēt buržujus. Kas neprot vai negrib runāt šai vagaru valodā, tiem vai nu jāklusē, vai savi darbi jāpārstrādā pēc partijas receptēm. Pat vienam no Padomju Latvijas himnas autoriem J. Vanagam nācās pārstrādāt 1946. g. publicētos bērnu stāstus 1948. g. izdotajā grāmatā. Kāds Ž. Grīva raksta: „Vanaga Dižais Daunis žurnālā bija zīmēts kā neapvaldāms dauzoņa un nekrietns mutes varonis, bet tagad grāmatā mēs ar to iepazīstamies kā ar simpatisku, drosmīgu un disciplinētu pionieri." Tā ar partijas lēmumu dauzoņa Daunis kļūst par cildena rakstura pionieri.

Ja nav viegls uzdevums dzīvē sastopamos dauzoņas un mutes bajārus literātūrā izskaistināt par padomju iekārtas ideāltipiem, tad, izņemot savu sirdsapziņu un goda prātu, rakstnieks var pēc patikas gānīt neatkarīgās Latvijas patriotus un „šķiras ienaidniekus". Metode pavisam vienkārša: jo melnāk, jo labāk. Tā, piem., I. Muižnieks, cildinādams V. Lāča lielo dēku romānu Vētra, uzsveŗ, ka autors „plaši atmaskojis latviešu darba tautas ienaidniekus: ulmanisko fašistisko valdības kliķi ar pašu barvedi priekšgalā, spiegiem, fašistiskiem ministriem, kulakiem utt." Arī par A. Griguļa lugām teikts, ka viņš „galvenos triecienus vērsa pret buržuaziskajiem nacionālistiem un kulakiem". Pēdējie vienmēr jātēlo kā asinskāri izsūcēji un rijīgas haizivis. Priekš 2 gadiem to nebija vēl sapratuši E. Zālīte un L. Purs, kuŗiem tāpēc pārmeta, ka tie „sagrozījuši dzīves patiesību, nepareizi notēlojuši budzi un izkropļojuši padomju cilvēku". Bet kad Elīna Zālīte lugā Atgūtā dzimtene „atklāja amerikāņu reakcionāru un latv. nacionālistu riebīgos nolūkus", partija tai piedeva agrāko „neveselīgo novirzi". Tieši pēc partijas lēmuma arī A. Čaka „talants atplaucis ar jaunu svaigumu un padomju ideoloģijas iedarbīgo spēku". Tagad viņam esot dzejoļi nevien par Rīgas jauniem autobusiem, atjaunoto ūdensvadu, VEF stachanoviešiem, Sarkandaugavas stikliniekiem, bet pats galvenais: „Starp daudzajiem Čaka dzejoļiem vadošā vietā ir tie, kuŗos viņš cildina ģeniju Ļeņinu un vadoni biedru Staļinu." Vismazāk pratis pielāgoties V. Grēviņš, kuŗa „dekadentisko dzejoļu krājumu pirms 2 gadiem bargi nokritizēja".

Kas tad ir padomju kritikas izpratnē vērtīgs un nevērtīgs mākslas darbs? — To atklāti pasaka A. Pelše. „Ja mākslas darbs palīdz padomju cilvēkiem celt komūnismu, mēs atzīstam to par pozitīvu, labu, augstvērtīgu, bet, ja tas gausina, bremzē mūsu gaitu uz komūnismu, to atmetam kā nevērtīgu." Ja nu literātūrai un mākslai jāveic vairs tikai „liels politiskās propagandas un asa aģitātora darbs", ko I. Muižnieks piedēvē V. Lāča romānam kā galveno vērtību, tad taču liktos, ka rakstniekiem nav grūti izpildīt partijas kārtējos pasūtījumus, par kuŗiem labi samaksā, piešķiŗ prēmijas, goda rakstus un ordeņus. Piem., Latvijas kompartija bija uzdevusi žurnālam Karogs 1949. g. I. burtnīcu iesākt ar himniskiem slavinājumiem Maskavai, un veseli 10 padomju pantkaļi ar A. Čaku priekšgalā tūliņ piegādāja pasūtināto literāro preci. Tai pašā numurā jau laikus izsludināti temati jauniem atļautiem romāniem, proti: par lielo tēvijas kaŗu, padomju partizānu cīņām, rūpniecības celtniecību un jauno kolhozu organizēšanu.

Tomēr partijas vīri šaubās, vai pietiks „literāro kadru" tik grandioziem pasūtinājumiem, Tiesa, gandrīz visi dzejnieki jau izrakstījušies par kolhozniekiem, un arī viens otrs jau prozā un drāmā spilgti notēlojis padomju „cīņu pret kulakiem un buržuaziski nacionālistiskiem banditiem", bet neveicoties ar pozitīviem tipiem. Rakstā Latviešu padomju literātūra pēc VK(b)P CK vēsturiskajiem lēmumiem (Karogs 1948. g. 12) neviens cits, kā Ignats Muižnieks nāk klajā ar patiesi fašistisku konstatējumu, ka „v i s p ā r ē j s, gandrīz visos latv. padomju literātūras darbos sastopams trūkums ir s c h ē m a t i s m s, sausa literāra rutīna, vai arī pavirši virspusīgi tverti cilvēku raksturojumi... Ar schēmatismu, šo bīstamo kaiti, slimo daudzu, tai skaitā arī izcilāko latv. padomju rakstnieku darbi. Sen redzēti, apnicīgi tēli sastopami gandrīz visās latv. padomju lugās". Tātad kompartijas kalns spēja dzemdēt tikai Miķi peles. Vēl citā vietā tas pats kritiķis spiests atzīties, ka „sākusies visu padomju dzīves parādību sekla apdzejošana, un šai s a l k a n a j a i j ū s m o š a n a i i r p a t i z s t r ā d ā j u s i e s s a v a d z e j a s t e c h n i k a, īpaša lektrika".

Es jau citēju Viļa Lāča negribēto vaļsirdību, ka padomju rakstniecība atgriezusies pie vecā Stendera vagaru valodas. Bet šim „tautas rakstniekam" vēl otrreiz bija nelaime pateikt pravietīgu patiesību Maskavas dekadas priekšvakarā par latv. literātūras līmeni okupācijas laikā. „Neīstais, nevērtīgais saturs izpaužas arī formā, kas kļuvusi kroplīga, stils kļuvis neveikls un apstrādājums rupjš. Latviešu rakstnieki okupācijā zaudēja pat vienkāršu profesionālu prasmi un pilnīgi diskvalificējās." Lai gan Lācis to raksta par vācu okupāciju, tomēr mums visiem, kas esam šaipus dzelzs aizkara brīvajā Rietumu pasaulē, ir skaidri redzams, ka vēl vairāk tas attiecināms uz latv. rakstniekiem krievu okupētā dzimtenē. Nerunāsim par pašu V. Lāci, kuŗa milzīgais romāns ir viens vienīgs rupjības un vulgāritātes klasisks paraugs, arī par kādreiz smalko dzejnieku J. Sudrabkalnu tagad varam metaforā teikt, ka viņš tiktāl zaudējis savu aroda prasmi, ka spēj vairs tikai taisīt koka tupeles kolhozniekiem un zeltā šūtas tresainas uniformas Vadonim. Taisni šai piemērā vislabāk var vērot, kā garīgi aiziet bojā pat lieli talanti, ja viņiem jāraksta pēc partijas diktāta.

—as.

KULTŪRAS CHRONIKA

Ceļā uz Kaliforniju Gronas nometnē ieradies mūsu operdziedonis Adolfs Kaktiņš ar kundzi, kā arī mākslnieka dēls Zigurds Kaktiņš ar ģimeni.

Par gleznotāja Teobalda Kreišmaņa gleznu izstādi Amerika Haus, Eslingen, Neckarpost izsakās, ka latviešu gleznotāja T. Kreišmaņa darbos izceļas dziļie pārdzīvojumi, piem., divos darbos Mans ceļš uz Dachavas koncentrācijas nometni. Gleznotājs ir autodidakts. Savā darbā viņš nonācis līdz tagadējam izteiksmes veidam. Lai gan dažos darbos vērojami ekspresionistiski un mistiski vilcieni, tomēr gleznotājs izteicas impresionisma plāksnē. Gleznotājam laimīga roka koloritā, kas vietām varēja būt svaigāks. Stuttgarter Nachrichten, atzīmējot T. Kreišmaņa izstādi, atsaucas par viņu kā par autodidaktu, kā darbi labi pauž gleznotāja pārdzīvojumus.

Sākot ar 15. jūliju vairs nedarbosies sabiedroto filmu cenzūra, kam līdz šim bija pakļauta visa vācu filmu produkcija. Tās vietā stāsies pašu vācu filmu pārbaudes komisija, kuŗas uzdevums rūpēties par to, lai filmai nebūtu negatīvas ietekmes uz tautas morāli, reliģiju un politiku.

Cīrichē šinīs dienās sācies Starptautiskā teātŗa institūta 2. kongress.

Prof. Ed. Šturms — Baltijas universitātes prezidents

Baltijas universitāti jau vadījuši divi prezidenti: prof. Fr. Gulbis līdz pag. gada septembrim, kad aizbrauca uz Kanādu strādāt Hamiltonas universitātē un lietuviešu prof. V. Stanka, kas tuvākās dienās dodas uz ASV. Tagad vadību pārņēmis trešais prezidents — latvietis prof. Ed. Šturms.

Atvadoties no prof. Stankas, studenti un mācības spēki pulcējās zālē, kur jaunais prezidents un latviešu, lietuviešu un igauņu rektori teica uzrunas un dāvāja veltes savam bij. prezidentam. Uzrunās viņi prof. Stanku cildināja kā vīru, kas kritiskās dienās, kad universitāti gribēja likvidēt, prata rast izeju, tā ka universitāte var darboties vēl tagad.

Pats prof. Stanka vispirms apsveica jaunievēlēto prezidentu prof. Dr. phil. Ed. Šturmu, ieteikdams viņu ne tikai kā zinātnieku, bet arī kā izcilu akadēmiķi. Pēc tam viņš teica spirgtu, optimisma pilnu runu. Pirms trim gadiem radās pasaules vēsturē vēl nepieredzēta iestāde — triju Baltijas tautu universitāte bez savas zemes. Ciešā sadarbībā ar citām pasaules universitātēm tā darbojas arī tagad. Cik ilgi viņa pastāvēs, tas atkarīgs no daudziem apstākļiem, bet jo lielā mērā no pašas universitātes saimes.

A. R.

Mūsu gleznotājiem radušies jauni darba turpinātāji

ESLINGENAS LATVIEŠU MĀKSLAS SKOLAS IZSTĀDE

Apcerot mūsu mākslas gaitas trimdā, arvienu tiek atzīmēta bēdīgā parādība, ka trūkst darba turpinātāju — jaunās paaudzes. Lai gan mūsu apstākļi, sevišķi laikmetā pirms valūtas reformas, bija mākslas nodarbībām visai labvēlīgi, mūzikā, rakstniecībā, pat teātŗa mākslā atzīmējami tikai pavisam nedaudzi ievērības cienīgi jauni vārdi. Eslingenas latviešu mākslas skolas izstāde šinī ziņā sagādājusi pārsteigumu: no 14 jaunajiem skates dalībniekiem lielākā daļa parādījuši tik nopietnus panākumus, ka droši varam runāt par daudzsološu jauno paaudzi trimdas glezniecībā. Prof. Kugas vadītā skola 4 pastāvēšanas gados veikusi ievērojamu darbu.

Pirmiem kursiem pakāpeniski likvidējoties, vecāko klasu vadība gandrīz pilnīgi atradusies prof. Liberta rokās, kas daudz un pašaizliedzīgi strādājis, nesaņemdams nekādu atlīdzību. Pūliņi devuši teicamus rezultātus. Prof. Liberts nav uzspiedis audzēkņiem savus gleznošanas paņēmienus, bet ļāvis pēc iespējas izpausties personību dažādībai. Neredz arī diletantiskas taustīšanās, jo prof. Liberts stingri ievērojis četras apsveicamas vadlīnijas: pirmkārt, centies audzēkņus pasargāt no sīkumošanas, mācīdams tos vispirms vērot kopskatu, bet detaļas, ja vajadzīgs, tam bez žēlastības upurēt; otrkārt, skaņot gleznojumu noteiktās, klusinātās gammās, jo koloristikas noslēpumi nav meklējami raibos un skaļos pretstatos, bet gan atsevišķu toņu kāpinājumos; treškārt, mācījis kopt un dažādot gleznas virsmas apdari un ceturtkārt, raudzījis iedabāt audzēkņiem patiesi modernu pieeju. Šis pēdējais uzdevums ir visgrūtākais, jo mākslas skolās pa laikam valda vai nu novecojies akadēmiskais impresinisms, vai (kā piem. ekstrēmista prof. Baumeistara vadītajā Stutgartes akadēmijā) arī jau pārvarētā abstraktā māksla. Eslingenas skolas elastīgā metode dod iespēju audzēkņiem, brīvi attīstoties, pamazām sataustīt savu ceļu sakarā ar dotībām un raksturu.

Teicams reālistisks zīmētājs ir E r i k s D z e n i s. Viņa ar ogli zīmētās ģīmetnes tvertas visai raksturīgi, lielās efektīgās gaismēnu masās. Dzeņa paņēmieni zināmā mērā atgādina Oskara Norīša apdarē ļoti dzīvo un tomēr stingri reālo, anatomiski pareizo zīmējumu. Dzeņa ogles savā ziņā ir glezneciskākas par viņa eļļām, kur formu un krāsas veidojums vēl nav tik brīvs. Laimīgi atrisināts, sekojot veco holandiešu paraugiem, mazais pašportrets pastelī. Rūpīgs zīmētājs, kas vērīgi saskata raksturīgo un nobeigti izveido formu, ir K ā r l i s E l k s n i s. Viņa labākie darbi ir galvas, kurās, interesantā kārtā arī kolorīts ir līdzsvarotāks nekā „brīvāk" gleznotajās puķēs. T ā l i v a l d i s S t u b i s nodevies eksperimentēšanai, ar labiem panākumiem atdarinādams un izmēģinādams dažādas manieres. Viņa franciskie uzmetumi ar otu, spalvu un akvarelētiem plankumojumiem ir techniski ļoti tīri, atjautīgi un gaumīgi. Nelielajās eļļās viņš tāpat gan klāj krāsu gludi, gan turpina pastozi, glezno impresionistiski un lieto franču plakatistu (Dill) dekorātīvos paņēmienus, arvienu sasniegdams ko interesantu. Ar ziņkāri sekosim Stubja attīstībai, sevišķi, kad mēģinājumu iznākumā sāks noteiktāk veidoties viņa paša personīgā uztvere.

Arī A r v ī d a P u r v i ņ a gleznojumos dominē līnijas ar zināmām pretenzijām uz virtuozitāti un eleganci, kas visvairāk attaisnojušās divos guļošos aktos. Pārējos figūru gleznojumos autors nav gluži tik laimīgi ticis galā ar zīmējumu (kājas) un izvēlējies neizdevīgus sausus sarkanus ietoņējumus. Dzīvā mākslinieciskā apdarē skicētie nelielie portreti (sevišķi meitene tautas tērpā) liekas ir labākie Purviņa darbi. Prāvās pilsētu ainas gan liecina par temperamentu un uzņēmīgu kompozīciju, taču rāda nepārstrādātas atmiņas no prof. Liberta pilsētu ainavām. Īsti nepārliecina arī paraibais kolorīts. Ar prasmi Purviņš gleznojis vairākus prāvus puķu motīvus.

Dažāds un svārstīgs ir K a z i m i r a L a u r a klāsts — pāri par 30 acīmredzami dažādu gadu gājumu darbu. Tomēr redzama rūpīga un pamatīga iedziļināšanās glezniecības uzdevumos, ar nolūku tos pārvarēt, nevis apiet. Tā portretu gleznojumi uz ļoti rupjiem audekliem savā ziņā atgādina V. Tones pazīstamās ģīmetnes. Gleznieciski rosinošas ir Laura blīviem triepieniem gleznotās ainavas un kompozīciju meti. Laura kolorītam brīžam piemīt vēl zināms netelpisks dūmainums, veidiem liekas, neizdarināts smagums, taču viņa gleznotāja spējas un vēriens nav apšaubāmi.

B e n i t a M i n d e n b e r g a glezno lielās, irdenās masās, saplūstošos plankumos. Dzidrā, skanīgā koptoņī darināta meitene tautas tērpā, krēslainās krāsās skaņoti ceriņi, telpiska un bagāta apdarē padevusies lielā ziedu pušķa apakšdaļa. Mindenbergas tumšajam, vēsajam kolorītam, liekas, ir jau diezgan noteikts personīgs iekrāsojums. M a i g a s F r e i m a n e s iespaidīgākie darbi ir prāvie ziedu gleznojumi, kuŗos, kā tas vērojams arī pie vairākiem citiem autoriem, dzīvāk, plastiskāk izdodas apakšdaļas ar galdu, vāzi u. c., kamēr augšdaļās ziedi itkā ielīp fonās. Atzīmējamas Freimanes ģīmetnes, piem., gaumīgā, klusinātā studija un pašportrets. V a l d e m ā r a D ā r z n i e k a ziedu gleznojumi bagāti virsmas apdarē, foni atdzīvināti skrāpējumiem, kādus bieži lietoja emigrējusī puķu speciāliste L. Mellerte-Krastiņa. Dārznieks pārliecinoši veido ziedu pušķa irdeno apjomu un prot to novietot telpā.

Ar iedzimtu krāsu izjūtu liekas apbalvots skolas jaunākais audzēknis P ē t e r s D r o b i š e v s k i s. Bonnariskā klusā daba ar gladiolām smalki noskaņota izmeklētā dzeltensarkanīgā gammā. Akts teicami iekomponēts formātā, stabili izvietojot lielās gaismas un ēnu masas. Svaigas arī vēsos, zaļganpelēkos toņos gleznotās ainavas Visai klusināti, it kā neiedrošinādamās atļauties kādu skaļāku akcentu, glezno E m i l i j a H v i l d s. Bez pretenzijām, bet ar zināmu intīmu siltumu gleznotas viņas ģīmetnes. Arī O l g a s M a l k i n a s gatavākie darbi ir ģīmetnes — rūpīgi apdarītas, pietiekami raksturīgas, bet liekas it kā autore pēc iespējas censtos noslēpt savu personību un „rokrakstu". M i l d a D ā b e l e visvairāk gleznojusi ainavas. Dažbrīd viņas pelēcīgais, atturīgais, bet dažādotiem triepieniem veidotais gleznojums sniedz klusinātu romantisku noskaņu. Grūti un tikai daļēji veikti uzdevumi tverti tēlojot kādas dārzniecības ziedu lauku un panorāmisku Eslingenas skatu, kur pati pilsēta it pārliecinoši ieveidojas telpā, bet plašais priekšplāns palicis neatrisināts. Ar gaumi Dābele gleznojusi puķu motīvus. V a l i j a D a m b e k a l n a un M a r i j a K l e i n b e r g a reprezentējušās katra tikai ar 2 darbiem — puķēm kas vēl nepaveŗ dziļāku ieskatu viņu gleznošanā.

Jaunie autori sākuši visai iepriecinoši; turpmākās sekmes noteiks griba un neatlaidība, kuŗas mākslniekam trimdā vajaga daudz vairāk nekā senāk—dzimtenē.

A. Eglītis.

Angļu ģenerālis dāvina notis latviešu komponistam

Mūsu Jaikraksta līdzstrādniekam V. Dārziņam apmeklējot Oinhauzenā rīkoto latviešu mākslas festivalu, brigādes ģenerālis Vilsons — šī sarīkojuma „sirds un dvēsele", kā prese to paguvusi nodēvēt — dzīvi interesējies par latviešu skaņu mākslas gaitām pagātnē un pašreizējām izredzēm. Ģenerālis parādījis arī īpašu uzmanību komponista V. Dārziņa darbam, laipni apsolīdamies savstarpējas kultūrālas sadarbības labā sagādāt moderno angļu autoru simfonisko darbu partitūras. Šinīs dienās komponists saņēmis no Britu armijas štāba Vācijā ģen. Vilsona vēstuli līdz ar angļu modernā autora Viljema Voltena I simfonijas partitūru. Ģenerālis lūdz atvainot, ka pārējo angļu jaunās mūzikas autoru — Vogena Viljemsa un Benjamina Britena darbus pašreiz nevar nosūtīt, bet tie sekos visā drīzumā, un novēl latviešu komponistiem labas sekmes turpmākās skaņu mākslas gaitās.

Vai ASV spēs piebērt Staļina cauro maisu

Pasaules politika saimnieciskas problēmas izvirzās priekšplānā

Kopš Parīzes konferences pasaules politika iegājusi jaunā attīstības posmā. Saimnieciskās problēmas izvirzījušās priekšplānā. Politiskā spēle liekas uz nezināmu laiku sastingusi. Zīmīgs arī pazīstamā ASV senātora Delesa jaunākais spriedums, ka Pad. savienība esot samierinājusies ar pašreizējo spēku līdzsvaru Eiropā un nekāda aktivitāte no Maskavas puses neesot sagaidāma.

Cik saimnieciskās problēmas svarīgas, to rādīja pirms nedēļas Parīzē notikušā Maršala plāna valstu konference, kurā panāca ar nemitīgu amerikāņu spiedienu kompromisu par preču apmaiņu Rietumeiropas valstu starpā. Steforda Kripsa un citu angļu valstsvīru runas rāda, ka jaunās saimnieciskās politikas degpunktā nākamajās nedēļās atradīsies angļu mārciņu un ar to saistīto sterliņa bloku valstu saimniecība. Tāpat ar lielu noteiktību var pieņemt, ka visdrīzākā laikā satelītvalstis un arī Jugoslavija mēģinās izmantot jauno pasaules politisko konjunktūru un pieprasīs sev ilgtermiņa saimniecības kreditus.

Kad Višinskis pirms divi mēnešiem devās uz Parīzi, labi informētas aprindas Vašingtonā, Parīzē un Londonā paredzēja, ka rietumu un austrumu starpā notiks vienošanās par tīri saimnieciskiem jautājumiem. Toreiz Ečesonam prasīja, ko viņš Parīzē cer panākt. Viņš skaidri atbildēja, ka uzskata sevi par „American supersalesman" — ASV dižlieltirgoni, kam jāmēģina atrast jaunus ceļus un iespējas pasaules saimniecības atdzīvināšanai. Tikpat optimistisks bija viņa solījums Trūmenam Parīzes konferences viskritiskajās dienās, ka vienošanās ar Višinski tomēr būs iespējama. To arī panāca. Ja, neraugoties uz šo vienošanos par saimniecisko barjēru noārdīšanu, krievi it kā negribīgi un gliemeža tempā atjauno satiksmi Berlīnē un citur, tad tā vēl nav zīme, ka šī saimnieciskā saprašanās nevarētu jau visai drīz izvērsties par vēl nebijušu preču straumi un kreditu cirkulāciju cauri dzelzs aizkaram.

ASV lielākais spēks ir tās saimnieciskais potenciāls. Sav. valstis labi apzinās, ka tās uzsākušas cīņu par virskundzību uz zemes lodes. Būtu neloģiski, ja amerikāņi necīnītos ar visvarenākajiem ieročiem, kādi ir to rīcībā. Tie ir, pirmām kārtām, viņu rūpniecība un kapitāls. Austrumu bloka lielākais vājums ir saimnieciskais un rūpniecības nespēks, kāds joprojām valda visā Pad. savienības iespaidu sfairā. Daudzi apgalvo, ka komūnisms spēj dzīvot tikai šādā nepiesātinātā telpā, kur zemais dzīves standarts atļauj valsts varai uzmesties par vienīgo kaklakungu un atņemt pilsonim tā visprimitīvākās tiesības. Tā tad saimnieciskā labklājība ir komūnisma ienaidnieks Nr. 1.

Šo teoriju praksē pirmā gada laikā pierādīja Maršala plāns. Tā nav nejaušība, ka augstākais sabiedroto virspavēlnieks otrā pasaules karā, ģen. Maršals, pats būdams ārlietu ministrs, izraudzīja tīri saimnieciskus līdzekļus ASV politikas reālizēšanai Eiropā. Tie bija Maršala plāna kviešu milti un Maršala plāna visdažādākā veida materiāla palīdzība, kas jau dažu mēnešu laikā glāba Italiju no komūnisma. Nu jau būs pagājis gandrīz gads kopš Italijas vēlēšanās komūnisms Eiropā piedzīvoja savu pirmo smago sakāvi. Tas bija pirmais rokām taustāmais pierādījums amerikāņiem pašiem, ka viņi ir uz pareizā ceļa.

Maršala plāna pirmā gada problēmatika bija samērā vienkārša. Eiropā nebija nedz preču, nedz rūpniecības. Viena gada laikā ASV dolariem izdevies neticamais. Anglijā, Francijā, Beļģijā un pat Rietumvācijā šodien ir preču pārpilnība. Ražošana jau pārsniegusi pirmskaŗa līmeni. Trūkst tirgu, kur šīs preces novietot un trūkst brīvu naudas līdzekļu, lai iekustinātu daudzas sasāpējušas problēmas, kas prasa nelielu aizdevumu izsniegšanu plašām tautas masām, lai arī tie, kas otrā pasaules kaŗā zaudējuši katru eksistences iespēju, varētu dzīvi sākt uz normāliem pamatiem.

Kā zināms, ASV tautas pārstāvju nams ar lielu balsu vairākumu piešķīra pieprasītos naudas līdzekļus Maršala plāna otrā gada programmai Eiropā. No šīs naudas sadales un metodēm, ar kādām amerikāņi turpmāk mēģinās stabilizēt Rietumeiropu, atkarīga arī visa šejienes politiskā attīstība. Dolars būs tas, kas veidos Eiropas nākotni.

Tāpēc ar lielu interesi lasāms kāds publicējums US World News, kur Mr. Kolisons, ERP delegāts Rietumeiropai, deklarē principus, pēc kuŗiem amerikāņi paredzējuši veidot Maršala plāna otra gada programmu. Eiropiešu galvenais uzdevums nākamā gadā, saka Kolisons, ir pareiza preču sadale. Tāda pašreizējos Eiropas politiskos apstākļos nav iespējama. Eiropas ražojumu cenas ir par daudz augstas. Tās iespējams pazemināt tikai, modernizējot ražošanas mašīnas, lietojot labākas produkcijas metodes un noārdot muitu un valūtu robežas. Bez tam Eiropas valstu starpā tūlīt uzsākama bezkredita savstarpēja izejvielu apmaiņa. Tā sistēma, pēc kuŗas katra valsts ar mākslīgiem muitu, piespiedu saimniecības un dažādiem nodokļu ierobežojumiem centās uzturēt savu rūpniecību pie dzīvības, nākotnē nav vairs pielietojama. ASV pilsonis par savu Eiropā ieguldīto naudu grib redzēt amerikāņu politikas panākumus.

Ko Mr. Kolisons nesaka, to viegli papildināt. Amerikāņu pilsonis vēlas redzēt vismaz spēku līdzsvaru Eiropā. Vēl labāks būtu demokratisko spēku pārsvars pār austrumu bloku. Jo tas būs lielāks, jo mazākas izredzes, ka Pad. savienība kādā politiska saspīlējuma brīdī varētu izšķirties par agresiju. Lai šādu spēku pārsvaru radītu, Rietumeiropā jāizveido saimnieciskas labklājības pārspiediens, kas tad pēc klasiskā likuma „daba necieš tukšumu", plūstu uz Pad. savienības satelītvalstu saimniecisko tuksnesi.

Ne par velti pirms dažām dienām Berlīnē ģen. Kleija vietā ieradās ASV augstais komisārs Mekklojs. Pirms došanās uz šejieni viņš Sav. valstīs kļuva pazīstams kā viens no visspējīgākajiem baņķieŗiem. Vašingtona ģenerāļus sūta mājās un to vietā uz Eiropu nāk saimniecības lietpratēji.

Interesantākais šajā spēlē ir tas, ka arī Pad. savienība liekas būt visai apmierināta ar pašreizējo notikumu gaitu. Augstākās padomes priekšsēdētājs Šverniks, pieņemdams jaunos ASV un Lielbritānijas vēstniekus Maskavā, atbildes runās uzsvēra, ka Pad. savienība labprāt pārbaudīs katru angļu un amerikāņu priekšlikumu par sadarbību saimnieciskos jautājumos. Tiklab ASV vēstnieks Kirks, kā arī Lielbritānijas vēstnieks Kelijs jau paguvuši ziņot savām valdībām, ka Maskavā no visām pusēm tos steidzina atjaunot un uzlabot preču un kreditu apmaiņu austrumu un rietumu bloku starpā.

Šādu notikumu gaitu paredzēja jau Parīzes konferences laikā. Krievi acīm redzot pārliecināti, ka amerikāņu politikas varenāko ieroci varētu neitrālizēt ar to, ka dolaru straumei liktu ieplūst pārāk lielā tukšumā. Ģen. Kleijs kādā no savām pēdējām atvadu runām drošināja Rietumvācijas saimniecības vadītājus, teikdams, ka Staļinam neizdosies amerikāņiem uzspiest „maisu ar cauru galu". Acīm redzot, ASV saimniecisko speciālistu pirmais uzdevums Eiropā būs iekārtot tādu preču un kreditu apmaiņu, lai pakāpeniski soli pa solim radītu saimnieciskas labklājības zonas, kas tad spiestos arvien tālāk uz austrumiem, padzenot no šiem apgabaliem komūnismu.

Bet tas ir tāls nākotnes uzdevums un milzīgs darbs, kas prasīs gadus laika. Tā būs smaga cīņa kā no vienas, tā otras puses. Amerikāņi paši cer, ka viņiem cauro maisu piebērt tomēr beigās izdosies. Tāpēc šeit sūta Mekklojus, Herimenus un Kolisonus, kas jau dažu labu reizi pierādījuši, ka viņi spēj saimniecībā radīt brīnumus. **O. B.**

Vairāk preču Maskavas veikalos

Padomju patērētājiem šogad nav jābažījas par pārtiku — raksta Daily Mail Maskavas korespondents — un šķiet, ka tiem arī nav jābēdājas par apģērbu. Viņiem tagad iespējams paēst un apģērbties par mazāk naudas nekā jebkad pēc kaŗa beigām. Tautas rūpniecība jau pacēlusies virs pirmskaŗa līmeņa, un līdz ar to pacēlies arī dzīves standarts. Dzīve pēc kaŗa posta jau tiktāl atzēlusi, ka iespējams apmierināt masu vajadzības. Valdība cenšas šo procesu paātrināt. Pēdējā laikā tirgū arvien vairāk parādās patēriņa preces, sākot no apģērbiem līdz veļas mazgājamām mašīnām, saldētavu ierīcēm, radio aparātiem un patafoniem. Pēdējais jaunatvērtais uzņēmums Maskavā ir gatavu apģērbu veikals sievietēm.

Vērojama tendence veikaliem izvērsties par viena vienīga produkta pārdotavu. Visizplatītākā ir maizes tirdzniecība, jo tā ir krievu ēdienu saraksta galvenā sastāvdaļa.

„Labāk karš nekā saimnieciska krize!"

Mūsu līdzstrādnieka vēstule no Kanādas

Šajā laikmetā, kad pasaules politiskā doma veidojas divos asos pretpolos un tirannija austrumos arvien pieaug, rietumu demokratijas baze — Ziemeļamerika stingrāk kā jebkad savā vēsturē pasvītro savu noteikto demokratisko pārliecību. Pagājušā rudenī to rādīja prezidenta un kongresa vēlēšanas Savienotajās valstīs, bet pašlaik — federālā parlamenta vēlēšanas Kanādā, kas beigušās ar Kanādas vēsturē vēl nepiedzīvotu lielu liberāļu uzvaru.

Gluži tāpat kā Savienotajās valstīs, arī Kanādas vēlēšanu rezultāti radījuši milzīgu pārsteigumu un apgāzuši daudzus pareģojumus, kas paredzēja vai nu lielākās opozīcijas partijas — progresīvi konservatīvo uzvaru, vai arī abām partijām apmēram līdzīgus rezultātus, bet nekādā gadījumā šādu milzīgu liberāļu majoritāti. Kailos skaitļos tā izpaužas 193 vietās liberāļiem (līdzšinējā parlamentā, kas vēlēts 1945. g. — 118) no 262 un 42 dep. progresīvi konservatīvajiem, līdzšinējo 66 vietā. Smagus zaudējumus cietušas visas opozīcijas partijas. Komūnisti nav ieguvuši nevienu vietu, un par viņu kandidātiem iemaksātā drošības nauda — 200 dolāri no katra, paliek valsts kasē.

Ja jautājam pēc cēloņiem, kas Kanādai devuši šādus pārsteidzošus vēlēšanu rezultātus, tad nenoliedzami kā pirmais jāmin liberāļu līdzšinējo valdību labā veiksme valsts lietu kārtošanā. Liberāļu partija te nepieturas pie klasiskās Adama Smisa tautsaimnieciskās doktrīnas, ka saimnieciskajai dzīvei jāļauj pilnīgi veidoties bez valsts iejaukšanās. 1930.—1933. gadu smagā saimnieciskā krize šajā ziņā ir devusi labu mācību un padarījusi arī liberāļu saimniecisko politiku daudz elastīgāku. Tā joprojām ir atstājusi lielu brīvību privātai ierosmei, bet pārņēmusi valsts kārtošanā tikai dažas nepieciešamākās sociālās funkcijas, kā bezdarbnieku apdrošināšanu, daudzbērnu ģimeņu atbalstīšanu utt.

Vecie kanādieši laikam gan visu mūžu atcerēsies lielās saimnieciskās krizes gadu pārdzīvojumus. Ļoti zīmīgi šajā ziņā ir kāda balsotāja paskaidrojumi. Uz jautājumu, kā viņš izskaidro šo vēlēšanu iznākumu, šis kanādietis, vienkāršs darba rūķis, kas no algas ietaupījumiem nopircis sev glītu mājiņu, kā jau vairums kanādiešu, negaidot pasaka: „Konservātīvie zaudēja tādēļ, ka to pretinieki izplatīja baumas, ka konservātīvo uzvaras gadījumā esot gaidāms kaŗš. Deviņdesmit procenti kanādiešu asi nīst komūnistus, bet kaŗot tie negrib neviens. Kā Čerčils zaudēja 1945. gadā, tā tagad mūsu konservātīvie, kad tautu iebaidīja ar kaŗa briesmām. Es pats tomēr nobalsoju par konservātīvajiem..."

„Bet vai tad jums nav bailes no kaŗa?"

„Man ir tikai vienas bailes — no jaunas saimnieciskas krizes. Labāk kaŗš, nekā saimnieciska krize, jo atceroties vien tās grūtības, ko mēs pārdzīvojām ap 1931. gadu, mani pārņem īsti drebuļi. Jūs varat iedomāties milzīgo bezdarbu, kas vilkās vairākus gadus. Man bija kāda izīrēta mājiņa, no kuŗas 4 gadu laikā es nesaņēmu ne centu īres. Ļaudis gan tajā dzīvoja, bet nekā nemaksāja... Īpašumu cenas katastrofāli kritās. Māju, kas vēl 1928. gadā maksāja 15.000 dolaru, 1930. gadā varēja dabūt jau par 3.000 dol. Nē, kaŗš nav tik ļauns kā šāda saimnieciska krize!"

Bailēm ir lielas acis. Arī pašlaik daudzus kanādiešus atkal sāk biedēt šīs saimnieciskās krizes rēgi. Rietumos ir radušās lielas grūtības kviešu farmeriem, jo labais kaimiņš — Savienotās valstis, ar savu Maršala plānu ir monopolizējušas sev gandrīz visu Eiropas tirgu, un Kanādai nav kur savus kviešus likt. Labi vēl, ka ir tik uzticīgs noņēmējs kā Anglija. Tomēr kviešu cenas ir stipri kritušās. Vērojams arī bezdarbs kokrūpniecībā. Vai šīs jau būtu lielās krizes atkārtojuma sākums? — Domāju, gan nē! Kanādai ir vēl neizsmeļamas resursu rezerves, kas dod tai iespēju samērā viegli pārciest pat daudz smagākus sarežģījumus. Šīs zemes spēks ir viņas neizmērojamā bagātība un tautas rosība.

Alb. Kalniņš.

„Barona fon Štrachvica dēkainie piedzīvojumi"

Blēžu un avantūristu plūdi pēckaŗa Vācijā

Dēkaiņu un avantūristu pasaulē vienmēr bijis pa pilnam, bet sevišķi daudz to sarodas pēckaŗa laikos, kad dzīve tikai pamazām atgriežas vecajās sliedēs, kad cilvēki sajaukti no malu malām, kad bumbas un kaŗa uguns iznīcinājušas dokumentus un pierādījumus. Tāds avantūristu ziedu laiks tagad ir arī Vācijā, kad Pomerānijas sētnieks kļūst par pilsētas vecāko, zaglis par policistu, feldšeris lielas slimnīcas direktora godā vai arī SS dižkareivis uzdodas par savu kaujas laukā palikušo pulka komandieri. Cilvēks allaž kārojis pēc goda un augstiem tituliem, kāpēc to nemēģināt iegūt ar mazu blēdību, kad tas pie tam tik viegli.

„Die Neue Zeitung" reportieris Egons Džēmsons nesen bija pierakstījis pāris slējas par viltus pēckaŗa baroniem, doktoriem, mūzikas profesoriem, režisoriem un pulkvežiem, kas pārpludinājuši visu Rietumvāciju un kuŗu vidū dažs tiešām „izcils eksemplārs", piemēram, „ģenērālis Pits", kas ilgāku laiku grozījies augstās aprindās, iemantojis iespaidīgus draugus un, Ritai Heivorsei pagājušā gadā viesojoties Vācijā, no skaistās kinoaktrises saņēmis pat albumu ar speciālu veltījumu, kas nebija izdevies nevienam citam. Bet Pitu un visus citus dēkainībā, neatlaidībā un „spēles ilgumā" pārspējis kādreizējais Hildesheimas paraugu zīmētājs Roberts Rātke, kas blēža „karjēru" sekmīgi un tikai ar maziem pārtraukumiem turpinājis 18 gadus.

1931. g. Rātke iestājās reichsvērā, bet par neatļautu ieroču turēšanu un šaudīšanos atlaists un iesēdināts uz divi mēnešiem cietumā. Tad viņš iestājās franču ārzemnieku leģionā, kur uzkalpoja līdz apakšleitnantam, taču 1936. g. Marokā viņu pārņēma ilgas pēc mājām, viņš izbēga uz Aleksandriju un ar vācu konsulāta starpniecību nokļuva atpakaļ Hamburgā, kur, jau izkāpjot, gadījās klizma — vīru apcietināja Gestapo un atkal iesēdināja cietumā. Taču Rātki drīz atlaida un norīkoja darbā, bet tas viņam nepatika, viņš izdarīja pāris tumšas lietas un atgriezās cietumā.

Pienāca kaŗš. Kādā štābā atcerējās, ka Rātkem kā vecam leģionāram jābūt piedzīvojušam tuksneša apstākļos, un viņu ierindoja Āfrikas korpusa soda rotā. Bet Rātkem nepatika ne armija, ne Sachāra, tādēļ ar kopējo transportu aizbrauca tikai līdz Neapolei, tur izprovocēja skandālu ar kādu apakšvirsnieku, tika apcietināts un nogādāts Minchenē. Ceļā uz turieni viņš lieliski nosimulēja aklās zarnas iekaisumu; slimnīcā viņš piekukuļoja kādu naudas kāru virsseržantu un staigāja atkal brīvs un priecīgs.

Vajadzēja taisīt karjēru, un to arī Rātke darīja: krietns drēbnieks viņam pašūdināja lielisku kapteiņa uniformu, viņš pats izgatavoja sev vajadzīgās apliecības un uzstājās atvaļinājumos braucēju vilcienos kā kāda operātīva štāba vadītājs. Bet arī šoreiz valsts varai bija garāka roka un, tavu nelaimi, Rātkem atkal bija jāatgriežas tik labi pazīstamajā Hildesheimas cietumā. Sekas bija smagas: 4 gadi pārmācības nams, goda zaudēšana un koncentrācijas nometne.

Rātke sēdēja, kamēr ienāca amerikāņi. Nu bija reiz izdevība! Ārzemnieku leģionā viņš bija kaut cik iemācījies angliski un franciski, un, izmantojot šīs zināšanas, viņam rafinētā veidā izdevās Bīlefeldas tuvumā dabūt landrāta un policijas priekšnieka vietu. Viņš rīkojās stingri un pašapzinīgi, bet gadījās atkal nepatikšana: apgabalu, kuŗā Rātke „valdīja", nodeva angļiem, un reizē ar tiem ieradās arī „Secret Service", kas allaž un visur ir ļoti ziņkārīga. Atkal apcietināšana un atkal bēgšana. Rātke saprata, ka landrāta un policijas priekšnieka amatam viņš nav īsti piemērots, un pārcēlās uz franču joslu. Tur viņu gaidīja jauns „darba lauks" un jauni panākumi. Viņš uzņēma sakarus ar franču slepeno dienestu apgalvodams, ka ir SS majors un darbojas kādā pagrīdes organizācijā; ja viņam labi atlīdzina, viņš bija ar mieru šo neliešu bandu izdot.

SS majora lomā viņš izmantoja arī citas iespējas un viņa labākais triks bija šāds: Viņš redzēja pa ielu ejam sievieti, novēroja, kad tā iegāja mājā, skriešus metās tai pakaļ un aizelsies nama koridorā lūdza: „Palīdzat taču man, es bēgu! Es izmuku no internēto nometnes un gribētu nokļūt Spānijā. Atļaujat stādīties priekšā — barons fon Štrachvics." Barons un izbēdzis no internēto nometnes — tas palīdzēja allaž atmiekšķēt sieviešu sirdis, un viņu visur laipni uzņēma. Katru dienu viņš norakstīja pa vēstulei saviem neesošajiem dižciltīgajiem vecākiem, lūgdams lielāku naudas summu, un uzdeva savu pajumtes devēju adresi. Nākamajā dienā viņš pastāstīja lētticīgajiem ļaudīm, ka nupat nejauši saticis sava agrākā SS pulka kaŗavīru, kas par labu naudu viņam varētu apgādāt nepieciešamos dokumentus. Un katras mājas tēvi bija gatavi viņam aizdot naudu un mantas, lai palīdzētu aizbēgt uz Spāniju. Tādā veidā Rātke izkrāpis 170 rakstāmmašīnas, 130 Leikas un citus fotoaparātus, 80 radioparātus, daudzus velosipēdus, 10 vērtīgas gleznas, rotas lietas un krietnas summas naudas, tā kā viņa „kaŗa laupījuma" kopējā vērtība ir apmēram 1,5 milj. RM un vairāk nekā 200.000 DM. Vairākkārt Rātke bijis arī Francijā, Šveicē un Holandē, robežas pāriedams nelegāli, pārdevis tur vērtslietas un Leikas un iegūto ārzemju valūtu atkal laidis apgrozībā melnajā tirgū Vācijā.

Bet kad vadzis pilns, tas lūzt. Rātke, kas bija rīkojies ar desmit-tūkstošiem, paklupa uz 120 DM, ko nespēja samaksāt Augsburgas stacijas restorāna viesmīlim. Viņš gan metās bēgt, bet ieskrēja kriminālpolicijai taisni rokās; pēdējai tas bija krietns ķēriens, jo Rātki alias baronu fon Štrachvicu alias Robertu fon Aldenu alias fon Manteifeli alias Robertu Klingi meklēja 8 Rietumvācijas policijas iestādes un vairāk nekā ducis prokurātūru. Tagad Rātke sēž Augsburgas izmeklēšanas cietumā un savā kamerā sarakstījis prāvu kaudzi manuskriptu. Radies izdevējs, kas par viņa „literāro darbu" sola lielu honorāru. Katrā ziņā izdevējs zin, ko dara, jo peļņa par „Barona fon Štrachvica dēkainajiem piedzīvojumiem", ja tā, piemēram, grāmatu sauktu, nebūtu nekāda mazā.

„Klusu, draugi! Mana sieva vēl neko nenojauš — viņa domā, ka esmu viņas dzimumdienu aizmirsis."

Cīņa pret „hallo!"

Amerikāņu un angļu telefonistes, statistiķu atbalstītas, sākušas niknu cīņu pret vienu mazu vārdiņu „hallo". Šī piecu burtu vārdiņa dēļ vienā pašā Ņujorkā dienā tiekot izšķiestas 24.166 stundas laika, ko varētu izlietot ražīgam darbam. Statistiķi aplēsuši, ka pirms katras telefona sarunas īstā sākuma runātājs iznieko liekas 6 sekundes, jo nenosauc vis papriekšu savu vārdu vai telefona numuru, bet klausulē vispirms ieruнā neko neizteicošo „hallo". Lai šādu laika izšķiešanu novērstu, telefonistu kaŗagājienam atbalstu apsolījušas arī oficiālās iestādes, un Ņujorkā turpmāk uz katras telefona lēses būs redzams maskēts vīrs un lasāms jautājums „Kas ir hallo?"

Cīņu pret „hallo" sākusi arī angļu prese. Lai gan konstatēts, ka Anglijā katrs „hallo" rada tikai 4 sekunžu laika zaudējumu, tomēr katru dienu ar to tiek izšķiestas 10.000 darba stundas. Londonas Daily Express pārbaudot konstatējis, ka no 100 tālruņa lietotājiem 87 atbild ar lieko „hallo", tādēļ laikraksts pieprasa noteikt īpašu „hallo nodokli". (b)

VIŅA ILGAS

Prezidents Gotvalds kopā ar laulāto draudzeni ierodas vienā no Prāgas kino. Vietu ierādītāja pazīst augstos viesus un grib nosēdināt tos goda vietā. Gotvalds tomēr labo nodomu noraida, vēlēdamies sēdēt priekšā — pašā pirmajā rindā. Pabrīnījusies par tādu demokratismu, vietu ierādītāja arī paklausa.

Kad nu abi atnācēji tā laiciņu sēdējuši, biedre Gotvalde vēlas zināt, kas gan vīru ietekmējis izvēlēties tādas vietas. Gotvalds, ātri atbild: „Vismaz reizi es gribu redzēt tautu aiz sevis."

*

Prāgas zobgaļu ļoti iemīļota persona ir jau minētā Gotvalda dzīvesbiedre, kas neesot ne skaista, ne inteliģenta. Nesen viņai jautājusi kāda draudzene: „Mēs šovakar iesim uz Figaro kāzām. Vai jūs arī būsit?"

„Es domāju, ka nē," atbildējusi Gotvalde, „mans vīrs ir tik ļoti aizņemts. Bet mēs aizsūtīsim Figaro apsveikuma telegrammu."

Lidmašīnas deg virs okeana

Ņujorka (A). — Pag. nedēļas beigās virs Atlantika triju dienu laikā notikušas noslēpumainas klizmas ar vismodernākajām un lielākajām Pan American Airways lidmašīnām, kam aizdegušies motori. Milzu lidmašīnas „America" un „Seven Seas" viena pēc otras atgriezušās Senonas lidlaukā Īrijā, no kurienes šie gaisa milzeņi startēja lidojumam pāri okeanam.

Tās ir lidojošā cietokšņa B-29 pārveidojums un paredzētas 65 pasažieriem un 10 apkalpes locekļiem. Katrā lidmašīna iekārtota 2 stāvos ar guļam un ēdamtelpām, bāru un speciālu kabīni jaunlaulātiem. Lidmašīnas 4 motoriem kopā tāda pati jauda kā 7 ātrvilciena lokomotīvēm —14.000 z. sp. Šīs lidmašīnas attīsta 570 km ātrumu stundā un ceļu pāri okeānam veic nepilnās 10 stundās.

Nelaimes gadījumi nesaprotami, un amerikāņu iestādes ievadījušas izmeklēšanu. „Seven Seas" motors aizdegās drīz pēc pacelšanās, bet „America" draudēja nopietna katastrofa, jo viens motors sāka degt pēc 4 stundu lidojuma, kad lidmašīna atradās jau okeana vidū.

Lidmašīnā atradās 60 pazīstami amerikāņi, to starpā Vašingtonas gubernātors Volgrīns, vairāki kino aktieri un arī slavenākais amerikāņu komiķis Keijs. Pēc lidmašīnas laimīgas atgriešanās Senonā Īrijā, angļu prese rakstīja, ka Keijs esot kritiskajos brīžos, kad stjuarti pamodinājuši visus pasažierus un apvilkuši tiem peldjostas, staigājis no vienas kabīnes un otru un drošinājis nobijušos pasažierus ar sava labākā humora paraugiem. Ierodoties Ņujorkā, Keijs tomēr šīs ziņas kategoriski atsaucis: „Man bija tāpat bail kā visiem citiem," teicis pazīstamākais amerikāņu komiķis, „un man nemaz prāts nenesās uz jokiem. Kad pasažieriem vien lika apģērbt gumijas jostas, man arvien vēl bija dūša, bet kad pati komanda sagatavojās peldēšanai, es biju nobijies kā diegs."

TRAKTORU ZEMĒ TRŪKST SIRPJU

Ka lielā runāšana par lauksaimniecības mechanizāciju Pad. savienībā, par traktoriem un citām jaunlaiku mašīnām faktiski joprojām ir tikai leģenda, negribot apliecina pats partijas centrālorgans Pravda. „Tuvojas ražas ievākšanas laiks, bet nevienā veikalā nav sirpju," raksta kāds Orlas apgabala zemnieks. Tāpat žēlojas arī Kīrova kolhozu zemnieki: „Mums atsūtīja 4000 sirpju, bet vajaga trīskārt vairāk. To skaitā daudzi vairāk līdzinās sādžas kalēja nekā fabrikas ražojumam." Kāds Jaroslavas apgabala zemnieku deputāts raksta: „Mūsu aprinķa kooperātīvam piesūtītie sirpji ir no visai slikta materiāla un vai nu pārāk lieli jeb kā maziem bērniem domāti. Bez tam to atsūtīts pārāk maz." Ja sentēvu sirpji tur arvien vēl tik lielā cieņā, tad laikam gan ar traktoriem tās lietas nemaz tik spožas nav.

Pad. savienība izbūvē austrumjoslas ostas

Frankfurte (F). — Šveices laikraksts Die Tat, atsaucoties uz vācu preses informāciju no Berlīnes un Frankfurtes, ziņo, ka Pad. savienība družainā steigā sākusi izbūvēt Austrumvācijas ostas. Šī informācija iegūta no daudziem vācu pārbēdzējiem, kam pēdējā laikā laimējies atstāt austrumu joslu. Abendpost, kas iznāk Frankfurtē, apgalvo, ka ziņas par Pad. savienības rosību Baltijas jūras piekrastē saņēmušas arī attiecīgās amerikāņu iestādes.

Varnemindi Maskava esot nolēmusi pārvērst par lielāko Austrumvācijas kuģu būvētavu. Jau kopš laba laika apmeklētājiem pilnīgi slēgta šī pazīstamā Vācijas kūrvieta. Tā kā ostā līdz šim varēja iebraukt tikai 6000 to lieli kuģi, to steigā padziļina no 6 uz 12 m. Darbos iesaistīts 15.000 to lielais bagars Āzija, kas agrāk saucās Der Deutsche. Ostā redzēti arī vairāki vācu Narvikas klases iznīcinātāji.

Rostokas un Štrālzundas osta iežogota augstu dēļu sētu un dzeloņstiepulēm, lai iedzīvotājiem nebūtu iespējams konstatēt, kas tur notiek. Rostokas Neptūna kuģu būvētavas krievi pārvērtuši par savu zemūdeņu un torpēdlaivu rūpnīcām. Arī šeit lielā steigā padziļina ostu, lai tās kapacitāti, salīdzinot ar 1939. g., varētu četrkāršot. Štrālzundā būvējot nelielus tērauda kuģus. Pagaidām vēl nav noskaidrots, vai tie domāti mīnu meklēšanai vai zemūdeņu apkarošanai.

Arī Štetīnes ostu, kas, kā zināms, nodota poļu pārvaldei, Pad. savienība iesaistījusi savā plānā. Pazīstamās Vulkāna kuģu būvētavas, kas kaŗa laikā stipri sabumbotas, lielā steigā atjauno vācu un krievu speciālisti. Agrāko Ziemeļjūras kuģniecību Pad. savienība nolēmusi pārcelt no rietumiem uz Meklenburgas austrumu ostām, pārvēršot Greifsvaldi par svarīgu tirdzniecības centru. Jau kopš ilgāka laika Baltijas un Ziemeļjūrā Pad. savienība rūpīgi pārbauda katru kuģi un zvejas laivu. Vairāki dāņu kuteri, kas tuvojušies Austrumvācijas ostām, aizturēti un rūpīgi pārmeklēti. Kuteru apkalpes ilgi pratinātas.

Fainomenāls pasaules rekords diska mešanā

50 amerikāņu vieglatlēti, kuŗu vidū ir visi jaunie ASV meistari un vairāki olimpisko spēļu dalībnieki, izlidojuši garākā turnejā uz Eiropu, kur startēs Portugalē, Norvēģijā, Holandē, Francijā, Beļģijā, Grieķijā un Šveicē.

Jau savā pirmajā startā Eiropā amerikāņu izlases vieglatlēti pārsteidza ar jaunu fainomenālu pasaules rekordu: sacensībās ar portugaļu sportistiem Lisabonā Forčens Gordjens, 3. vietas ieguvējs Londonas olimpiskajās spēlēs, sasniedza diska mešanā 56,46 m, par 1 metru un 11 cm (!) pārspējot itālieša Konsolini pag. vasarā Romā reālizēto rekordu. Rekorda metiens Gordienam izdevās ceturtajā mēģinājumā. Jau pirms dažām nedēļām amerikānis spēja 55,06 m, kas pierāda, ka viņš šovasar ir tiešām krietnā formā.

Nedēļa pēc nedēļas liecina, ka vācu vieglatlēti šajā sezonā pirmo reizi pēc kaŗa sāk tuvoties starptautiskai klasei. Jauns apstiprinājums tam ir frankfurtieša Ulcheimera Remšeidā sasniegtais laiks 800 m 1:50,8 min., kas ir labākais šogad Eiropā. Ulcheimers skrēja bez nopietnas konkurences. Krietnā 3:54,5 min. laikā 1500 m veica ievērojami progresējušais Pecets.

AUG SPĒJĪGS VIDUSDISTANČNIEKS

Brēmenes apgabala meistarsacīkstēs vieglatlētikā 800 m skrējienā labāko vācu sportistu saimē startēja arī latvietis E. Asaris no Verdenas nometnes YMCAs. Ļoti spēcīgā konkurencē E. Asaris ierindojās otrā vietā aiz populārā vācu vidusdistančnieka Klūges. Asaris 800 m startē tikai trešo reizi. Iepriekšējās sacensībās viņš distanci bija veicis 2:03,1 un 2:03,8, bet šoreiz ļoti labā laikā 1:58.9. Uzvarētājs Klūge — 1:55,0. G. L.

US sportisti, aizstāvot Pinebergas vācu kluba V. f. L. krāsas, guvuši teicamas sekmes. Reimeris 100 m skrējienā ar 11,4 kļuva apgabala meistars, bet Pūpēdis ar 12,0 ierindojās 4. vietā. Apgabala meistara godā tika arī Bernāts augstlēkšanā ar 1,65 un šķēpa mešanā ar 48,60. Hamburgas meistarsacīkstēs basketbolā piedalās 3 vācu un 5 DP vienības. Millers sasniedzis diska mešanā Neuminsterā 39,92 m.

Ingolštatē vācu biedrību sacīkstēs Treimanis 6 dalībnieku konkurencē 1500 m skrējienā sasniedza personīgo rekordu 4:18,7 min. Pēc 30 min. atpūtas J. Treimanis uzvarēja 400 m skrējienā ar 55,7 sek.

Darmštates apgabala vācu meistarsacīkstēs 3. jūlijā J. Mežaraups uzvarēja veseŗa mešanā ar 38,44 un guva otro vietu diskā ar 35,40.

Pārbaudes sacīkstēs Hanavā Jānis Pilsiņš uzlaboja savu rezultātu diska mešanā, sasniedzot 38,97 un lodē 12,83. J. Mežraups skrēja 200 m 25,5.

Kalifornijas finanču ministrija atvēlējusi vienu miljonu dolāru gadījumam, ja Somija atteiktos no olimpisko spēļu sarīkošanas 1952. gadā un tad rīkošanu uzticētu kādai Kalifornijas pilsētai, kuŗa pirmkārt varētu būt Losandželesa. Vēl gan nekas nav zināms, ka Somijai būtu radušās grūtības olimpisko spēļu sarīkošanā un tā domātu no šī lielā, vienreizējā uzdevuma atteikties.

Par godu futbolam desiņas bez kartītēm

ŠTUTGARTE 48 STUNDAS FUTBOLA DRUDZĪ — 90.000 SKATĪTĀJU UZGAVILĒ MANHEIMAS VIENĪBAI

Štutgartieši 48 stundas priecājās kā citkārt pie mums zēni gada tirgū. Vācijas futbola meistarsacīkšu finālspēle tiešām bija īsti tautas svētki švābu zemē. Jāatzīst, arī Rīgā pieredzēti daudzi skaisti mirkļi futbola laukumos, bet mēs tomēr laikam esam „vēsi ziemeļnieki", kas neprot atraisīties no ikdienas un aizrautīgi dzīvot līdzi sporta notikumiem. Štutgartē divas naktis negulēja. Iluminētas ielas, apgaismoti veikalu skatlogi, pārpildītas kafejnīcas un restorāni. Pēc lielās ciņas, kad 90.000 skatītāju klātienē Nekaras stadionā bija uzvarējusi kaimiņu pilsēta Manheima, štutgartiešu sajūsmu grūti aprakstīt. Līdz vēlai nakts stundai „manheimieši" ielās rīkoja gājienus ar karogiem, trompetēm un bungām. Par godu futbolam Štutgartē pārtikas kartītes bija aizmirstas un pārdevēji aiz desiņu un saldumu kaudzēm viens otru pārkliedza, aicinot pie „īstām miera laiku mantām" bez kuponiem. Grūti pateikt, vai desu kalni bija sakrauti par augstu vai arī štutgartiešiem apsīkušas „D markas", bet vēl krietni rīta pusē ielu stūŗos garoja katli un daža laba alus muca bija palikusi neizdzerta...

Šoreiz tiešām grūti pateikt, vai Nekaras ielejas jūlija dvingā vairāk izsvīda Manheimas un Dortmundas futbolisti 120 minūšu ilgajā „maratonfutbolā", vai arī skatītāji, kas saules svelmē pacietīgi stāvēja jau no agra rīta. Lai nodrošinātu labāko vietu, pirmie skatītāji laukumā ieradās jau 16 stundas pirms spēles sākuma. Jāatzīst vācu praktiskums. Veikalnieki lielo spēli veikli izmantoja reklāmai. Apmēram 1000 m gaŗajā ceļā no Bad Kanštates stacijas man ar varu rokās iespieda ne mazāk kā divus kg „lasāmvielas". Nav nemaz tik sen, kad Vācijā vēstuļu aploksni varēja nopirkt tikai, nododot vecpapīru...

Salokāmiem ķeblīšiem, saules acenēm un arī ieejas biļetēm cenas pazeminājās ar katru minūti, spēlei un stadionam tuvojoties. Ķeblīti, kas Kanštatē maksāja DM 3.—, pie stadiona varēja pirkt par marku. Stāvvietu biļetes stundas ceturksni pirms sākuma „tālredzīgie uzpircēji" bija spiesti pārdot par 50 feniņiem.

Pazīstot savējo temperamentu, stadionā bija norīkoti 500 policistu. Tomēr, kad manheimieši guva uzvaras vārtus, karogus vicinot un pūšamos dārdinot, karstākie izlauzās cauri aizsprostam laukumā. Un kā lai policisti dusmojas, ja noteikumu pārkāpēji apkampj un skūpsta ne tikai Manheimas spēlētājus, bet tikpat sirsnīgi krīt ap kaklu arī kārtības sargiem. Jā, mīlestībai nevar pretoties...

Par pašu spēli: 120 karstas ciņas minūtes, vērotas vēsu skatu un sirdi, kas nepieder ne Manheimai, ne Dortmundai, bet joprojām kavējas pie ASK vai IKS laukuma Rīgā, nesniedza neko tādu, lai teiktu — mēs to nevarējām. Mūsu seno dienu finālisti saspēlē, ciņas sparā, technikā un taktikā rādījuši ne mazāku prasmi. Kā jau allaž izšķirējās spēlēs, abas vienības nesniedza labāko, bet gan maksimumu ciņas sparā, kas ne katrreiz izraisa acij tīkamu futbolu. Otrā puslaikā ciņa kļuva arī nevajadzīgi asa. Notikumu gaita: 5. minūtē Dortmunda panāk 1-0, 25. min. Dortmundas lieliskais vārtsargs Raus atvaira 11 m soda sitienu. Otrā puslaika 31. min. Manheima izlīdzina, 38. min. atkal vadībā ir Dortmunda un 5 min. pirms spēles beigām Manheima vēlreiz izlīdzina. Spēles pagarinājuma otrā posmā manheimieši pierādīja lielāku fizisko un garīgo izturību, un tas arī nodrošināja VfR Mannhehim Vācijas 1949. g. futbola meistara godu, uzvarot Borussia Dortmund 3:2.

M.

Kas ir smagā svara pasaules meistars boksā

Kopš Džo Luisa oficiālā paziņojuma, ka viņš aiziet no ringa, un pasaules meistara tituls boksā smagajā svarā līdz ar to paliek vakants, vairākus mēnešus smagā svara meistara nebija. Kad pirms pāris nedēļām nēģeris Ecards Čārlzs diezgan mīklaini izkombinētā meistartitula cīņā pieveica Džo Volkotu, viņu izsludināja par pasaules meistaru, ko atzīst 47 ASV štati, bet ne Ņujorka. Pēc Ņujorkas boksa menedžeru domām par visu klašu meistaru varētu izsludināt tikai uzvarētāju no turnīra, kurā piedalītos Čārlzs, Volkots, Baksi, Vūdkoks, Seivolds, Maksims un Lesvenichs. Anglijas boksa sacīkšu karalim Džekam Salomonam ir padomā vēl trešais pasaules meistars, kas noskaidrosies pēc viņa organizētās cīņas starp Vūdkoku un Seivoldu.

Kamēr menedžeri strīdas, bokseŗi atraduši paši savu atrisinājumu. 10. augustā pasaules meistars Nr. 1 Čārlzs boksēsies ar bijušo pasaules meistaru pussmagā svarā Gusu Lesvenichu, un meistartitula kandidāti Vūdkoks un Seivolds vienojušies, ka uzvarētājs no viņu cīņas, kas notiks 8. sept., spēkosies titula dēļ ar Čārlzu vai Lesvenichu. Iespējams, ka tādā veidā Gordija mezgls tiks atrisināts, bet viens ir skaidrs: strīdi rāda, ka tādas klases bokseŗa, kāds bija Džo Luiss, pasaulē pašreiz vairs nav.

Dr. Leopolds Kaufmans

bij. Pļaviņu slimn. vad. un pils. galva, bij. kaŗa ārsts 5. Zemgales strēln. pulkā, Latgales partizāņu pulkā, Latgales div. štabā un Latv. leģionā.

Dzimis 1885. g. 13. apr. Bēnē, miris ātrā nāvē 19. jūnijā, Kanādā, apbedīts Carleton Place pilsētā.

Dziļās sērās:
sieva Elza, dzim. Indriksons, Latvijā, dēls Rusiņš, Kanādā, A. Indriksons ar ģimeni Augsburgā.

Š. g. 2. jūnijā no mūsu saimes šķīrās kaŗa invalīds

Jānis Vējonis

dzimis 23. 2. 1916., apglabāts Ziegenhainas kapsētā, Vācijā.

Viņu piemiņā paturēs
Daugavas Vanagi amerikāņu zonas valde un Daugavas Vanagu saime.

Traģiskā nāvē no mums šķīrās mans mīļais un neaizmirstamais vīrs, mūsu gādīgais tētiņš
skolotājs

Pauls Tīrums

dzimis 1901. g. 1. jūnijā Priekules pag., miris 1949. g. 29. jūnijā Hanavā, Vācijā.

Mums paliek atmiņas
To turam svētu.

Pēc viņa nāves sēro sieva un dēli Vācijā, radi Latvijā, Vācijā un Austrālijā.

Š. g. 29. jūnijā trimdā traģiskā nāvē šķīries no mums ilggadīgais skolu darbinieks, sirsnīgais kollēga un izpalīdzīgais draugs, bij. Aizputes tautskolas pārzinis

Pauls Tīrums

kremēts Frankfurtē 8. jūlijā.

Viņu mīļā piemiņā paturēs
Hanavas nometnē dzīvojošie aizputnieki.

Latv. masieŗu b-bas trimdā valde

uzaicina biedrus iemaksāt biedru naudu par 1949. g. biedrības kasierim O. Gubiņam Eslingenā, a. N., Stutgartes ielā Nr. 24. ds. 1, kā arī iesniegt 1 fotografiju biedru karšu izgatavošanai. (123/2)

SKOLU IEVĒRĪBAI

Esmu uzsācis trūkst. māc. grāmatu iespiešanu, lai tās ar 1. aug. varētu iegādāt:

1) **Curics, My English Reader I un II.**
2) **A. Ozoliņa, Fiziskā un Eiropas ģeografija.**
3) **Tēvu valoda, las. grām. 5. kl.**
4) **Matēmatika 2., 3., 4. un 5. kl.**
5) **Dieva dārzs, tic. māc. ev.-lut. 2.—7. kl.**

Lai noteiktu metienu, lūdzu skolas steidzami man pieteikt apm. vajadzīgo eks. skaitu, kas nebūs saistoši. Tikai pieteicējiem garantēju grāmatu saņemšanu.

APGĀDS ANDR. OZOLIŅŠ,
(24-b) Eutin/Holst., DP Camp. (69)

Uzmanību, Anglijas latvieši!

Londonas dziesmu svētku kopskati, pastkartes formātā, ļoti labi uzņēmumi, laba atmiņa koristiem un viesiem:

1) **sūtnis atklāj svētkus** (kopskats ar kori),
2) **kopkoris** (atklāš. svinības),
3) **apvienotais vīru koris,**
4) **apvienotais jauktais koris.**

Cena — /9 gab. plus 2½ d. pasta izd. Paraugkartes apskatāmas arī „Daugavas Vanagu" grāmatnīcā 44, Hans Place, London SW 1. Pieprasīt: Mr. Reinh. Sīmanis, S. A. E. C. Hostel, Sheerwater Rd., West-Byfleet, Surrey. (96)

J. ŠINA APGĀDS Libekā

Piedāvā: à DM

E. Ķezberes „Vēstules Pēram Gintam", lina sējumā	4.—
brošēts	2.—
K. Raudives „Nolādētās dvēseles", II daļa (I daļa izpārdota).	5.50
K. Raudives „Nolādētās dvēseles", abas daļas, ies.	12.—
R. Sinata mednieku stāsti „Meži mostas"	2.80
A. Puškina „Namiņš priekšpilsētā"	2.20
A. Grīna „Krustneša gaitās"	1.20

Sagatavošanā:

P. Jāger-Freimanes „Trimdas veldze" (esejas).

Sakarā ar lielo pieprasījumu Leonīda Breikša „Svēts mantojums" 2. izdevums, linu sējumā.

K. Miķelsones jaunāko noveļu krājums „Bikts".

Harija Berga latviešu trimdas sportistu šaržu sakopojums „Sporta valgos" ar Vinčeļa tekstu.

AUTORA PILNVAROJUMĀ PIEDĀVĀ
Ern. Rirdāna jaunāko karikatūru kopojumu „Tētiņš Josifs". . 5.—

Apgāda pārstāvji ārzemēs:

Zviedrijā — „Daugavas" apgāds, Stockholm K., Garvargatan 11, Sverige.
Kanādā — Valters Ziediņš, „Lakewood", Lakeshere R-E, Oakville, Ont., Canada.
Anglijā—M. Fogts, c/o Mrs. Linkman, 4, Westgate Ave., Bolton, Lancs., England.
E. Rirdancis, 40, Warwick Avenue, London W 9, England.
J. Gaigals, Mawley Hall, Cleobury Mortimer, Nr. Kidderminster, England.
Austrālijā — Olģerts Strauts, Box 1560, G. P. O. Adelaide S. A., Australia.
Antons Strazdiņš, Canberra A. C. T., Acton Guesthouse, Australia.

Ārzemēs dzīvojošie tautieši lūgti naudu iemaksāt pārstāvjiem, kuŗiem apgāds pēc pieprasījuma grāmatas izsūta.

Vācijā grāmatas izsūta arī atsevišķiem pieprasītājiem, pieskaitot sūtīšanas izdevumus DM 0,60—0,90. Atkalpārdevējiem ar uzliktu pēcmaksu — 20 proc. un ar puspēcmaksu — 15 proc. atlaide. Pasūtināj. adresējami: J. Šins, (24a) Lübeck, Meesen-Kaserne, Bl. C-83. (100)

Iznākusi
ierobežotā skaitā dipl. māksl.-grafiķa F. Vīksnes grāmata

Latvisku audumu paraugi

Saturā spilvenu, galdautu, logu aizkaru, sienu segu utt. paraugi vistīrākā latviešu ornamentikā. Grāmata liela formāta, maksā DM 10.—; atkalpārdevējiem ar uzliktu pēcmaksu pastā 20 proc. atlaide. Pasūt.: F. Vīksne (13a) Nürnberg 2, DP Lager Fischbach; L. Gulbe, Wawa A. C. R. Post Office, Ontario, Canada. (79/2)

Pārvedot mums naudu pa pastu, neaizmirstiet uz pārveduma talona otrā pusē atzīmēt, par ko jūs maksājat.

Iznākusi
V. Bērtiņas
(grāmatas Mājas cepumi autores)

Praktiskā virtuve

Grāmata 176 lpp. bieza ar 647 dažādām receptēm. Cena DM 4.—. Izsūta tikai uz pēcmaksu. Atkalpārdevējiem 15 proc. atlaide. Piepras.: Buchhandlung, Würzburg, (13a), Central DP Camp. (119)

Pārdod mazliet. Latvijā ražotu foto Minox ar somu DM 400. Dambis, Hagen Nr. 5, Kreis Osnabrück. (122)

KR. BARONA **Latvju dainu izlase**
I TRĪS SVARĪGI BRĪŽI CILVĒKA MŪŽĀ
iznākusi

448 lpp., ļoti labs papīrs, 3 illustrāc. uz atsev. krīta papīra lapām un Kr. Barona dzejolis rokrakstā. Pielikumā: pēcvārdi un abonentu saraksts. Glītā auduma (kaliko) sējumā ar ietvaru DM 14.—, brošēta DM 10.—.

Abonentu pieņemšana turpinās. Jauno pasūtinātāju vārdus atzīmēsim II sēj. pielikumā, ar ko izdevums noslēgsies.

J. Kadiļa apgāds
Esslingen a. N., Stuttgarterstr. 27.
(118)

A. Sējzemnieka apgāds
(24a) Geesthacht/Elbe, Lettenlager, jaunās grāmatas:

Anšlāva Eglīša novele „**Nestundas**" ar autora 10 pildāmspalvas un vāka zīmējumiem. Cena DM 2.50.

Vinca Ramona romāns „**Krusti**" par boļševiku baigo gadu Lietuvā; darbs godalgots. Cena DM 3.50.

Atkalpārdevējiem izsūta pēcmaksā. (104)

Nupat iznākusi:

Ing. E. Elgūta
RADIOTECHNIKA
II. daļa. Uztvērēju slēgumi. 158 + 16 lapp., 94 zīmējumi. Cena DM 6.—,

un

Agr. K. Lapiņa
LAUKU DĀRZĀJI
230 lapp. Bagātīgi illustrēta. Cena DM 5.—.

L. RUMAKA grāmatnīca,
(13a) Nürnberg 2, DP Camp „Valka". (102)

EIROPAS PĒDĒJAIS TRUMPIS ĀZIJĀ

Pagājuši tie laiki, kad franči ne tikai kā lepojās ar saviem civilizātoru panākumiem savos Indoķīnas protektorātos un kolonijās, bet guva no tām arī lielus materiālus labumus pārtikas, augļu un visdažādāko austrumu garšvielu importa veidā. Pēdējā karā šī lielā Austrumāzijas pussala nokļuva japāņu rokās, bet pēc to sakāves varu tur sagrāba elementi, kuŗos grūti atšķirt vietējos nacionālistus no komūnistiem, kas baudījuši Maskavas skolu. Kopš 1939. gada franči no kādreiz bagātās zemes faktiski nav saņēmuši nevienu tonnu rīsa, ne siltzemju augļus, nedz iedzimto mājrūpniecības iecienītos izstrādājumus. Vietējie nacionālisti un komūnisti vārda tiešā nozīmē sacentās franču kultūras iestāžu, skolu, muzeju un sabiedrisko ēku postīšanā un nelielās eiropiešu rases virsslāņa vienkāršā iznīcināšanā. Pašlaik lietas tur nonākušas tiktāl, ka franču Indoķīnai ar pilnu tiesību paregojams tas pats liktenis, kāds sagaida Čangkaišeka nacionālo Ķīnu kaimiņos.

Lai tomēr vēl mēģinātu paturēt arī Indoķīnu pēc kaŗa nodibinātajā franču ūnijā, kādā vārdā nosaukta kādreizējā koloniju impērija, saglabāt Francijai šīs zemes lielās materiālās bagātības, Francijas valdība nupat tikai vēl šogad izšķīrusies par jauna vai vienotāja politiska centra nodibināšanu bij. Annamas ķeizara Bao Dai personā. Bao Dai pēc japāņu iebrukuma bija atstājis savu valsti, kas jau vairākus gadu desmitus skaitījās franču protektorāts, un emigrējis uz Franciju. Šī gada sākumā Parīzes valdība nolēma piešķirt ķeizariskajam emigrantam plašas pilnvaras, ja vien viņš atgrieztos savā valstī un uzņemtos arī apvienot zem savas administrācijas pārējos Indoķīnas apgabalus, ar noteikumu, ka tie paliek franču ūnijā. Pēc ilgākas vilcināšanās Bao Dai ieradās Saigonā, lai mēģinātu palīdzēt saviem franču draugiem. Bet nav arī nekāds noslēpums, ka tāpat, kā visi Indoķīnā vēl palikušie franči, tā arī pati vietējā majestāte no franču žēlastības labi apzinās, ka šī akcija sākusies vismāz divi gadus par vēlu.

Vietējo iedzīvotāju un franču pretešķības saasinājušās tādā mērā, ka neviens eiropietis vai amerikānis vairs neuzdrošinājās bez militāras apsardzības pat dienā aiziet pārāk tālu no Saigonas, Hanojas vai Haifongas pilsētu centriem. Pašās pilsētās austrumu maigās nakts klusumu bieži vien pārtrauc ložmetēju kārtas un lielgabalu dārdi, bet eiropiešu restorānos un teātŗos iemesto rokas granātu sprādzieni jau kļuvuši par gluži ikdienišķu parādību. Paši franči, kas visus šos notikumus neuzņem tik nopietni, kā to darītu angļi vai amerikāņi, savu stāvokli Indoķīnā īpašā karātavu humora noskaņojumā mēdz salīdzināt ar vācu okupantu stāvokli Francijā 1944. g. rudenī. Viņu rokās gan arī vēl ir galvenie satiksmes ceļi, bet kā vilcieniem, tā auto kolonnām ik dienas uzbrūk vietējie partizāni. Kaut cik drošāka dzīve ir vienīgi dažos apgabalos zemes iekšienē, kur ir citas rases iedzīvotāji, un nedaudzās piekrastes ostās. Indoķīnas lielākā daļa turpretim atzīst tikai Maskavas ielikteņa komūnista Hočimina valdību, kas Indoķīnu arī jau pārdēvējusi citā vārdā, nosaucot to par apvienoto Vietnamu.

Amerikāņu novērotājs runājis ar daudziem frančiem, kas tam atzinušies, ka pat vēl pirms gada būtu bijis iespējams nodibināt Indoķīnā vietējo nacionālistu valdību bez komūnistiem. Franči būtu varbūt zaudējuši savu ārējo politisko prestižu, bet saglabājuši noteikšanu kultūras un saimniecības lietās. Tagad nu arī tas jau nokavēts.

Skatītājam no malas jāatzīst, un to sevišķi uzsveŗ arī amerikāņi, ka franči šoreiz pie savas nelaimes vainīgi tikai paši. Mūžīgie kompromisi pašā Francijā, politisko partiju andeles un strīdi vājinājuši franču pozicijas arī šajā kādreiz varenās koloniju impērijas bagātākajā zemē. Ārkārtējo pilnvaru piešķiršana ķeizaram Bao Dai zudušās kārtības nodibināšanai tad nu arī ir franču koloniālās politikas pēdējais trumpis Indoķīnā. Ja šis eksperiments neizdosies, un šķiet, ka tā arī būs, tad Indoķīnas komūnisti sava Hočimina vadībā droši vien jau tuvākā laikā pāri robežām sadosies rokām ar ķīniešu sarkano vadoni Maotsetungu. Ļoti daudz šinī lietā gan atkarāsies no paša Bao Dai un viņa tuvāko līdzstrādnieku ierosmes un kā viņam izdosies sevi nostādīt.

Fr. I.

KĀDUS IEROČUS ASV SPĒJ DOT RIETUMEIROPAS AIZSARDZĪBAI?

Kad apriļa pirmajā nedēļā parakstīja Atlantika paktu, visi bija vienis prātis, ka šim visu laiku lielākajam aizsardzības līgumam ir tikai papīra nozīme tik ilgi, kamēr ASV nav apbruņojusi Eiropu no Nordkapa līdz Gibraltaram. Daudzi jau toreiz šaubījās, vai tas būs Sav. valstīm pa spēkam. Šīs šaubas arvien skaļāk tagad dzirdāmas pasaules presē. ASV senātā, kur drīzumā Atlantika paktu vajadzēs ratificēt, dzirdama daža neapmierināta balss par „milzīgajiem izdevumiem", kas būtu jāsamaksā amerikāņu pilsoņiem paaugstinātos nodokļos.

Kāda ir patiesība? Ko ASV var dot Eiropas apbruņošanai un cik tas maksās? Uz to atbild kāda statistika, ko nesen kaŗa administrācija Vašingtonā publicējusi gaidāmo senāta debašu vajadzībām. Izrādās, ka ASV kaŗa materiālu noliktavās joprojām atrodas milzīgi krājumi, par kuŗiem valdībai vairs nav jāmaksā, jo tie saražoti pagājušā kaŗa vajadzībām, bet palikuši pāri negaidīti ātrās japāņu kapitulācijas dēļ.

Pēc pieminētās statistikas ASV šodien atrodas lietojams, nepārstāvējies kaŗa materiāls par 8 miljardiem 722 miljoniem dolaru. Par šo summu savā laikā iepirkti tanki, artilerija, kājnieku ieroči, smagie auto un džīpi, kā arī sakaru līdzekļi. 1945. gadā šī summa bija divreiz lielāka, bet laba tiesa ieroču pēdējos gados vai nu pārdota pārstrādāšanu civilrūpniecībā, vai arī eksportēta uz Turciju, Grieķiju, Ķīnu un Franciju. ASV aizsardzības ministrija paredzējusi, ka iespējama kaŗa gadījumā pašai ASV armijai vajadzīgs apbruņojums 18 divīzijām. Šis apbruņojums maksā 3 miljardu 600 miljonu dolaru. Tā iznāk, ka ASV uz Eiropu varētu izvest ieročus par 5 miljardiem un 122 miljoniem. Kā to Rietumeiropas militārie speciālisti maršala Montgomerija pastāvīgajā štābā Fonteneblo pilī Parīzē aprēķinājuši, ASV rīcībā, diemžēl, nav visu to ieroču, ko Rietumeiropai vajaga. ASV spēj dot šādus ieročus: no 25.000 amerikāņu tankiem, kas palika pāri pēc kaŗa, 16.000 joprojām atrodas labā kārtībā. Lai apbruņotu paredzētās 18 divīzijas, amerikāņiem pašiem vajaga 6.714 tanku. Rietumeiropai tā tad atliktu 9.286, t. i. pietiekami daudz, lai apbruņotu 25 divīzijas. Vairāk gan kā samērā novecojušos amerikāņu tankus, maršalam Montgomerijam vajaga prettanku lielgabalus. Amerikāņiem kaŗa pēdējā posmā bija izveidoti divi ļoti iedarbīgi 57 mm un 90 mm prettanku lielgabali, bet ASV varētu no šiem tipiem uz Eiropu nosūtīt pagaidām labākā gadījumā dažus simtus. Smagā artilerija, toties, ASV kaŗa noliktavās stāv lielos daudzumos. Visvairāk ir 105 mm haubiču, bet šis lielgabals konstruēts galvenokārt kā uzbrukuma, ne aizstāvēšanās ierocis. Tāpat amerikāņi varētu dot neierobežotus daudzumus pag. kaŗa zenītlielgabalus, it īpaši lielo kalibru zenītložmetējus, kas lietojami galvenokārt pret zemiem lidojumiem. Speciālisti tomēr šaubās, vai 20 mm un 46 mm automātiskie lielgabali būs iedarbīgi pret strūklas lidmašīnām, kuŗu ātrums ir pārāk liels, lai tām spētu izsekot cilvēka acs un smadzeņu reakcijas spēja.

Ļoti daudz ASV ir mazkalibra kājnieku ieroču, mīnmetēju un t. s. „bazūkas" — ierocis, līdzīgs vācu tanku dūrei. Labākie amerikāņu kājnieku ieroči — viņu raķešu lielgabali un bezatsitienu kājnieku lielgabali krājumā atrodas tik mazā skaitā, ka uz tiem Rietumeiropai nav ko cerēt. Tāpat trūkst smago automobiļu un džīpu. Eiropā atvestie šeit galīgi nolietoti, un arī Rietumeiropas automobiļu fabrikas nav ražojušas līdz šim nevienu armijas satiksmes līdzekli. Visbēdīgākajā stāvoklī šajā ziņā atrodas franču armija, kas jau uz savu roku pasūtinājusi Villisa fabrikās jaunus džīpus — labāko apvidus automobili, kāds līdz šim konstruēts.

Municijas ASV ir pietiekami. Noliktavās atrodas 7 milj. tonnu artilerijas un kājnieku municijas. Rietumeiropa varētu saņemt arī pietiekamā skaitā lidmašīnas, bet arī tikai jau novecojušos iznīcinātāju un bumbvežu tipus. Zemes spēku atbalstīšanai ţuvcīņā Montgomerijs varētu saņemt 4000 amerikāņu „Hurricane" un „Aircobra" iznīcinātāju. Bez tam krājumā atrodas 2000 pilnīgi jauni B-29 tipa bumbveži. Tos drīzumā cer pārvest uz Lielbritāniju.

Ar šiem ieročiem vien Rietumeiropas aizsardzība nav izveidojama. Par visām lietām trūkst modernas prettanku artilerijas, satiksmes līdzekļu, radara un sakaru ierīču. Pēc Montgomerija plāna, kam piekritusi arī ASV militārās plānošanas komisija, ar nepieciešamajiem modernajiem iznīcinātājiem Eiropu apgādās angļi. De Havilanda milzīgajās rūpnīcās pašreiz būvē „Vampire" tipa iznīcinātāju, ko uzskata par labāko pasaulē. Tāpat „Gloster Meteor" ar iespaidīgu darbības ātrumu (pāri par 1000 km stundā) uzskatāms par pārāku Padomju savienības iznīcinātājiem, kas ir uzlaboti vācu Me 262 modeļi.

Ja senāta vairākums nebūs mainījis aprīlī deklarētos ieskatus, ka Rietumeiropas militārajai ūnijai nepieciešams ielikt „korsetes kaulus" no vismodernāko amerikāņu ieroču krājumiem, tad Rietumeiropa saņems apm. 2 miljardi dolaru aizņēmumu. Pēc tiem pašiem principiem kā pasaules kaŗa laikā Lielbritānija un Padomju savienība pasūtināja par amerikāņu naudu amerikāņu rūpnīcās, tā tagad Rietumeiropas ūnija par amerikāņu dolariem pie ASV lielrūpniekiem iepirks zāles pret sarkano mēri.

Anglija slēdz līgumus

(Turpinājums no 1. lpp.).

un tas satelīti par saviem lauksaimniecības ražojumiem neprasa atlīdzību dolaros, un šīm zemēm ļoti vajadzīgas mašīnas un angļu kapitāla ieguldījumi. Pad. savienība starp citu uz Angliju sūtīs 1 milj. tonnu auzu, miežu, kviešu un kukurūzas, kā arī stutmalku, zivju konservus un jēlpotašu. Tā saņems pretī angļu mašīnas, zvejas kuģus, vilnu un gumiju.

Par ASV finanču ministra Snaidera apspriedi ar Ebotu un sēru Stefordu Kripsu Londonā publicēts oficiāls komūnikē. Tas satur dažus vispārīgos vārdos ietvertus norādījumus par angļu mārciņas pašreizējo krizi un lēmumiem, kādi pieņemti šajā konferencē, lai atvieglinātu Anglijas saimniecisko stāvokli. Komūnikē dolaru trūkumu Lielbritānijas kasē apzīmē par „bilances pasliktināšanos dažu dziļi iesakņojušos aplamu maksājumu kārtību dēļ". ASV, Lielbritānija un Kanāda kopā esot nolēmušas attīstīt jaunu pasaules tirdzniecības sistēmu, kuŗa visas barjēras starp dolara un nedolara zemēm būšot noārdītas. Komūnikē beidzamajā daļā paskaidrots, ka Lielbritānijai „jāmeklē citāda veida zāles kā ASV un Kanādas aizņēmumi, lai novērstu dolaru trūkumu."

Pasaules gals Lisabonā

Lisabona (C). — Portugales galvaspilsētā pagāj. piektdien notikusi nepieredzēta dabas paradība — 2 minūtes Lisabonā uznācis neredzēti karsts viesulis. Termometri uzkāpa līdz 69° C un ļaudis ielās domāja, ka pienācis pasaules gals. UP korespondents apraksta, ka pēkšņi kļuvis tumšs, debess apmākušās un no piekrastes uznācis viesulis, kas bijis tik smacīgi karsts, ka ļaudis ielās zaudējuši samaņu. Karstuma vilnis piekrastē nogalinājis daudz zivju un tāpat gandrīz 70° temperatūru nav pārdzīvojuši mājputni. No Figueiras ziņo, ka tur karstums bijis vislielākais. Pilsētiņas tirgus laukumā visas sievietes nokritušas ceļos un lūgušas Dievu, jo domājušas, ka pienākusi pastardiena.

Komūnisti apcietina ASV vicekonsulu

Šanghaja (A). — Ķīniešu komūnisti pamazām sāk rādīt savu īsto seju arī attieksmēs ar ārzemniekiem. Pag. nedēļā notikuši 2 starpgadījumi, par kuŗiem ziņots arī uz Vašingtonu. Tie tikai apstiprina komūnisma pazinēju aizdomas, ka Maotsetunga politruki nerīkosies citādi, kā tas jau neskaitāmas reizes demonstrēts Austrumeiropā un citur.

Ar demonstrācijām un kautiņiem slēgts vienīgais amerikāņu laikraksts Šanghajā. Galvenais redaktors piekauts un viņam burtliču arodbiedrība paziņojusi, ka neviens viņa raksts netiks iespiests, jo viņš visu laiku esot cīnījies pret „tautas tiesībām".

Otrs starpgadījums notika ar amerikāņu vicekonsulu, kas savā automobilī mēģināja braukt pa priekšu kādam komūnistu demonstrācijas gājienam. Komūnisti aplenca viņa automobili, to apgāza un aizdedzināja, bet pašu vicekonsulu Viljamu Olivu apcietināja par „satiksmes noteikumu pārkāpšanu". Viņš apcietinājumā pavadījis 67 stundas. UP papildus ziņo, ka vicekonsuls Olivs apcietinājumā esot starp citu arī smagi piekauts.

Trūmens paļāvīgs par ASV saimniecisko stāvokli

Vašingtona (A).—Prezidents Trūmens pirmdien ASV kongresam ziņoja par valsts saimniecisko stāvokli. „Visa pasaule raugās uz mums ar saspīlētu uzmanību," teica prezidents, „labi zinot, ka no ASV saimnieciskās stabilitātes un labklājības atkarīgs mūsu draugu un sabiedroto stāvoklis un cerības uz ilgstošu mieru. Mūsu pretinieki savukārt cer, ka viņu paregojumi par ASV saimniecisko krīzi drīz sāks piepildīties. Tagad mums pašiem sev un pārējai pasaulei jāpierāda, ka brīvība un labklājība var pastāvēt blakus un sekmēt viena otru."

Trūmens runas ievadījumā norādīja, ka ASV saimnieciskais stāvoklis nedod iemeslu noptienām bažām. Pašreizējā palēnināšanās saimnieciskajā ritumā esot pārejas parādība uz normāliem saimnieciskiem apstākļiem, kad tirgos valda preču piesātinājums. „Pārspīlēta taupība valsts izdevumos," uzsvēra Trūmens, „ir bīstamāka nekā deficīts budžetā." Viņš aicināja ar saprātīgiem rīkojumiem palielināt rūpniecības ražotspēju un uzmudināja kongresu nesamazināt palīdzību Eiropai un citām zemēm.

Trūmena ziņojumā pieminēts arī pašreizējais bezdarbnieku skaits ASV. Tas sasniedzis nepilnus 6 proc. no strādājošo skaita. Kopā Savienotajās valstīs bezdarbnieku ir 3,8 milj., tas ir par 1 miljonu vairāk nekā pirms 6 mēnešiem.

Kārtējā robežsadursme un viens kritušais

Frankfurte (B). — Pag. sestdienas priekšpusdienā amerikāņu joslā ziemeļos no Koburgas notika viena no parastajām robežsadursmēm amerikāņu un krievu starpā. Tā prasīja pirmo upuri — pēc tam kad krievi, kas bija ienākuši amerikāņu joslā, uz kādu amerikāņu robežpatruļu pa divi lāgi izšāva ap 20 šāvienu, ltn. Viljams Linderoze ar 3 šāvieniem atbildēja un nogalināja kādu krievu kareivi.

Stars and Stripes visos sīkumos apraksta šo incidentu, par kuŗu, šķiet, ne viena ne otra puse sevišķi neuztraucās. Sestdienas priekšpusdienā 3 amerikāņu kareivji un viens vācu policists atradās parastajā apgaitā, kad apm. 300 m šaipus amerikāņu robežas uz viņiem pēkšņi no kāda krūmu puduŗa atklāja uguni. Amerikāņu patruļa pameta savu džīpu un aizsegā devās uz posteņa novietojumu. Tā priekšnieks ltn. Linderoze kopā ar kareivjiem uzmanīgi atgriezās vietā, no kurienes pirmo reizi tika šauts.

„Tiko es pacēlu galvu," saka Linderoze, „trīs krievi pilnās uniformās atklāja uz mani uguni. Es izšāvu uz katru no viņiem vienu šāvienu. Viens vairs necēlās."

Amerikāņi iesnieguši oficiālu protestu par šo incidentu, piezīmējot, ka pēdējā laikā krievu patruļas ļoti bieži pārnāk amerikāņu joslas robežu un vairākkārt apšaudījušas gan vācu, gan amerikāņu robežsargus. Armijas ziņojums Frankfurtē papildina, ka „nekādas sevišķas piesardzības nedz patruļu pastiprināšana šī starpgadījuma dēļ nav paredzēta".

Kardināls Mindcentijs nervu klīnikā

Berlīnē (A). — **Kardināls Mindcentijs nav izturējis mocības un narkotikas, ar ko panākta viņa atzīšanās, ziņo amerikāņu armijas slepenā dienesta virsnieki Berlīnē. Ungāru katoļu bij. vadonis ievietots Tipomeco nervu slimnieku klīnikā pie Budapeštas.**

Pag. piektdien amerikāņu armijas izlūkošanas daļa publicēja presē pēdējo 2 mēnešu kopsavilkumu biļetenu par ziņām, kas saņemtas no Ungārijas par kardinālu Mindcentiju. Šis dokuments, ko kāds augstāks amerikāņu virsnieks apzīmēja par „ļoti ticamu", visos sīkumos attēlo tos paņēmienus, ar kādiem ungāru slepenpolicija pārbaudītu Maskavas speciālistu vadībā panāca Mindcentija atzīšanos.

Pēc kardināla apcietināšanas viņš badināts 11 dienas. Pēc tam 14 dienas viņam pasniegtas tikai sausas sālītas zivis. Tad parastais čekas nopratināšanas darbs ar ūdens glāzi uz galda. Nopratinātāji laipni aicinājuši Mindcentiju dzert. Katrā glāzē tomēr bijusi izšķīdināta tablete acetdrona. Šī narkotiskā viela iedarbojas uz nervu sistēmu. Taču Mindcentija pretestība izrādījusies neparedzēti liela. Pēc 2 nedēļu pratināšanas un 2—3 glāzēm acetdrona dienā viņš tomēr joprojām bijis pie pilnas apziņas un ar nesalauztu gribu. Tā kā tuvojusies prāva, Mindcentijam izdarītas vairākas iešļircinājumu serijas, ņemot palīgā vēl stiprākas narkotikas.

Kas notika tiesas zālē, tas pasaulei labi zināms. Mindcentijs „atzinās" taisni tā, kā tas bija vajadzīgs viņa tiesātājiem, un saņēma mūža cietuma sodu, ko pag. sestdien Budapeštas augstākā apellācijas tiesa apstiprināja.

Kā tagad amerikāņu slepenais ziņojums vēstī, Mindcentijs no pāmērīgām acetdrona un evipāna devām atrodas garīgā delirija stāvoklī. Viņš neko neatceras no pagātnes, nezina, kas viņš ir, un apatiskā dzīvnieciskā vienaldzībā sēž ievilcies savas istabas kaktā. Pagājušā mēnesī viņu vēl Budapeštas cietumā apmeklējusi māte. Mindcentijs, kā to prese toreiz ziņoja, viņu nav pazinis. Pēc tam komūnisti nolēmuši Mindcentiju pārvest slimnīcā un nogādājuši uz Tipomeco vājprātīgo sanatoriju. Slepenā dienesta aģentiem tomēr izdevies taisni tur iegūt izsmeļošu ziņojumu, jo sanatorijas ārstiem Mindcentija papīros doti norādījumi, kādā stāvoklī slimnieks atrodas un no kādām zālēm sācies viņa garīgais sabrukums.

Čangkaišeks gatavo Pacifika paktu

Manila (B). — Maršals Čangkaišeks un Filipīnu prezidents Kvirino pirmdien Filipīnu salu galvaspilsētā Manilā publicējuši komūnikē par sarunām, kādas risinājušās abu starpā kopš pag. piektdienas. Ziņojumā teikts, ka Filipīnas uzņēmušās sagatavošanas darbus Pacifika paktam, kuŗā piedalītos nacionālā Ķīna, Filipīnas un Dienvidkoreja. Šis pakts domāts par aizsargvalni komūnismam Tālajos austrumos un Pacifika telpā.

Japānas piedalīšanās pagaidām šajā paktā nav paredzēta. Vašingtonā paskaidrots, ka ārlietu ministrs Ečesons joprojām ir pret Pacifika paktu, kamēr Atlantika pakts nav reālizēts līdz galam.

Papildus muitnieki DP bagāžas pārbaudē ASV

Bostona (C). — UP ziņo, ka Bostonas ostā ienākušais armijas transportkuģis Gen. Blatchford, kas pag. nedēļā ieradās no Eiropas ar 1062 DP, pārmeklēts no klāja līdz ogļu noliktavām, jo bijušas aizdomas, ka iebraucēju bagāžā atrodas kontrabanda. ASV muitas iestādes norīkojušas lielāku skaitu papildu darbinieku, lai pārbaudītu DP pagāžu, jo ar pēdējiem transportiem ieceļotāji vairākkārt mēģinājuši starp mazvērtīgiem priekšmetiem ievest arī lielākus daudzumus antika šudraba, gleznu un vērtslietu. Neminot tuvāk, kādas tautības DP ar šīm blēdībām sistemātiski nodarbojas, Bostonas muitas priekšnieks izteicies, ka vienā pašā dubultvāku koferī atrastas antikas vērtslietas par 3000 dolariem.

Mekklojs pret bavāriešu separātismu

Minchene (C). — ASV augstais komisārs Džons Mekklojs pag. nedēļā apbraukāja amerikāņu joslu un iepazinās ar vācu saimniecību, tās vadītājiem un politiķiem. Viņa viesošanās sestdien Minchenē izvērtās par nepatīkamu pārsteigumu bavāriešiem, jo jaunais augstais komisārs nepārprotami pateica, ka Savienotās valstis neapmierinātas ar bavāriešu nacionālo šovinismu un ka viņš uz stingrāko pārbaudīs ziņojumus, it kā augsti bijušie nacionālsociālisti tagad no jauna ieņemtu vadītājus amatus bavāriešu un citās vācu valdībās. „Ja Vācijā atdzīvosies nacionālsociālisms," teica Mekklojs, „tad tas nozīmē, ka mūsu okupācija šeit bijusi nesekmīga un lieka. Tad mums visiem jāsakravā mantas un jābrauc mājās". Tālāk Mekklojs pateica, ka amerikāņi savu okupācijas politiku turpinās pēc līdzšinējiem jau izstrādājušamies paņēmieniem un samazinājumi notiks tikai tehniskās pārvaldes aparātā.

Mekklojs runāja angliski, lai gan viņš jau pirms kaŗa vairākkārt bijis Vācijā un viņa ģimenē vācu valoda nav sveša. Kā viņš pats izteicās, lai gan viņa sieva pilnīgi pārvaldot vācu mēli, viņš pats saprotot vāciski tikdaudz, „lai varētu restorānā paēst." ASV ārlietu ministrijas Vācijas departamenta vadītāja Roberta Merfija pavadībā Mekklojs apskatīja Mincheni un starp citu ieradās arī lielajā DP nometnē Varnerkaserne.